

✓
110.163
24 2 7
8.6

พฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์
การเล่นภูบ้านแบบเจาะจงกับการเล่นภูบ้านแบบปกติ

ปริญญานิพนธ์

ของ

บังอร จำปา

17 พ.ย. 2538

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

มกราคม 2538

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(ดร.กल्या ต้นติผลาชีวะ)

..... กรรมการ

(รศ.อาวุธ วัฒนสิน)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ดร.กल्या ต้นติผลาชีวะ)

..... กรรมการ

(รศ.อาวุธ วัฒนสิน)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ.ประจต คำจิม)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 13 เดือนมกราคม พ.ศ. 2538

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ รองศาสตราจารย์อาวุธ วัฒนสิน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจักษ์ คำจิม ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาตรวจและให้คำแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือขอขอบพระคุณอาจารย์รัตนดี รอดภิรมย์ และอาจารย์ศิรินารถ วัฒนกุล ที่กรุณามอบตัวอย่างแบบทดสอบเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู นักเรียนโรงเรียนวัดควนวิเศษ โรงเรียนเทศบาลวัดท่าโพธิ์ โรงเรียนเทศบาลบ้านนาตาล่วง ที่กรุณาให้ความสะดวกและให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ อาจารย์สุพัชตรา เศวตะตุล ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลและเพื่อนนิสิตปริญญาโทวิชาเอกการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา และขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ แต่มีส่วนช่วยในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ครูอาจารย์ที่ได้เลี้ยงดูและประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

บังอร จำปา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคมและพฤติกรรม	
การช่วยเหลือ	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น	25
การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา	41
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	58
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	60
แบบแผนการทดลองและการดำเนินการทดลอง	64
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	67
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	70
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	72
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	72
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	72
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	72
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	73
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	73
การวิเคราะห์ข้อมูล	74
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	74
อภิปรายผล	74
ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้	77
ข้อเสนอแนะทั่วไป	78
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	78
บรรณานุกรม	80
ภาคผนวก	87
ประวัติย่อของผู้วิจัย	117

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางการเล่นกับพัฒนาการทางสติปัญญา	36
2 แบบแผนการทดลอง	64
3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้ รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจงและการเล่นมุมบ้าน แบบปกติหลังการทดลอง	71

บทนำ

บทนำ

นักจิตวิทยาการศึกษาได้สรุปถึงความสำคัญในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตว่า เป็นช่วงที่ พัฒนาการทุกด้านทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์และสติปัญญา กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว จึง เป็นระยะที่เหมาะสมที่สุดต่อการวางรากฐานของพัฒนาการทุกด้านให้กับเด็กอย่างมั่นคงและ ถูกต้อง เพราะเด็กวัยนี้ง่ายต่อการปลูกฝังพฤติกรรมและการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ประสบการณ์ ในวัยนี้จะเป็นพื้นฐานของการพัฒनावัยต่อไป (Bloom. 1964 : 215) ดังนั้นในการ พัฒนาเด็กจึงจำเป็นต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กันทุกด้าน แต่ปัจจุบันสังคมมักเน้นการส่งเสริม ด้านสติปัญญา แต่ละเลยด้านสังคมทั้ง ๆ ที่พัฒนาการด้านสังคมมีความสำคัญมาก เพราะส่งผล ต่อชีวิตของเด็กในอนาคตอย่างมาก คนเก่งที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดเพียงใด ถ้ามีปัญหาด้านสังคมและ ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ย่อมไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้เลย (จินทนา ภาคบงกช. 2536 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเกรสแฮม (Gresham) ซึ่งกล่าวว่า เด็กที่ขาด ทักษะทางสังคมจะไม่สามารถสร้างสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนได้ ทำให้มีการเรียนรู้ทางสังคมน้อย และ มีปัญหาในการปรับตัว (Gresham. 1981 : 390; citing Gronlund and Anderson. 1963) สำหรับเด็กที่มีทักษะทางสังคมดีมักจะเป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อนและมีแนวโน้มว่าจะ สามารถปรับตัวได้ดีในอนาคต (Asher and Taylor. 1983 : 37; citing Asher and Gottman. 1977) พัฒนาการทางสังคมจึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการส่งเสริมตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณลักษณะประจำตัวของบุคคล ซึ่งจะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่รู้จักบทบาท หน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม

ประสบการณ์วัยเด็กมีบทบาทสำคัญยิ่ง เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยผ่านประสบการณ์ การเล่น ทั้งนี้เพราะการเล่นนอกจากจะทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานแล้ว สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการ เล่นคือ เด็กได้เรียนรู้ตนเองและสิ่งรอบตัว ตลอดจนเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุก ๆ ด้าน (พัชรี ผลโยธิน. 2532 : 382) นักจิตวิทยาได้กล่าวไว้ว่า การที่คนเราจะทำอะไรได้ด้วย

ตนเองนั้น ย่อมต้องประกอบด้วยความรู้สึกมั่นคง ความสามารถตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น ความรู้สึกอบอุ่นเป็นสุข ความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและความชื่นชมในสิ่งที่ได้พบเห็น มองโลกในแง่ดี คุณสมบัติดังกล่าว เกิดได้จากการเล่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529 : 139) การเล่นจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาทางด้านสังคม จีวีวรรณ กินาวงศ์ (2526 : 139) กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมของสังคมว่า การเล่นช่วยให้เด็กเอื้อเพื่อแบ่งปัน รู้จักร่วมมือกัน เป็นการสร้างมิตรภาพระหว่างเพื่อน อีกทั้งการเล่นเป็นสื่อหรือแนวทางที่จะช่วยให้เด็กมีโอกาสฝึกวิธีการเข้าสังคม เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี รวมทั้งรับรู้บทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกในกลุ่ม อันเป็นการเตรียมให้เด็กปรับตัวในสังคมได้ดีเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (สมาใจ ทิพย์ชัยเมธา และละออ ชุตินทร. 2526 : 168) นอกจากนี้ ราชี ทองสวัสดิ์ ได้กล่าวถึงการเล่นในช่วงก่อนประถมศึกษาไว้ว่า เป็นการเล่นที่เด็กเริ่มฝึกที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทั้งนี้เพราะเด็กมีลักษณะนิสัยแตกต่างกัน การเล่นด้วยกันย่อมมีบางอย่างเข้ากันไม่ได้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะต้องเปลี่ยนพฤติกรรมมาเข้ากับเพื่อน นับว่าเป็นบทเรียนแรกที่เด็กเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่แวดล้อมอยู่ (ราชี ทองสวัสดิ์. 2526 : 336) การเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม รวมทั้งพฤติกรรมที่จำเป็นทางสังคมดังกล่าว สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทางสังคมในระยะต่อไป (ดารณี ศิษยเดช. 2531 : 2)

การพัฒนาศักยภาพให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก ประสบการณ์ทางสังคมของเด็กในระยะแรกของชีวิตนั้น มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของมนุษย์มาก เปปีตอน (Pepitone) ได้เสนอว่าการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยเฉพาะกับเพื่อนวัยเดียวกัน จะช่วยให้เด็กเข้าใจความคิด อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น (Pepitone. 1980 : 96 - 97) เพราะในการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม รวมทั้งพฤติกรรมที่จำเป็นทางสังคม เช่น การให้ความร่วมมือ การแบ่งปัน และการช่วยเหลือผู้อื่น เรียนรู้การปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อน เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของการเป็นสมาชิกของกลุ่ม (ดารณี ศิษยเดช. 2531 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของศุภกุล เกียรติสุนทร พบว่าพฤติกรรม การช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการยอมรับของเพื่อน ทั้งนี้เพราะการรู้จักช่วยเหลือเพื่อน จะทำให้เด็กได้รับความชอบพอและได้รับการแสดงตอบที่ดีจากเพื่อน ซึ่งจะเป็นแรงเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

กับผู้อื่น (ศุภกุล เกียรติสุนทร. 2532 : 57 - 62) อย่างไรก็ตามการที่เด็กรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเด็กควรต้องรู้จักช่วยเหลือตนเองก่อน เพราะการช่วยเหลือตนเองได้ ทำให้เกิดความมั่นใจและภูมิใจในความสามารถของตน เมื่อพบว่าใครทำอะไรบางอย่างไม่ได้ก็อยากจะช่วยทำให้ การรู้จักช่วยผู้อื่นจึงเป็นความสามารถที่มีพื้นฐาน มาจากการรู้จักช่วยตนเองของเด็ก (นงลักษณ์ สันสืบผล และละออ ชุตินทร. 2526 : 197) ดังนั้นพฤติกรรมการช่วยเหลือซึ่งเป็นรูปแบบของพฤติกรรมสนับสนุนสังคม (Prosocial) จึงควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นคุณลักษณะนิสัยประจำตัวของบุคคลในสังคม การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนในโรงเรียน เด็กจะต้องเรียนรู้การแบ่งปันทั้งในด้านพื้นที่ วัสดุของเล่น เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่ปลูกฝังลักษณะนิสัยทางสังคมที่ดีให้กับเด็กโดยการจัดสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมที่เอื้อต่อองค์ประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็ก (นวิรัตน์ วัฒนะนนท์. 2527 : 32)

การจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ให้แก่เด็กในวัย 5-6 ปีนั้น เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นมากสำหรับการพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา (พัชรี ผลโยธิน. 2532 : 299) และราศรี ทองสวัสดิ์ (2526 : 369) ได้กล่าวว่า การที่จะให้เด็กได้พัฒนาครบทุกด้านตามจุดมุ่งหมาย กิจกรรมหนึ่งที่เหมาะกับเด็กวัยนี้คือการเล่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของนักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่าน เช่น ไพรเบล มอนเตสซอรี ดิวอี้ และเพียเจต์มีความเห็นว่า เด็กเล็ก ๆ นั้นจะเรียนรู้โดยลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน และกระตุ้นการตอบสนองของเด็ก การจัดประสบการณ์ในรูปแบบของการเตรียมความพร้อม และให้โอกาสเด็กมีปฏิสัมพันธ์ ทั้งกับวัตถุและกับกลุ่มบุคคล จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมดี และช่วยให้เด็กมีสุขภาพจิตดีด้วย (วัฒนา บุญญฤทธิ์. 2531 :

2) กิจกรรมการเล่นมุมบ้าน เป็นกิจกรรมการเล่นตามมุมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงลักษณะการเล่นของเด็กวัย 5-6 ปี ได้มีผู้ศึกษาพบว่า เด็กจะเล่นด้วยกันแบบมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Cooperative Play) เด็กจะเริ่มมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ว่าใครจะเล่นอะไร (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529 : 9) การเล่นด้วยกันจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน ดังนั้นเด็กจะพัฒนาลักษณะนิสัยต่าง ๆ เช่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปัน ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น พฤติกรรมทางสังคมดังกล่าวเกิดจากการเล่นสมมติในมุมบ้านนั่นเอง นอกจากพัฒนาทางสังคมแล้ว การเล่นในมุมบ้านเด็กได้พัฒนาด้านภาษาเพราะลักษณะที่เด็กเล่นด้วยกัน เด็กจะได้ตอบกันตลอดเวลา

เด็กบางคนมาจากบ้านที่ไม่เข้าใจเด็ก มุมบ้านนี้อาจช่วยทดแทนสิ่งเหล่านี้ได้ (ภรณ์ ศุภรัตน์ . 2535 : 117) และเยาวพา เดชะคุปต์ (2528 : 33) กล่าวว่า มุมบ้านมีความสำคัญต่อเด็กที่มีความวิตกกังวลหรือยุ่งยากในใจมากที่สุด เด็กสามารถระบายความรู้สึกออกมาได้โดยการแสดงออกแทนคำพูด ซึ่งพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกในมุมบ้านนี้ ครูอาจวิเคราะห์ได้ว่า เด็กได้รับการเลี้ยงดูแบบใด และบางครั้งสามารถช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับตัวเด็กได้ (วราภรณ์ รักวิจัย . 2527 : 121) ดังนั้นกิจกรรมการเล่นมุมบ้านเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาเด็กทุก ๆ ด้าน และจากงานวิจัยผลการจัดห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ต่อความพร้อมในการเรียนของเด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี ของเกษลดา มานะจุติ (2535 : 64) พบว่า ความสนใจในการเล่นศูนย์การเรียนรู้ของเด็กที่สูงที่สุด คือ การเล่นมุมบ้าน แต่การจัดกิจกรรมการเล่นมุมบ้านที่จัดอยู่โดยทั่วไปนั้น สื่อและอุปกรณ์ยังมีน้อยอีกทั้งส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด จึงทำให้เด็กไม่ใช้มุมบ้านเป็นที่เล่นเท่าที่ควร และในการจัดมุมบ้านนี้สามารถจัดตัดแปลงให้เป็นกิจกรรมการเล่นพิเศษ โดยจัดเป็นร้านค้า ห้องเสริมสวย ห้องขายอาหาร เป็นต้น (ลัดดา นิลละมณี . 2531 : 116 - 118)

จากสภาพและความสำคัญของกิจกรรมการเล่นมุมบ้าน และพัฒนาการทางสังคมด้านการช่วยเหลือดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การที่บุคคลสามารถเข้าสังคมได้ดีนั้นจะต้องมีพฤติกรรมอันเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม เช่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความมั่นใจซึ่งแสดงออกในรูปของการช่วยเหลือและการแบ่งปัน สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้เด็กเป็นที่ยอมรับของเพื่อนเกิดความอบอุ่นใจ มีความมั่นใจอันจะเป็นแรงเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น และเมื่อเด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันในกิจกรรมการเล่นมุมบ้านที่จัดขึ้น เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมสนับสนุนสังคมด้านการช่วยเหลือ อีกทั้งได้เรียนรู้การปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อน เมื่อเด็กสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนได้อย่างมีความสุข ก็ย่อมปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเพิ่มขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้าน ซึ่งจัดให้เป็นกิจกรรมการเล่นแบบเจาะจง โดยเปลี่ยนแปลงกิจกรรมทุกสัปดาห์ การจัดประสบการณ์ดังกล่าวจะส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมด้านพฤติกรรมการช่วยเหลือ แตกต่างจากการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบปกติหรือไม่ อย่างไร ซึ่งผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางสำหรับครู ผู้บริหาร

ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบเจาะจง และการเล่นแบบปกติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบความแตกต่างของการจัดประสบการณ์การเล่นแบบเจาะจง กับการเล่นแบบปกติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อให้ครูได้ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก
2. ทำให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษาได้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการจัดประสบการณ์การเล่นอย่างมีเป้าหมาย ที่มีผลต่อพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
3. เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษาในการจัดประสบการณ์การเล่นแบบอื่น ๆ เพื่อพัฒนาเด็กต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กนักเรียนชาย หญิง ระดับก่อนประถมศึกษา อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเด็กเล็ก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนวัดควนวิเศษ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง
2. ระยะเวลาการทดลอง การศึกษาครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ทำการทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 40 ครั้ง

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดประสบการณ์การเล่น แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

3.1.1 การจัดประสบการณ์การเล่นแบบเบาะเจาะจง

3.1.2 การจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ

3.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการช่วยเหลือ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **พฤติกรรมการช่วยเหลือ** หมายถึง การแสดงออกถึงความสามารถทางสังคมของเด็กซึ่งวัดได้โดยเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามการกระทำดังต่อไปนี้

1.1 การช่วยเหลือตนเอง หมายถึง ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน เช่น การรับประทานอาหาร การนอน การขับถ่าย การแต่งตัว การรักษาความสะอาดของร่างกาย และเครื่องใช้ รวมทั้งการรู้จักระวังตนเองให้ปลอดภัย

1.2 การช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง การแสดงออกของเด็กหรือการกระทำพฤติกรรมที่มีประโยชน์ต่อผู้อื่นมากกว่าตนเอง โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน หรือมีสิทธิ์ว่าจะได้รับซึ่งได้แก่

1) การแบ่งปันสิ่งของ หมายถึง การที่เด็กแบ่งหรือให้ยืมสิ่งของที่เป็นของตนเองหรือสิ่งของที่ตนเองครอบครองอยู่ เช่น ของกิน ของใช้ ของเล่น ฯลฯ ให้เพื่อนไปบางส่วน

2) การให้สิ่งของ หมายถึง การที่เด็กให้สิ่งของที่เป็นของตนเองหรือสิ่งของที่ตนครอบครองอยู่ เช่น ของกิน ของใช้ ฯลฯ ให้เพื่อนไปทั้งหมด

3) การช่วยทำกิจกรรม หมายถึง การที่เด็กเข้าไปร่วมกิจกรรมที่ผู้อื่นกำลังทำอยู่ เช่น ตักน้ำ หยิบของ ฯลฯ เพื่อตอบสนองความต้องการ ความตั้งใจของผู้อื่น

4) การปลอบใจ หมายถึง การที่เด็กใช้คำพูด การกระทำเพื่อช่วยผู้อื่นที่คลายกังวลหรือความไม่สบายใจ

5) การประนีประนอม หมายถึง การที่เด็กใช้วาจาเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจกัน หรือมีความรู้สึกดีต่อกัน

2. **เด็กระดับก่อนประถมศึกษา** หมายถึง เด็กนักเรียนชาย หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นเด็กเล็ก โรงเรียนวัดควนวิเศษ จังหวัดตรัง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง

3. **การเล่นหมู่บ้านแบบเจาะจง** หมายถึง การเล่นหมู่บ้านตามกิจกรรมที่ครูจัดให้ เล่นเป็นกลุ่มที่เน้นถึงการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น ความร่วมมือ และการแบ่งปัน ตามบทบาทของบุคคลในสังคม โดยเปลี่ยนกิจกรรมทุกสัปดาห์

4. **การเล่นหมู่บ้านแบบปกติ** หมายถึง การเล่นหมู่บ้านที่ครูจัดสิ่งของที่ใช้ในบ้าน เช่น เครื่องใช้ในครัว หม้อ เตา เครื่องใช้อื่น ๆ เช่น เสื้อ เปล เตารีด ตั๊กแตนผ้า เสื้อผ้า บุคคลอาชีพต่าง ๆ ที่เด็กสามารถเลือกเล่นได้ตามความสนใจ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคมและพฤติกรรมการช่วยเหลือ
 - 1.1 ความหมายและทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม
 - 1.2 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
 - 1.3 พฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
 - 1.3.1 ความหมายความสำคัญของพฤติกรรมการช่วยเหลือ
 - 1.3.2 ประเภทของพฤติกรรมการช่วยเหลือ
 - 1.3.3 แนวการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น
 - 1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
 - 2.1 ความหมายของการเล่น
 - 2.2 ความสำคัญของการเล่น
 - 2.3 ทฤษฎีการเล่น
 - 2.4 พฤติกรรมการเล่น
 - 2.5 ประเภทของการเล่น
 - 2.6 การเล่นกับพัฒนาการของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
 - 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น
 - 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นสมมติ
3. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
 - 3.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์
 - 3.2 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
 - 3.3 การจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้าน

3.4 บทบาทของโรงเรียนต่อการพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

3.5 บทบาทของครูต่อการพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางสังคมและพฤติกรรมการช่วยเหลือ

1.1 ความหมายและทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมตามแบบแผนที่สังคมยอมรับ ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทที่สังคมกำหนด และมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีส่วนร่วมและพอใจสังคมนั้น ๆ (Hurlock. 1978 : 228) นักจิตวิทยา มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักความอบอุ่นอย่างเหมาะสมจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกในการปรับตัวได้ดีในสังคมและมีการพัฒนาการทางสังคมอย่างเหมาะสม เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังที่ฟรอยด์ (Freud) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในระยะแรกมีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ บุคลิกภาพของเด็กจะดีเพียงใดขึ้นอยู่กับพัฒนาการที่ผ่านมานในแต่ละขั้นตอน หากเด็กไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอในขั้นใดขั้นหนึ่งจะเกิดการหยุดชะงัก (Fixation) ในการพัฒนาการขั้นต่อไป (สุนัย อีรดากร. 2528 : 83) พัฒนาการทางสังคมของเด็กจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีแบบแผนตามลำดับขั้นดังทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมต่อไปนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson's Theory of Development)

อีริกสัน (Erikson) เน้นถึงความสำคัญของพัฒนาการทางสังคมว่า การเรียนรู้จักสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่ได้รับมีผลต่อพัฒนาการทางสังคมของมนุษย์ และการพัฒนาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของชีวิต ถ้าได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่บุคคลจะมีบุคลิกภาพที่ดี และพร้อมที่จะพัฒนาขั้นต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีริกสันได้แบ่งระยะพัฒนาการทางสังคมของเด็กก่อนประถมศึกษา 3 ระยะ ดังนี้ (Maier. 1969 : 32 - 35)

1. ระยะความรู้สึกเชื่อมั่น (The Sense of Trust) พัฒนาการในขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 1 ปี ระยะนี้ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานอย่าง

เหมาะสมและต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเรื่องอาหาร ความรัก ความอบอุ่น จากมารดาในยามที่เขาต้องการ ความพึงพอใจที่เด็กได้รับในระยะนี้ ส่งผลให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กจะมีการปรับตัวที่ดี สามารถพัฒนาความรู้สึกไว้วางใจขึ้นได้ และในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กไม่ได้รับความพอใจและความสำเร็จขั้นนี้ เด็กจะขาดความเชื่อมั่น มีความกลัวและขาดความไว้วางใจผู้อื่น

2. ระยะความเป็นตัวของตัวเอง (The Sense of Autonomy) พัฒนาการในขั้นนี้อายุระหว่าง 1-3 ปี หลังจากความรู้สึกไว้วางใจถูกสร้างขึ้นมาแล้ว เด็กจะเริ่มแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวของตัวเอง และมีความรู้สึกว่าคุณมีความสามารถ ระยะนี้เด็กเริ่มฝึกหัดการขับถ่าย ถ้าเด็กปฏิบัติได้ดีก็จะสามารถผ่านขั้นนี้ไปได้ด้วยดี เด็กจะเรียนรู้ในการรักษาความตั้งใจของตนเอง และทำความตั้งใจให้เป็นจริงได้

3. ระยะการคิดริเริ่ม (The Sense of Initiative) อายุของเด็กในระยะนี้อยู่ระหว่าง 3-6 ปี เด็กจะพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง และสามารถแสดงความรู้สึกและพฤติกรรมที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ เด็กสามารถพัฒนาความร่วมมือ การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีได้ เด็กที่ได้รับการสนับสนุนให้ได้ใช้ความสามารถของตนเองจะพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งแสดงออกโดยการอยากรู้อยากเห็น ชอบทดลอง มีจินตนาการสูง ชอบเล่นสมมติและเลียนแบบ ระยะนี้หากเด็กเกิดความกลัวเด็กจะยึดผู้ใหญ่เป็นที่พึ่งตลอดเวลา ทำให้ความคิดจินตนาการและการพัฒนาทักษะทางสังคมถูกจำกัดลงไปด้วย

ตามทฤษฎีของอีริคสัน พัฒนาการทางสังคมมีส่วนสำคัญต่อบุคคลและแต่ละขั้นตอนของพัฒนามันจะต้องมีความเชื่อมโยงต่อกัน เด็กจะมีพัฒนาการทางสังคมที่ดีขึ้นอยู่กับการได้รับการตอบสนองความต้องการอย่างเหมาะสม และการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมตามลำดับขั้นพัฒนาการในแต่ละช่วงอายุ การส่งเสริมโดยเปิดโอกาสให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเองในการกระทำการต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามขั้นพัฒนาการ

✓ ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของซิลลิแวน (Sullivan Theory of Development)

ซิลลิแวน (Sullivan) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมว่า พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยก่อนประถมศึกษาจะอยู่ใน

ชั้นวัยเด็กเล็กและเด็กโต ดังรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้ (Dinkmeyer and Dreikurs. 1963 : 150 - 151)

1. วัยเด็กเล็ก (Childhood) อายุ 2-4 ปี เป็นระยะที่เด็กพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวและทักษะทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นกว้างขวางขึ้น เด็กเรียนรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเพื่อที่จะทำให้ตนเองรู้สึกมั่นคงและปลอดภัย

2. วัยเด็กโต (Juvenile Era) อายุ 4-11 ปี เด็กจะเริ่มรู้สึกว่าตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น มีเป้าหมายของตนเอง เริ่มมีความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนและผู้ใหญ่คนอื่น ๆ มีการแข่งขัน การประนีประนอม รู้จักสถานะของตนเองจากความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมที่เขาได้อยู่

นอกจากนี้ เพียเจต์ (Piaget) ได้กล่าวถึงพัฒนาการเด็กในระยีก่อนประถมศึกษาว่าเป็นวัยที่เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมโดยเด็กยังไม่เข้าใจว่าความดีและความไม่ดีเป็นอย่างไร เด็กจึงยึดถือความพึงพอใจของตนเองเป็นใหญ่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 8) การจัดสิ่งแวดล้อมทั้งทางบ้านและโรงเรียนให้เด็กอย่างเหมาะสมเด็กสามารถปรับตัวในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

ความหมายของพฤติกรรม

อิงลิช (English) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมทางสังคมหมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกโดยได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของบุคคล หรือองค์การทางสังคม อาทิ ครอบครัว โรงเรียน (English. 1958 : 506)

กู๊ด (Good) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมทางสังคมหมายถึงการแสดงออกที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม (Good. 1964 : 44)

เพจ (Page) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมทางสังคมหมายถึงพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่น โดยได้รับการควบคุมจากสถาบันทางสังคมหรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อพยายามมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น (Page. 1997 : 314)

สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคมเป็นพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลในสังคมซึ่งเป็นผลจากการได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของบุคคล อันได้แก่ ครอบครัวและสมาชิกอื่น ๆ ในสังคมที่คนอาศัยอยู่ ดังนั้นพฤติกรรมของบุคคลทั้งที่เป็นลักษณะเฉพาะตนและลักษณะที่สัมพันธ์กับผู้อื่นจะเป็นลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับค่านิยมและเจตคติของสังคมนั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 200)

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

มัสเสน (Mussen) กล่าวว่า เด็กวัย 3-6 ปี เป็นวัยที่เริ่มพัฒนาความสามารถในการเข้าสังคม ซึ่งจะขยายจากสังคมภายในครอบครัวออกสู่สังคมภายนอก เด็กจะเพิ่มความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง และเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น (Mussen. 1956 : 383)

ซีเฟลท์ (Seefeldt. 1980 : 7 - 11) ได้อธิบายถึงลักษณะทางสังคมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 3 ปี เป็นวัยแห่งการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กจะเห็นว่าตนเองเป็นคนสำคัญที่สุด มีความสุขที่จะเล่นคนเดียว แต่ก็ชอบที่จะนั่งเล่นอยู่ข้าง ๆ ผู้อื่นไม่เล่นเป็นกลุ่มหรือเล่นรวมกับผู้อื่น ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่แบ่งปัน เด็กวัยนี้ยังไม่มีเพื่อนที่ชอบเป็นพิเศษและจะเล่นกับเด็กอื่นที่มาอยู่ใกล้ ๆ เท่านั้น
2. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 4 ปี เด็กวัยนี้เริ่มสนใจผู้อื่นมากขึ้น เด็กจะเริ่มเล่นกับผู้อื่นบ้างในบางสถานการณ์ ชอบเล่นบทบาทสมมติ และเลียนแบบชีวิตครอบครัวซึ่งพบเห็นในชีวิตประจำวัน แต่โดยทั่วไปเด็กยังมีลักษณะที่แสดงถึงความก้าวร้าวทางกาย เอะอะ ไม่ระมัดระวัง เกเร ยังมีลักษณะของการเป็นนาย ขณะเดียวกันเด็กจะเริ่มเป็นผู้ช่วยที่ค้มท้าวที่แสดงความเป็นมิตร เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนและการรอคอย เริ่มแบ่งปันบ้าง
3. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 5 ปี เด็กวัยนี้มีความเป็นมิตรมากขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น เริ่มเข้ากลุ่มใหญ่ขึ้น จาก 2 คน เป็น 5 คน เริ่มมีเพื่อนที่ถุกใจเป็นพิเศษ ชอบเล่นละครสมมติ เล่นเลียนแบบ เล่นละครใบ้ การทะเลาะกับเพื่อนลดน้อยลง เพราะเริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น เป็นระยะที่เริ่มจะมีความคิดเห็นคล้ายตามผู้อื่น และเริ่มมีความรู้สึกไม่พึงพอใจ ถ้าเพื่อนในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

4. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 6 ปี เด็กวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มมีการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น เล่นเป็นกลุ่มและมักจะเป็นเพื่อนเพศเดียวกัน เริ่มรู้สึกกังวลเกี่ยวกับสังคมภายในกลุ่มของตนเอง มีเพื่อนรักเป็นพิเศษเพียงคนเดียว ในการเล่นยังชอบแสดงเป็นตัวเด่น เล่นรุนแรงพยายามจะเป็นที่หนึ่งในการเล่น ต้องการชนะและถ้าหากการเล่นนั้นมีกฎเกณฑ์ที่ยากเกินกว่าความสามารถของตน ก็จะพยายามปรับกฎนั้นให้เป็นประโยชน์กับตน

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2525 : 7 - 13) ได้จำแนกพฤติกรรมทางสังคมของเด็กใน ช่วงอายุ 3-6 ปี ดังนี้

1. อายุ 3 ปี พฤติกรรมของเด็กจะมีการพึงพอใจเพื่อได้เล่นกับเด็กคนอื่น สามารถพูดคุยกับคนอื่นได้ เด็กต้องการความรักและการยอมรับจากผู้ใหญ่ มีความเป็นอิสระในการเล่น

2. อายุ 4 ปี เด็กเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มตามกิจกรรมที่เด็กสนใจ เด็กเริ่มคบเพื่อนบางคนที่ถูกใจ ชอบเล่นสมมติหรือใช้จินตนาการที่มีความหมายมากขึ้น แสดงความรู้สึกห่วงใยหรือกังวลต่อเด็กที่อ่อนแอกว่า ไม่มีความแน่นอนในการรอคอย เด็กมีความต้องการพึ่งพาผู้ใหญ่ให้ปลอบโยนในบางครั้ง

3. อายุ 5 ปี เด็กมีความพอใจที่จะเล่นคนเดียวเป็นเวลานาน ๆ ชอบเล่นกับเพื่อน โดยเฉพาะการช่วยกันสร้างสิ่งต่าง ๆ หรือการเล่นสมมติ ชอบเล่นแข่งขันและมีการร่วมทีมกัน ในการแข่งขันต้องการให้ผู้ใหญ่ตัดสิน ไม่พอใจเมื่อมีการเล่นรุนแรง

4. อายุ 6 ปี เริ่มห่างจากผู้ใหญ่ แต่ต้องการความช่วยเหลือและเรียกร้องคำชมเชย ต้องการเพื่อนเล่น มักทะเลาะกับเพื่อน อาจจะรักเพื่อนบางคนเป็นพิเศษ ห่วงของเล่น

ประณต คำจิณ (2526 : 198 - 201) ได้จำแนกพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก ระดับก่อนประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. การปฏิเสธ (Negativism) คือ การต่อต้านผู้ใหญ่หรือสิ่งไม่พอใจ พฤติกรรมนี้จะเกิดมากที่สุดในช่วงอายุ 3-4 ปี ลักษณะแสดงออกจะแสดงคำพูด ปฏิกริยาทางกายและการเจียบเจย การแก่งทำเป็นไม่ได้ยิน หรือไม่เข้าใจคำขอร้อง ไม่เอาใจใส่ต่อกิจวัตรประจำวัน เมื่ออายุ 4-6 ปี เด็กจะลดการต่อต้านทางกายลงและเพิ่มการต่อต้านทางคำพูด

2. การเลียนแบบ (Imitation) เด็กจะเริ่มใช้พ่อแม่เป็นตัวแบบแล้วจึงเริ่มสนใจผู้อื่นโดยเด็กจะเลียนแบบคำพูดและการกระทำต่าง ๆ จากบุคคลที่เด็กใกล้ชิดและพึงพอใจ

3. การแข่งขัน (Rivalry) เด็กมีความต้องการเก่งและดีเหมือนคนอื่น ๆ โดยจะแข่งขันในรูปของการพุดคุยโอ้อวดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของสิ่งต่าง ๆ ต่อหน้าคนอื่น
4. การก้าวร้าว (Aggression) การก้าวร้าวของเด็กเกิดจากความคับข้องใจ การต้องการมีอำนาจและความเด่น โดยเปลี่ยนแปลงไปตามอายุ เด็กอายุ 2-4 ปี จะมีความก้าวร้าวเพิ่มขึ้น ในระยะต้นเด็กจะแสดงออกโดยการกล่าวโทษ ล้อเลียน
5. การทะเลาะวิวาท (Quarreling) เกิดจากการที่เด็กยังขาดประสบการณ์ทางสังคม เด็กจะแสดงออกด้วยการแย่งของเล่น ทำลายสิ่งของ แผลเสียงร้องไห้ ทำร้ายผู้อื่น แต่จะเกิดพฤติกรรม ในช่วงสั้น ๆ แล้วจะกลับมาเล่นกันใหม่
6. การร่วมมือ (Cooperation) เด็กจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจึงมีการร่วมมือกันน้อย เมื่อเด็กได้รับการฝึกหัดทีละน้อยจะช่วยทำให้เด็กเรียนรู้จากการร่วมมือได้มากขึ้น
7. พฤติกรรมวางอำนาจ (Ascendent Behavior) เด็กชอบแสดงตัวเป็นนาย และชักจูงให้ผู้อื่นทำตามตน การวางอำนาจจะเพิ่มสูงสุดเมื่ออายุ 5 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมของเด็ก
8. การเห็นแก่ตัว (Selfishness) เด็กจะเอาแต่ใจตนเองโดยไม่คำนึงว่าคนอื่นจะพอใจหรือไม่ พฤติกรรมนี้จะถึงจุดสูงสุดระหว่าง 4-6 ปี
9. ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) เด็กจะมีพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยความเข้าใจในความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่น โดยพยายามช่วยเหลือ เห็นใจและเสนอแนะการแก้ปัญหา
10. การยอมรับจากสังคม (Social Approval) เด็กจะเริ่มเห็นความสำคัญของการยอมรับจากผู้ใหญ่และจากกลุ่มเพื่อน
11. การแยกทางเพศ (Sex Leavages) เด็กจะเริ่มแบ่งเพศเมื่ออายุ 4 ปีขึ้นไป
12. อคติ (Prejudice) ได้แก่ อคติทางเชื้อชาติ ศาสนา สถานะทางเศรษฐกิจสังคม เพศ

จะเห็นว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัยก่อนประถมศึกษามีการพัฒนาตามลำดับขั้น ซึ่งบางพฤติกรรมมีรากฐานมาจากวัยทารก และบางพฤติกรรมเริ่มเกิดขึ้นในระยะก่อนประถมศึกษา อันเป็นผลมาจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและบุคคลอื่น ตลอดจนสื่อสารมวลชนต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ ภาพยนต์ วิทยุ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเฮอร์ล็อก (Hurlock. 1978 : 239)

ได้กล่าวว่า รูปแบบที่สำคัญที่สุดของพฤติกรรมทางสังคมในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นนั้น เริ่มพัฒนาตั้งแต่วัยเด็กซึ่งจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบคือ

1. รูปแบบพฤติกรรมที่เข้าสังคม (Social Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความพอใจ เป็นที่ยอมรับชอบต่อตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยพฤติกรรมดังนี้

1.1 การร่วมมือ ได้แก่ การที่เด็กเรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยเด็กยังมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเพียงใด เด็กก็จะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือที่จะทำกิจกรรมมากขึ้นไปด้วย

1.2 การยอมรับจากสังคม จะกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมคาดหวัง

1.3 ความเป็นเพื่อน เด็กจะแสดงออกในความเป็นเพื่อน ด้วยการเล่น การพูดคุย และการแสดงความรักใคร่ต่อผู้อื่น

1.4 การเป็นผู้นำเด็กที่มีลักษณะเป็นผู้นำ ในที่นี้มักเป็นเด็กที่มีรูปร่างสูงใหญ่ มีสติปัญญาสูงกว่า และอายุมากกว่าคนอื่น ๆ ทำให้เขาสามารถออกความคิดเห็นและแนะนำการเล่นแก่เด็กคนอื่น ๆ ซึ่งยินดีที่จะทำตาม

1.5 ความไม่เห็นแก่ตัว ได้แก่ การที่เด็กแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน และให้ความช่วยเหลือเพื่อน เด็กที่เคยแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น จะเข้าใจคนอื่น ไม่พองของและช่วยเหลือผู้อื่น

1.6 การเลียนแบบ ได้แก่ การที่เด็กเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่เขาเห็นว่าอาจจะเลียนแบบในขณะเล่นเป็นกลุ่มได้

1.7 การแข่งขัน อาจเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เด็กเพิ่มความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม หรือถ้าเป็นสาเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท ใช้อวด จะทำให้เด็กลดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมลง

2. รูปแบบพฤติกรรมที่ไม่เข้าสังคม (Nonsocial Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อน และความไม่พอใจให้แก่ตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยพฤติกรรมดังนี้

2.1 ความก้าวร้าว เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อความไม่สมหวัง เด็กจะแสดง ความก้าวร้าวออกมาเป็นคำพูดมากกว่าการใช้กำลังต่อสู้กัน ชอบเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น

2.2 การทะเลาะวิวาท เกิดขึ้นเพราะเด็กยังขาดประสบการณ์ในการเล่นกับเพื่อน มักแย่งของเล่น ร้องไห้ ทบตี เมื่อเติบโตขึ้นจะรู้จักปรับตัวในสังคมดีขึ้น

2.3 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กมีแนวโน้มที่จะคิดและพูดเกี่ยวกับเรื่องของตนเอง

2.4 การใช้อำนาจเหนือคนอื่น โดยชอบทำตัวเป็นนาย พุดชมชู้ผู้อื่น

2.5 การล้อเลียนและชมชู้ โดยชอบรังแกหรือล้อเลียนให้ผู้อื่นโมโห อับอาย

2.6 พฤติกรรมปฏิเสธ เด็กจะแสดงคำพูด อารมณ์ และท่าทางว่าจำในการปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือ หรือยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

รูปแบบของพฤติกรรมทั้ง 2 ลักษณะของเด็กวัยก่อนประถมศึกษาขึ้นอยู่กับความรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน ตลอดจนความเข้าใจในพัฒนาการของเด็ก หากบ้านหรือโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาด้านสังคม เด็กจะมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งเป็นผลร้ายกับเด็กมาก เพราะจะทำให้เด็กไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและบุคคลอื่นได้ (ขจิตพรหม ทองคำ, 2535 : 15) อย่างไรก็ตาม เฮิร์ลอค (Hurlock, 1978 : 228) กล่าวว่า เด็กที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นี้ สามารถเรียนรู้และปรับพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับแบบแผนของสังคมได้นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่

1. ลักษณะของพฤติกรรม เด็กที่จะเข้าสังคมได้ดีต้องประพฤติตามแนวที่สังคมยอมรับ และนิยมชมชอบ ซึ่งสังคมแต่ละสังคมย่อมมีมาตรฐานของตนเอง เด็กจะต้องเข้าใจมาตรฐานและปฏิบัติตามให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสังคม

2. บทบาทในสังคม หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่ยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมของสังคม ซึ่งในแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน บทบาททางสังคมดังกล่าวได้แก่ บทบาทของพ่อแม่ เด็ก ครู ฯลฯ บทบาทเหล่านี้กำหนดขึ้นเป็นมาตรฐานสำหรับสมาชิกในสังคม การปฏิบัติไม่เหมาะสมกับบทบาทที่สังคมกำหนด ทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัว

3. ทักษะต่อสังคม หมายถึง ความรู้สึกของเด็กที่มีต่อสังคม เด็กจะต้องรู้สึกว่าเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม มีหน้าที่ในการร่วมมือกับหน่วยต่าง ๆ ในสังคม คนที่จะเข้าสังคมได้ดีจะต้องรู้สึกพึงพอใจและมีความสุขในกิจกรรมของสังคม

ดังนั้นการส่งเสริมให้เด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่สอดคล้องกับแบบแผนของสังคม ความใกล้ชิดและการเปิดโอกาสให้เด็กมีทักษะหรือลักษณะนิสัยที่ดีโดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาด้านสังคม องค์ประกอบดังกล่าวจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพื่อ让孩子สามารถปรับตัวในสังคมอย่างมีความสุข

✓ 1.3 พฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

1.3.1 ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมการช่วยเหลือ

การช่วยเหลือเป็นรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งจากการศึกษาของ บาร์-ทาล และคนอื่น ๆ ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการช่วยเหลือว่า หมายถึงการแสดงออกของเด็กหรือการกระทำพฤติกรรมที่มีประโยชน์ต่อผู้อื่นมากกว่าตนเอง โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน หรือมีสัญญาว่าจะได้รับ และพบว่าพฤติกรรมส่วนใหญ่ของเด็กในโรงเรียนอนุบาลจะมีการสัญญาว่าจะได้สิ่งตอบแทน หรืออาจเป็นเพราะผู้ใหญ่ร้องขอ ซึ่งทั้งสองกรณีนี้เป็นขั้นแรกของการพัฒนาพฤติกรรมการช่วยเหลือ (จกมล นันทพล. 2535 : 37; อ้างอิงมาจาก Bar-Tal and others. 1982)

บี (Bee. 1985 : 396 - 501) กล่าวถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กวัยก่อนประถมศึกษาว่า เป็นการแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในเชิงบวก ซึ่งเด็กอายุ 2-3 ปี จะมีพฤติกรรมทางสังคมเชิงบวกด้วยการให้และการแบ่งปัน เช่น เด็กจะเสนอให้ความช่วยเหลือหรือให้ของเล่น หรือพยายามปลอบใจเด็กคนที่ได้รับบาดเจ็บ เด็กจะทำตามคำขอร้องหรือคำแนะนำของเพื่อนมากกว่าของคนอื่นที่ไม่ใช่เพื่อน เด็กบางคนจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือมากกว่าเด็กคนอื่น ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทั้งในครอบครัวและบุคคลอื่น ๆ

สตีเวน (Steven. 1987 : 200 - 201) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กในวัยก่อนประถมศึกษาว่า เป็นพฤติกรรมทางสังคมที่จะช่วยให้บุคคลสามารถสร้างความผูกพันทางสังคม การช่วยเหลือเป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเปลี่ยนแปลงไปตามวัย และยังเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลทางจริยธรรม เด็กมักจะช่วยเหลือ อาจพิจารณาจากคุณลักษณะของความเป็นญาติกัน มิตรภาพและความชอบ เด็กมักจะ

ให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่นำภัยเดียวกัน เด็กบางคนจะช่วยเหลือเพราะเกรงว่าจะขาดความสัมพันธ์กับเพื่อน การช่วยเหลือจึงเป็นทางหนึ่งของการรักษามิตรภาพ

ศุภกุล เกียรติสุนทร (2532 : 5 - 6) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนของเด็กรายก่อนประถมศึกษาว่า หมายถึงการที่เด็กให้ความช่วยเหลือเพื่อนด้วยวิธีการแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน ให้สิ่งของแก่เพื่อน ช่วยเหลือและปลอบใจเพื่อน

รัตนวดี รอดภิรมย์ (2533 : 5) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนเอาไว้ว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือหมายถึงการกระทำของเด็กซึ่งทำให้ตนเองและผู้อื่นเกิดความพึงพอใจ เนื่องจากการได้รับการตอบสนองความต้องการ ซึ่งได้แก่ การช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน การรักษาความสะอาดของร่างกายและเครื่องใช้ รวมทั้งการรู้จักระวังตนเองให้ปลอดภัย และการช่วยเหลือผู้อื่นในการตอบสนองความต้องการของผู้อื่นด้วยคำพูดและการกระทำต่าง ๆ เช่น การแบ่งปันสิ่งของ การให้สิ่งของ การช่วยทำกิจกรรม การปลอบใจและการประนีประนอม

พฤติกรรมการช่วยเหลือเป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคม เป็นการช่วยสนองความต้องการและบรรเทาความทุกข์ของผู้อื่น และพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กมีความแตกต่างกัน ซึ่งจากการศึกษาของ บี (Bee. 1985 : 401) สรุปได้ว่า เด็กบางคนจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือมากกว่าเด็กคนอื่น ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทั้งในครอบครัวและบุคคลอื่น ๆ

1.3.2 ประเภทของพฤติกรรมการช่วยเหลือ

1. การช่วยเหลือตนเอง การช่วยเหลือตนเองเป็นการเรียนรู้การทำงานสิ่งแรกของเด็กเมื่อเด็กสามารถกระทำการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง การช่วยเหลือตนเองจึงเป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะกระทำการต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง (นงลักษณ์ สิ้นสืผล และละออ ชุตินทร. 2526 : 193) ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาชั้นนี้ยังอยู่ในขอบเขตจำกัด ทั้งนี้เนื่องจากวัยและวุฒิภาวะของเด็ก ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองจึงมุ่งถึงว่าเด็กควรจะสามารถในการกระทำพฤติกรรมพื้นฐานประจำวันได้ เช่น การรับประทานอาหาร การนอน การขับถ่าย การแต่งตัว การรักษาความสะอาดของร่างกายและเครื่องใช้ การระวังตนเองให้ปลอดภัยจากการเล่น ตลอดจนเล่นและ

เก็บของเข้าที่ได้ การรู้จักช่วยเหลือตนเอง เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เพราะการฝึกให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเองได้นั้น จะส่งผลต่อการพัฒนาการของเด็ก เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายได้ใช้ทุกส่วนของร่างกายในการควบคุมตนเองให้ทำงานสัมพันธ์กัน การที่เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้และได้ฝึกทำอยู่เสมอจนเด็กเกิดทักษะและความสัมพันธ์เพิ่มขึ้น จะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความรู้สึกอยากช่วยผู้อื่น มีความรับผิดชอบ เด็กจะมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองไม่ชอบพึ่งพาผู้อื่น

2. การช่วยเหลือผู้อื่น พฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่นของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการแสดงปฏิสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ อันหมายถึงพฤติกรรมเมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความพอใจ เป็นที่นิยมชมชอบแก่ตัวเองและผู้อื่น ทั้งนี้เพราะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กจะต้องรู้จักปรับตัว รู้จักเห็นใจผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักการให้และการรับเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ รู้จักเล่นกับเพื่อนได้ทั้งในบทบาทของการช่วยเหลือและการร่วมมือที่ดี (นงลักษณ์ สิ้นสืผล และละออ ชุติกร. 2526 : 196) นอกจากนี้ บาร์-ทาล และคนอื่น ๆ ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือไว้ว่า เป็นการแสดงออกของเด็กหรือการกระทำพฤติกรรมที่มีประโยชน์ต่อผู้อื่นมากกว่าตนเอง โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนหรือมีสัญญาว่าจะได้รับ (จงกล นันทผล. 2535 : 37; อ้างอิงมาจาก Bar-Tal and others. 1982) ทั้งนี้เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการกระทำต่าง ๆ เช่น การแบ่งปันสิ่งของ การให้สิ่งของ การช่วยเหลือทำกิจกรรม การปลอบใจและการประนีประนอม (รัตนวดี รอดภิรมย์. 2533 : 5) ดังนั้นการที่เด็กรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น และปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยดี จะทำให้เด็กได้รับความชอบพอ ได้รับการยอมรับจากเพื่อน รู้จักปรับตัวให้เข้ากันได้ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นของเด็ก

1.3.3 แนวการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

1. การให้ความรักและความอบอุ่น ได้ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก ทะนุถนอมและส่งเสริมความก้าวหน้าของเด็ก เด็กจะเป็นคนที่รู้จักช่วยเหลือและคิดถึงผู้อื่นซึ่งลักษณะนี้อาจจะเป็นปฏิกิริยาสะท้อน จากความผูกพันที่มั่นคงของเด็กกับผู้ปกครอง นอกจากนั้นผู้ปกครองแล้ว ครูสามารถจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมการช่วยเหลือได้โดยการตั้งใจฟังเด็ก พูดคุย คอยส่งเสริมและสนับสนุน เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือ

2. การอธิบายและให้กฎเกณฑ์ การอธิบายให้เด็กรู้ว่ากฎเกณฑ์และมาตรฐานของสังคมเป็นอย่างไร เช่น เด็กอายุ 2 ขวบคนหนึ่ง ต้องการจะเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกันที่อารมณ์ไม่ดี แม่ของเด็กจึงอธิบายว่า วันนี้เพื่อนเศร้าและไม่สบาย เด็กมองไปที่เพื่อนอย่างเข้าใจ และเดินเข้าไปหาแล้วลูบแขนพร้อมทั้งส่งของเล่นของเขาให้เพื่อน นอกจากนี้ยังพบว่าแม่ที่อธิบายถึงสาเหตุอันจะเกิดขึ้นจากการกระทำของลูก และตั้งกฎเกณฑ์อย่างชัดเจน เด็กเหล่านี้จะเป็นผู้ที่มีปฏิกิริยาต่อคนอื่นอันมีมิตรด้วยการให้ความช่วยเหลือ หรือเห็นอกเห็นใจ เช่น แม่บอกกับลูกว่าถ้าลูกตีเพื่อนเพื่อนก็จะตีลูก ลูกต้องไม่ตีเพื่อนหรือคนอื่น การให้เหตุผลเกี่ยวกับการปฏิบัติอย่างเมตตากรุณาจะทำให้เด็กมีปฏิกิริยาที่เต็มไปด้วยความกรุณาและช่วยเหลือผู้อื่น ผู้ปกครองส่วนใหญ่มักใช้เวลาอย่างมาก ที่จะบอกแก่เด็กว่า อย่าทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ งานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า สิ่งสำคัญคือ ต้องบอกแก่เด็กว่าทำไมเขาจึงไม่ควรทำ ถ้าเขาทำการกระทำของเขาจะกระทบกระเทือนคนอื่นอย่างไร ซึ่งสำคัญเท่า ๆ กับการกำหนดเอากฎเกณฑ์หรือแนวทางที่ควรปฏิบัติ เช่น ควรแบ่งปันสิ่งของของตนแก่คนอื่นที่มีน้อยกว่า

3. การทำให้เด็กรู้จักช่วยทำสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือคนอื่นทั้งในบ้านและโรงเรียนตั้งแต่เด็ก เช่น ช่วยทำกับข้าว ดูแลสัตว์เลี้ยง บริจาคของเล่นแก่โรงพยาบาลและคนจน ช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นการสอนให้เด็กรู้จักช่วยเหลือและแบ่งปันเพื่อน

4. การเป็นแบบอย่างทางความคิด และพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจ การแสดงด้วยการกระทำให้เด็กเห็นถึงความคิด ความกรุณา ความช่วยเหลือเป็นสิ่งสำคัญ ถ้ามีความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่ผู้ใหญ่พูด และสิ่งที่ผู้ใหญ่ทำ เด็กจะเลียนแบบการกระทำของผู้ใหญ่นั้น การกำหนดกฎเกณฑ์และหรือแนวทางอย่างชัดเจนก็จะช่วยทำให้ดีขึ้น ถ้าพฤติกรรมของผู้ใหญ่นำได้เป็นอย่างดีที่ได้สอนเด็กไว้

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

พฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษานั้น มีอยู่หลายลักษณะหรือหลายรูปแบบ และมีงานวิจัยหลายเรื่องที่แสดงให้เห็นความจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมดังกล่าวของเด็กพอสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

สเตาเบ่ (Staub. 1971 : 805 - 816) ได้ทำการวิจัยกับเด็กระดับอนุบาลศึกษา เพื่อดูผลของการเล่นบทบาทสมมติ และการอุปมานที่มีต่อการเรียนรู้เรื่องพฤติกรรม การช่วยเหลือและพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็ก โดยผู้วิจัยจัดให้เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 75 คน ให้อยู่ในสถานการณ์การทดลองที่เด็กคนหนึ่งต้องการความช่วยเหลือ และเด็กอีกคนหนึ่งเป็นคนให้ความช่วยเหลือ (การเล่นบทบาทสมมติ) และหรือผลที่พึงได้รับในทางบวกจากการช่วยเหลือเพื่อนซึ่งเด็กได้รับการชี้แนะ (การอุปมาน) ผลการทดลองพบว่า ในการเปรียบเทียบ กับกลุ่มควบคุมซึ่งเป็นเด็กเพศเดียวกัน ในกลุ่มที่เล่นบทบาทสมมตินั้นเด็กหญิงพยายามที่จะช่วยเหลือ ในการตอบสนองต่อเรื่องร้องขอความช่วยเหลือจากเด็กอีกคนหนึ่งมากกว่าเด็กชาย แต่เด็กชาย จะแสดงพฤติกรรมการแบ่งปันสูงกว่ามากกว่าเด็กหญิง ผลที่เกิดขึ้นทั้งสองอย่างยังคงอยู่ยาวนานกว่าหนึ่งสัปดาห์ การอุปมานมีผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือและพฤติกรรมการแบ่งปันเพียงเล็กน้อย พฤติกรรมการช่วยเหลือมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการเรียนรู้ในระหว่างการเล่นบทบาทสมมติและขนาดของครอบครัว ตลอดจนลำดับที่ของการเกิดของเด็ก (เฉพาะเด็กหญิง)

เรนโกลด์ เฮย์ และเวสต์ (Rheingold, Hay and West. 1967 : 148 - 159) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กทารกในช่วงสองขวบแรกของชีวิต กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กทารกที่ได้รับการเลี้ยงดูอยู่ที่บ้านตามปกติทั่ว ๆ ไป ผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับเด็กหลายครั้ง ผลการทดลองพบว่า การแบ่งปันเป็นกิจกรรมทางคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของเด็กที่มีอายุไม่เกิน 18 เดือนในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นภายในห้องทดลอง เด็กทารกจำนวน 111 คน ได้แบ่งปันสิ่งที่มองเห็นและสิ่งที่สนใจร่วมกับบุคคลอื่น โดยแสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็นสามอย่างด้วยกันคือ การแสดง การทำให้ และการร่วมเล่น เด็กจะแบ่งปันสิ่งใด ๆ ก็ตามที่ได้มาจากสภาพแวดล้อมกับบิดา มารดาและแม่กับบุคคลอื่นที่เด็กไม่คุ้นเคยมาก่อน การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับการแบ่งปันจากเด็ก ตลอดจนความคุ้นเคยของที่เล่นไม่มีอิทธิพลใด ๆ ต่อพฤติกรรมแบ่งปันของเด็กทั้งสิ้น คณะผู้วิจัยได้เสนอเป็นแนวคิดเชิงทฤษฎีโดยอาศัยผลการวิจัยเป็นพื้นฐานว่า การที่เด็กแสดงพฤติกรรมการแบ่งปันออกมาให้เห็น นับว่าเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่สำคัญยิ่ง

บัคเลย์ ซีเกล และเนส (Buckley, Siegel and Ness. 1977 : 329 - 330) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการยึดตนเป็นศูนย์กลาง ความเห็นอกเห็นใจและพฤติกรรมการช่วย

เหลือของเด็กอายุ 3 ปี 6 เดือน ถึง 8 ปี 11 เดือน จำนวน 41 คน ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดการยึดตนเป็นศูนย์กลางของเพียเจต์โดยให้เด็กหมุนหุ่นพลาสติกให้ผู้อื่นเห็นเหมือนกับที่เขาเห็นในแบบ และพัฒนาเครื่องมือของบอร์ค (Borke) แล้วทำการทดสอบเพื่อวัดความเห็นอกเห็นใจในปี 1975 หลังจากนั้นได้สร้างสถานการณ์ในการวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือ การแบ่งปัน ผลการศึกษาพบว่า การยึดตนเป็นศูนย์กลางและพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีความสัมพันธ์กันโดยเด็กที่ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจะมีการยึดตนเป็นศูนย์กลางน้อย และมีพฤติกรรมช่วยเหลือมาก

ซาโลเม (Salome. 1979 : 1349) ได้วิจัยถึงความแตกต่างของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายที่เกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในกลุ่ม วิธีการที่ใช้ในการรวมตัวกับเด็กอื่นให้เป็นกลุ่ม และการมีส่วนร่วมเข้าร่วมเล่นในกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4-5 ปี จำนวน 30 คน ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมครั้งละ 10 นาที จำนวน 7 ครั้ง รวม 70 นาที เป็นการสังเกตเด็กทีละคน ขณะสังเกตได้บันทึกเสียงแล้วนำไปวิเคราะห์พฤติกรรม ผลปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงในวิธีการทั้งสามอย่างที่กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่ามีพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างการเล่นในกลุ่ม ได้แก่ พฤติกรรม การช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการร่วมมือ

บาร์-ทาล ราวีฟ และโกลด์เบิร์ก (Bar-Tal, Baviv and Goldberg. 1982 : 396 - 402) ได้ทำการศึกษาเชิงสังเกตกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยจำนวน 156 คน ที่มีอายุระหว่าง 18-76 เดือน เด็กแต่ละคนได้รับการสังเกตสามครั้ง ครั้งละ 10 นาที ในระหว่างช่วงกิจกรรมการเล่นอย่างอิสระ ในการสังเกตนั้นผู้สังเกตได้ลงรหัสพฤติกรรมการช่วยเหลือแต่ละอย่างที่ได้สังเกตเห็นออกมา ไม่ว่าพฤติกรรมการช่วยเหลือนั้นจะเป็นพฤติกรรมที่เด็กได้แสดงออกมาจริง ๆ หรือแสดงออกมาในการเล่นแบบสร้างจินตนาการก็ตาม โดยผู้สังเกตได้จำแนกพฤติกรรมการช่วยเหลือออกตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. รูปแบบของการช่วยเหลือประกอบด้วย การแบ่งปัน การให้การช่วยเหลือและการปลอบใจ
2. สภาพการณ์ของการช่วยเหลือประกอบด้วย การช่วยเหลือที่เด็กริเริ่มเอง การช่วยเหลือที่เด็กทำตามคำขอร้องของผู้อื่น และการช่วยเหลือที่เด็กทำเลียนแบบผู้อื่น
3. เงื่อนไขของการช่วยเหลือประกอบด้วย การช่วยเหลือโดยไม่หวังผลตอบแทน

การช่วยเหลือโดยหวังผลตอบแทนทางสังคม การช่วยเหลือโดยหวังผลตอบแทนเป็นสิ่งของ และการช่วยเหลือเพราะได้รับการขู่บังคับ

ในการสังเกต ผู้สังเกตได้แบ่งออกเป็นห้ากลุ่มอายุ ผลการวิจัยพบว่าโดยทั่วไปแล้ว พฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กไม่ได้เพิ่มขึ้นตามอายุ แต่เด็กจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นแบบสร้างจินตนาการน้อยลง และแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือจริง ๆ ออกมามากขึ้น และเด็กช่วยเหลือเพื่อนด้วยการปลอมใบ้ในสถานการณ์จริง ๆ มากครั้งขึ้น แต่ช่วยเหลือด้วยการให้สิ่งของแก่เพื่อนในสถานการณ์จริงน้อยลงเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น ส่วนการช่วยเหลือในรูปแบบ สภาพการณ์และเงื่อนไขอื่น ๆ นั้นไม่พบว่าเด็กที่มีอายุต่างกันจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือออกมาแตกต่างกัน

มิดลาร์สกี และฮันนา (Midlarsky and Hannah. 1985 : 534 - 541)

ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุและพฤติกรรมการช่วยเหลือ การศึกษาเป็นแบบเชิงทดลอง ซึ่งเด็กจะได้รับการสังเกตโดยตรงถึงพฤติกรรมแรงจูงใจและโอกาสการทำงานของเด็ก หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาครั้งที่สองขึ้นอีก ซึ่งในครั้งนี้นำการวางขั้นตอนของความแรงจูงใจเอาไว้อย่างแน่นอนชัดเจน เพื่อที่จะเอาคำอธิบายหรือข้อชี้แจงเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวสัดกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือ ผลจากการศึกษาครั้งแรกพบว่า อายุและพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กและของเด็กวัยรุ่นตอนต้นมีความสัมพันธ์เชิงเส้นโค้ง โดยที่เด็กเกรดสี่และเกรดสิบจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือมากกว่าเด็กเกรดหนึ่งและเกรดเจ็ด เด็กจะให้ความช่วยเหลือแก่เด็กทารกที่เพิ่งหัดเดินมากกว่าที่จะช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในวัยเดียวกับตนเอง ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าสิ่งที่สัดกันพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กเล็ก ๆ คือ ความกลัวว่าจะช่วยไม่ได้เพียงพอ ส่วนสำหรับเด็กวัยรุ่นนั้นพฤติกรรมการช่วยเหลือถูกสัดกันด้วยความกลัวว่าการช่วยเหลือของตนเองจะไม่ใช่ที่ยอมรับของผู้อื่นและความรู้สึกกระดากใจ

เบิร์ช และบิลล์แมน (Birch and Billman. 1986 : 387 - 395) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเพื่อสืบค้นดูว่า องค์ประกอบทางสังคมจะมีอิทธิพลต่อการแบ่งปันอาหารให้เพื่อน และความคุ้นเคยกับเพื่อนของเด็กปฐมวัยในช่วงเวลาพักรับประทานอาหารหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 3-5 ขวบ จำนวน 57 คน ซึ่งจำแนกเป็นเด็กผู้ชาย 25 คน และเด็กผู้หญิง 32 คน เด็กเหล่านี้มาจากห้าห้องเรียนของศูนย์พัฒนาการเด็กของมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ เด็กทุกคนมาจากครอบครัวของชนชั้นกลางและชั้นกลางค่อนข้างสูง

เด็ก 47 คนมีเชื้อสายคอเคเซียน สามคนเป็นเด็กผิวดำ และอีกเจ็ดคนเป็นเด็กจากทางตะวันออก เด็กแต่ละคนจะได้รับการทดลองในฐานะเป็นผู้แบ่งปันอาหารให้สองสภาพการณ์คือ สภาพการณ์แรกเด็กจะอยู่กับเพื่อนคนหนึ่งและในสภาพการณ์ที่สอง เด็กจะอยู่กับเพื่อนที่มีความคุ้นเคยกันดี เด็กแต่ละคนจะได้รับอาหารไม่เท่ากัน โดยเด็กที่เป็นเป้าหมายของการทดลองได้รับอาหาร 10 ชิ้น แต่จะมีอาหารทั้งที่เด็กชอบและไม่ชอบ ส่วนเพื่อนอีกคนหนึ่งนั้นจะได้รับอาหารเพียงชิ้นเดียว ผลจากการวิจัยพบว่า เด็กผู้หญิงจะแบ่งปันอาหารให้เพื่อนมากกว่าที่จะแบ่งปันให้คนที่คุ้นเคยกัน แต่สำหรับเด็กผู้ชายแล้วการแบ่งปันอาหารให้เพื่อนกับคนที่คุ้นเคยกันนั้น ไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด ปัจจัยที่ทำให้เกิดการแบ่งปันอาหารอยู่ที่ว่า ใครจะเป็นผู้รับการแบ่งปัน ถ้าผู้รับเป็นเพื่อนจะมีการแบ่งปันอาหารมากที่สุด ประสพการณ์จากที่เคยเป็นผู้รับการแบ่งปันมาก่อนจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแบ่งปัน กล่าวคือเด็กที่เคยได้รับการแบ่งปันอาหารมาก่อน มีแนวโน้มว่าจะแบ่งปันมากกว่าเด็กที่ยังไม่เคยได้รับการแบ่งปันอาหารมาก่อน

สแตนโฮป เบล และพาร์เคอร์-โคเฮน (Stanhope, Bell and Parker-Cohen. 1987 : 347 - 353) ได้ทำการศึกษาว่า อารมณ์ของเด็กปฐมวัยในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบของสถานการณ์แบบต่าง ๆ นั้น จะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือหรือไม่ ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยจะให้เด็กแต่ละคนใน 24 คน ได้มีโอกาสที่จะช่วยเหลือผู้ใหญ่เพศหญิงในระหว่างช่วงของการเล่นภายในห้องทดลอง ในขณะที่เดียวกันคณะผู้วิจัยก็ได้ขอให้มารดาของเด็กได้ประมาณค่าพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กที่บ้านว่ามีมากน้อยเพียงใด เป็นเวลาหลายเดือนก่อนที่จะทำการศึกษภายในห้องทดลองนั้น คณะผู้วิจัยได้ทำการสอบวัดความสามารถทางสังคมและอารมณ์อย่างกว้าง ๆ ที่เรียกว่าความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของเด็ก ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เป็นมารดาและครูพี่เลี้ยงของเด็ก ผลของการวิจัยพบว่า เด็กที่มีความสามารถทางสังคมสูงมีแนวโน้มว่าจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือมากกว่าเด็กที่มีความสามารถทางสังคมต่ำเมื่ออยู่ในห้องทดลอง แต่ถ้าอยู่ในบ้านแล้วความสามารถทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กแต่อย่างใด

งานวิจัยในประเทศ

ศุภกุล เกียรติสุนทร (2532 : 58 - 66) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน

34 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลแยกเป็น 2 ส่วนคือ การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน วัดโดยใช้เทคนิค สังคมมิติ (Sociometric Technique) ส่วนพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยวัดจากการสังเกตพฤติกรรมเด็กครั้งละ 10 นาที 5 ครั้ง รวม 50 นาที ในการสังเกตจะใช้เวลาในช่วงกิจกรรมการเล่นอย่างอิสระในเวลาเช้าและบ่ายก่อนกลับบ้าน ผลการศึกษาพบว่า การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมความช่วยเหลือที่เกิดจากเด็กเป็นผู้ริเริ่มเอง และจากการวิจัยผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า เด็กจะเกิดพฤติกรรมความช่วยเหลือเมื่อมีการส่งเสริม โดยการจัดกิจกรรมมาให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมติ การฟังนิทานที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือ และการจัดกิจกรรมการเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กมีคู่ปฏิสัมพันธ์ หรือปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน เช่น การเล่นเกม การเล่นตามมุมเล่นต่าง ๆ

รัตนวดี รอดภิรมย์ (2533 : 72) ได้ศึกษาถึงการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 90 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครองแบบใช้อำนาจกึ่งตามใจ มีพฤติกรรมความช่วยเหลือผู้อื่นด้านการช่วยกิจกรรม ด้านการประนีประนอมและด้านการปลอบใจสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจหรือตามใจ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ประสบการณ์ทางสังคมในระยะแรกของชีวิตนั้นมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของมนุษย์มาก การที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ในสังคม จะทำให้เด็กมีโอกาสในการเลียนแบบและพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมได้ดียิ่งขึ้น การที่เด็กแสดงพฤติกรรมสนับสนุนสังคม เช่น การช่วยเหลือ แบ่งปัน สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนได้ ตลอดจนได้รับการยอมรับจากเพื่อนเป็นอย่างดี ดังนั้นพฤติกรรมความช่วยเหลือจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเด็ก อันจะเป็นพื้นฐานในการสร้างบุคลิกภาพที่ดีต่อไป

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยมีมากมาย ซึ่งสามารถรวบรวมโดยจำแนกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ความหมายของการเล่น

การเล่นเป็นกระบวนการของการพัฒนาทั้ง 4 ด้านของเด็ก คือ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งการเล่นมีองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้ (Rudolph. 1984 : 96)

1. การเล่นนำไปสู่การค้นพบเหตุผลและความคิด
2. การเล่นเป็นการเชื่อมโยงเด็กกับสังคม
3. การเล่นเป็นการนำเด็กไปสู่ภาวะสมดุลทางอารมณ์

จิวรรณ กินาวงศ์ ได้ให้ความหมายการเล่นของเด็กว่า เป็นกิจกรรมหรือการกระทำใด ๆ ที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก เพราะการเล่นเกิดจากความสมัครใจของเด็กเอง ไม่มีการบังคับใด ๆ ทั้งสิ้น ลักษณะและประเภทของการเล่นแต่ละอย่างย่อมแตกต่างกันออกไปตามวัยและความต้องการของเด็ก (จิวรรณ กินาวงศ์. 2526 : 223)

จากแนวความคิดดังกล่าวจะเห็นว่า การเล่นหมายถึงกิจกรรมที่สนองความต้องการของเด็กก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเป็นกระบวนการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2.2 ความสำคัญของการเล่น

การเล่นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา เพราะการเล่นเป็นกระบวนการเรียนรู้ของเด็กเพื่อจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ การค้นคว้า การสำรวจ และการทดลองสิ่งต่าง ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับตนเอง และเพื่อช่วยในการพัฒนาการเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมให้เป็นผู้มีความสามารถที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (วรารณ รักรวิชัย. 2535 : 123) นอกจากนี้เพียเจต์ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นเอาไว้ว่า การเล่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางสติปัญญา จากการเล่น เด็กสามารถแยกแยะสิ่งต่าง ๆ จากสิ่งเร้าได้ และขณะที่เด็กตอบสนองต่อสิ่งเร้าเด็กจะสามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ เข้ามาในสมองได้ เพียเจต์ได้แบ่งการเล่นไว้ 3 ประการคือ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 12)

1. บทบาทของการเล่นคือการระบายอารมณ์
2. การเล่นช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม
3. การเล่นเป็นการเรียนรู้ทางสังคม

เกษลดา มานะจุติ (2529 : 2 - 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นของเด็กว่า ช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาในแง่ต่าง ๆ ดังนี้

1. ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการค้นคว้า สำรวจ ทดลอง ใช้กล้ามเนื้อประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ ตา มือ หู จมูก ปาก ให้ประสานกัน จนก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งไม่มีวิธีการอื่นใดจะสอนได้ดีเท่า

2. ช่วยให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมเข้าแก้ปัญหา จากการเล่นเด็กจะเกิดความคิดริเริ่มแปลก ๆ ใหม่ ๆ รู้จักใช้สติปัญญาประยุกต์ ปรับปรุง เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางการเล่นที่ไม่ซ้ำซากอยู่เช่นเดิม หรือเลียนแบบจากตัวอย่างที่เคยพบเห็นแต่อย่างเดียว

3. ช่วยให้เด็กเกิดทักษะทางสังคมอันเป็นพื้นฐานที่จะช่วยปลูกฝังให้เด็กมีความเป็นผู้นำ ผู้ตาม รู้จักการสับเปลี่ยน รอคอย รอบคอบ วางแผน เสียสละ ให้อภัยและปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีน้ำใจต่อกันและกัน

4. ช่วยให้เด็กได้ระบายอารมณ์ ลดความตึงเครียดสับสนทางอารมณ์ ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากสภาพขัดแย้งของสิ่งแวดล้อม ในระหว่างที่เด็กเล่น อารมณ์ขุ่นมัว ความคับข้องใจ อารมณ์โกรธ ความเสียใจ ผิดหวัง จะได้รับการระบายออก เป็นการช่วยปรับอารมณ์ของเด็กให้กลับสู่ภาวะปกติได้

5. ช่วยส่งเสริมสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์ขึ้น จากกิจกรรมการเล่นเด็กจะได้เคลื่อนไหวแขน ขา และอวัยวะทุกส่วนในร่างกาย ทำให้สามารถทำงานประสานสัมพันธ์ได้ดีขึ้น มีทักษะความคล่องแคล่วว่องไว มีความแข็งแรงมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ทรราช นิลวิเชียร (2525 : 85 - 86) ได้สรุปถึงคุณค่าของการเล่นไว้ดังนี้

1. การเล่นเป็นส่วนสำคัญของชีวิตเด็กเล็ก และมีคุณค่าต่อการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
2. การเล่นเป็นการสร้างบรรยากาศของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในขณะที่เด็ก

เล่นด้วยกัน เด็กจะเรียนรู้การแบ่งปัน การเล่นด้วยกันกับเพื่อน ๆ เรียนรู้การระวังรักษาของเล่นกับเพื่อนและเรียนรู้การเข้าสังคม

3. การเล่นทำให้เด็กเรียนรู้การรู้จักคัดแปลง คิด ยึดหยุ่น เช่น การใช้ก้านกล้วยสมมติเป็นม้า เป็นต้น

4. การเล่นทำให้เด็กเรียนรู้การรอคอย ฝึกความอดทน ซึ่งจะเป็นลักษณะนิสัยที่ดีตัวและเป็นประโยชน์ต่อเด็กในอนาคต

5. การเล่นเกี่ยวกับบทบาทต่าง ๆ ของบุคคลในชุมชน ทำให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ รวมถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับสังคม ซึ่งจะมีผลทำให้เด็กคิดถึงอนาคตและบทบาทของบุคคลต่าง ๆ ในสังคม

6. การเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้และพัฒนาความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่เล่นสมบทบาทผู้อื่น เด็กจะเริ่มเข้าใจว่าคนอื่นรู้สึกอย่างไร เมื่อมีความทุกข์หรือมีความสุข

7. การเล่นสมมติจะช่วยให้เด็กฝึกจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เด็กจะสร้างภาพพจน์เรื่องราวต่าง ๆ แม้แต่เรื่องในใจของตนเอง เด็กจะฝึกเลียนเสียงธรรมชาติ เสียงสัตว์ เสียงพูด ตลอดจนการเคลื่อนไหวของคนและสัตว์ เด็กจะค้นคว้าหาวิธีการใหม่ ๆ เด็กจะเรียนรู้สิ่งแวดล้อม และเรียนรู้ที่จะแยกออกว่า อะไรเป็นความจริง และอะไรเป็นความฝัน

สรุปได้ว่า การเล่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างมาก การเล่นนอกจากจะมีคุณค่าต่อการพัฒนาทั้ง 4 ด้านแล้ว การเล่นยังช่วยให้เด็กฝึกจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนช่วยให้เด็กเกิดทักษะทางสังคม อันเป็นการเตรียมประสบการณ์เพื่อที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2.3 ทฤษฎีการเล่น

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535 : 13 - 16) ได้รวบรวมเกี่ยวกับทฤษฎีการเล่นสรุปแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 2 กลุ่มทฤษฎีดังนี้

1. ทฤษฎีการเล่นแบบเดิม (Classical Theories of Play)

1.1 ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ (Surplus Energy Theory) ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้นี้ พัฒนาโดยคาร์ล กรอส (Karl Gross) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าอินทรีย์จะใช้พลังงานไปประกอบกิจกรรมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ อันได้แก่ การทำงานหรือเพื่อไปประกอบกิจกรรมที่ไม่มีเป้าหมาย อันได้แก่ การเล่น แต่ว่าการเล่นจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่ออินทรีย์มีพลังงานเหลือใช้จากการประกอบภาระงานแล้ว นั่นคือ อินทรีย์จะต้องใช้พลังงานในการทำงานก่อนแล้วจึงนำพลังงานที่เหลือมาใช้ในการเล่น

1.2 ทฤษฎีผ่อนคลาย (Relaxation Theory) แพททริก (Patrick) พัฒนาทฤษฎีขึ้นโดยอาศัยแนวความคิดที่ว่า การเล่นนั้นสามารถสนองความต้องการที่จะผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ เขากล่าวว่าการงานในสภาพสังคมในปัจจุบันนี้ต้องการคนที่แสดงเหตุผลในลักษณะรูปธรรม มีความตั้งใจสูง และกิจกรรมนั้นจะต้องอาศัยความละเอียดอ่อน อีกทั้งมีการแข่งขันและเปรียบเทียบผลงานเหล่านั้นด้วย จึงทำให้เกิดความเครียดและนำไปสู่ความผิดปกติทางระบบประสาท ทฤษฎีนี้ไม่ได้อธิบายถึงการเล่นของเด็กอย่างเด่นชัด เพราะถ้าการเล่นนั้นทำเพื่อผ่อนคลายความเครียดจากการทำงาน จึงมีคำถามว่าเด็กไม่ได้ทำงานทำไมจึงต้องเล่นด้วย แพททริกอธิบายว่าการเล่นนั้นถือว่าเป็นธรรมชาติของเด็กที่จะเล่นที่จะต้องกระทำ

สังคมสมัยโบราณจะทำการกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การวิ่ง การกระโดด การปาของ เป็นต้น กิจกรรมแบบนี้กลับมาเป็นกิจกรรมเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ของคนสมัยใหม่แทน การเล่นถือว่าเป็นธรรมชาติของเด็ก จึงใช้คำว่าเล่น เพื่อที่จะแยกออกจากกิจกรรมการทำงานที่เครียดของผู้ใหญ่ (ประภาพรรณ สุวรรณสุข. 2525 : 124 - 125)

1.3 ทฤษฎีการทำซ้ำ (Recapitulation Theory) ทฤษฎีนี้ได้รับแนวความคิดมาจากทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วิน (Darwin) ว่า การเล่นของมนุษย์ถือได้ว่าเป็นมรดกที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษของมนุษย์นั่นเอง แต่ทว่าทฤษฎีนี้ไม่สามารถนำมาอธิบายในรูปแบบของการเล่นใหม่ ๆ ของเด็กได้

1.4 ทฤษฎีการเล่นโดยสัญชาตญาณ (Instinct Practice Theory) คาร์ล กรอส (Karl Gross) ได้กล่าวว่า สัตว์มักจะเล่นเพื่อเตรียมตัวสำหรับชีวิตในอนาคต เป็นสัญชาตญาณเพื่อที่จะฝึกให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสัตว์บางชนิดที่จะต้องเป็น

อิสระจากแม่ทันทีที่เกิด ดังนั้นการเล่นของสัตว์เหล่านี้จึงเป็นการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จะเป็นเมื่อโตขึ้น

แนวความคิดนี้มีความสำคัญอย่างมากต่อประสบการณ์เบื้องต้นของเด็ก เพราะการที่เด็กมีประสบการณ์หรือไม่มีประสบการณ์ในการเล่นนั้นจะมีผลต่อชีวิตในอนาคตของเด็ก การที่เด็กได้มีโอกาสเล่นมากก็จะทำให้เด็กได้มีโอกาสฝึกทักษะที่จำเป็นต่อชีวิตเมื่อโตขึ้น อีกทั้งประสบการณ์เหล่านี้จะช่วยทำให้เด็กสามารถที่จะควบคุมความสามารถของตนเองและสภาพแวดล้อมได้ ทั้งอาจช่วยพัฒนาด้านบุคลิกภาพและสติปัญญาอีกด้วย และเด็กที่ขาดประสบการณ์ในการเล่นที่จะขาดทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น

2. กลุ่มทฤษฎีการเล่นร่วมสมัย (Contemporary Theories of Play)

2.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์นี้ ฟรอยด์ (Freud) และอีริกสัน (Erikson) เป็นผู้นำกลุ่ม ทฤษฎีนี้มุ่งที่จะพัฒนาบุคลิกภาพ มองการเล่นในแง่ของพฤติกรรมของความรู้สึก ฟรอยด์กล่าวว่าการเล่นนั้นเกิดจากการต้องการความพึงพอใจ ซึ่งการที่เด็กจะบรรลุถึงความพอใจได้นั้น จะต้องสนองด้วยการเล่นนั่นเอง ฟรอยด์ยังได้มองเห็นอีกว่าการเล่นนั้นมีคุณค่าอย่างมากในแง่ของการบำบัด เพราะการเล่นจะทำให้เด็กสามารถลดความไม่พึงพอใจอันเกิดจากประสบการณ์ได้ ส่วนอีริกสันได้ขยายผลงานของฟรอยด์เพื่อให้เข้าใจการเล่นของเด็กมากยิ่งขึ้น ซึ่งเขาได้อธิบายการเล่นของเด็กว่า เป็นการพัฒนาการตามขั้นตอนเด็กจะเข้าใจเกี่ยวกับโลกที่เขาอยู่โดยการที่พบสิ่งใหม่ ๆ และซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เขาแบ่งขั้นตอนของการพัฒนาของเล่นของเด็กออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

2.1.1 การเล่นเกี่ยวกับตนเอง การเล่นชนิดนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยที่ศูนย์กลางของการเล่นนั้นอยู่ที่ตัวของเด็กเอง โดยการเล่นเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ขี้ ๆ ตลอดจนการส่งเสียงขี้ ๆ เป็นต้น ต่อมาเด็กทารกจะมุ่งความสนใจในการเล่นออกไปที่คนอื่นหรือสิ่งของอื่น ๆ การเล่นเกี่ยวกับตนเองนั้น เป็นการเริ่มต้นที่จะเรียนรู้ลักษณะต่าง ๆ ที่เขาอยู่

2.1.2 การเล่นในโลกของเด็ก เด็กจะเล่นกับของเล่นและวัตถุต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว โลกของสิ่งของนี้มีกฎเกณฑ์บางอย่างที่เด็กจะต้องเรียนรู้ เช่น ของนั้นอาจจะแตกสลายได้ของนั้นอาจจะเป็นของคนอื่นได้ อีกทั้งอาจถูกควบคุมโดยอำนาจของผู้ที่อยู่นอกเหนือกว่าได้ เป็นต้น

2.1.3 การเล่นในสังคม เริ่มเมื่อเด็กมีอายุในช่วงที่จะเข้าสู่สถานศึกษา
ปฐมวัย เด็กเริ่มเข้าสู่สังคมที่กว้างกว่า รู้จักการแบ่งปันของเล่นกับผู้อื่น ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอน
สุดท้ายของพัฒนาการการเล่น แต่ทว่าความสำเร็จในการพัฒนาขั้นตอนนี้เป็นผลเนื่องมาจาก
ความสำเร็จในการพัฒนาสองขั้นแรก ขั้นนี้เด็กจะต้องเรียนรู้ว่าเมื่อไรเล่นคนเดียวและเมื่อไร
ควรจะเล่นกับผู้อื่น

อิริคสันสรุปว่า การเล่นนั้นมีลักษณะโดยเฉพาะและมีความหมายต่อบุคลิกภาพ
ของเด็กแต่ละคน ซึ่งความหมายของการเล่นนั้นสามารถสังเกตได้จากรูปแบบเนื้อหาคำพูดและ
ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับการเล่นด้วย

2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญานี้มีเพียเจต์
(Piaget) เป็นผู้นำ ทฤษฎีนี้เน้นที่กระบวนการและเนื้อหาของการเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทาง
สติปัญญา เพียเจต์มองการเล่นเป็นกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาและลักษณะของการเล่นอื่น
จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การเล่นของเด็กจะเริ่มจากการเล่นโดยใช้ประสาทสัมผัส ซึ่งจะ
มีพฤติกรรมในลักษณะที่เป็นการสำรวจ จับต้องวัตถุ นับว่าเป็นการฝึกเล่นและพัฒนาการเล่นควบคู่
ไปกับการพัฒนาทางสติปัญญาเป็นขั้นการแก้ปัญหาด้วยการกระทำ การเล่นชนิดนี้จะยุติลงเมื่อเด็ก
อายุประมาณ 2 ขวบ ต่อมาเด็กจะเริ่มเล่นเกี่ยวกับการสร้าง เด็กจะเริ่มรู้จักนำเอาสิ่งของมา
สร้างให้เป็นสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมา นับว่าเป็นการเล่นที่มีวัตถุประสงค์ ส่วนการเล่นโดยใช้สัญลักษณ์
จะเกิดขึ้นในช่วงที่เด็กมีอายุปลาย 2 ขวบ และจะพัฒนาได้อย่างเต็มที่เมื่อเด็กอายุได้ประมาณ
3-4 ขวบ การที่เด็กจะเล่นโดยใช้สัญลักษณ์ได้ก็ต่อเมื่อสติปัญญาของเด็กได้พัฒนาอย่างเป็น
ระบบระเบียบแล้ว โดยที่เด็กจะสามารถใช้สัญลักษณ์และอ้างอิงวัตถุที่ไม่อยู่ในขณะนั้นได้โดยใช้
ภาษาและท่าทางในการแสดงออกถึงความคิดนั้น ๆ

2.4 พฤติกรรมการเล่นของเด็ก

แฮมมอนด์ (Hammond. 1967 : 244) กล่าวถึงพฤติกรรมการเล่นไว้ 4
ประการคือ

1. การเล่นคนเดียว (Solitary Play) เป็นชนิดของการเล่นเมื่อเด็กเริ่มรู้จักเล่น

2. การเล่นคู่ขนาน (Parallel Play) เด็กจะเล่นตามลำพัง แต่จะเล่นอยู่ใกล้กับผู้อื่นแต่จะไม่เล่นด้วยกัน

3. การเล่นโดยเริ่มสนใจผู้อื่นเป็นส่วนประกอบ (Complementary Play) เด็กเริ่มที่จะสนใจเล่นกับผู้อื่น ๆ กลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 2-3 คน

4. การให้ความร่วมมือในการเล่นกับผู้อื่นอย่างเต็มที่ (Cooperative Play) เด็กจะเริ่มเรียนรู้บทบาทของการรวมกลุ่มมากขึ้น และมักจะเล่นเป็นกลุ่ม ตั้งแต่ 2-5 คนขึ้นไป

2.5 ประเภทของการเล่น

ลักษณะการเล่นของเด็กแตกต่างกันไปในแต่ละวัย แต่ละวันและแต่ละเวลา และแต่ละบุคคล ตามสภาพการและความพอใจของเด็ก ทั้งนี้เพราะการเล่นแต่ละชนิดให้ความพอใจแก่เด็กแตกต่างกัน บางครั้งก็ชอบดูคนอื่นเล่น หรือบางเวลาก็ชอบเล่นกิจกรรมที่ร่วมมือกับคนอื่น มีการผลัดเปลี่ยนวัตถุกันเล่น เด็กแต่ละคนมีโอกาสนำเสนอแบบต่าง ๆ กัน ดังที่ศรีสมวงศ์ วรณศิลป์ (2520 : 12 - 16) ได้สรุปการเล่นไว้ 6 ขั้นตอนคือ

1. การเล่นเพื่อการค้นคว้า เป็นการเล่นที่เด็กใช้ประสาทสัมผัสในการทดลองหยิบจับ ตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว เนื่องจากเด็กมีความอยากรู้อยากเห็น ทำให้เด็กได้เรียนรู้รูปร่าง ขนาด ความหนาเบาสบายของวัตถุ ความแตกต่างของเสียง สังเกตความแกว่งของสี เป็นต้น

2. การเล่นที่ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะทางมือ เป็นการเล่นที่เด็กนำสิ่งของต่าง ๆ มาประกอบเป็นของเล่นอย่างง่าย ๆ ได้ ซึ่งการกระทำนั้นทำให้เด็กได้รับความสุข ความพอใจ

3. การเล่นเป็นละครหรือจินตนาการ เป็นการเล่นเลียนแบบจากสิ่งที่เห็นในชีวิตประจำวัน เด็กจะดัดแปลงสถานที่เล่นให้เป็นสถานที่ตามความคิดของเขาเอง และนำสิ่งของต่าง ๆ มาดัดแปลงให้เป็นตามความคิดของเขาเองเช่นนั้น

4. การเล่นออกกำลังกาย เป็นการเล่นที่ใช้พลังร่างกาย ซึ่งเด็กจะมาเล่นร่วมกัน ต้องเคารพกฎของการเล่น เรียนรู้การแพ้ ชนะ และทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดี

5. การเล่นเกมในบ้าน เป็นการเล่นรวมกับพี่ ๆ น้อง ๆ ภายในครอบครัว

6. การเล่นช่วยให้ผลิตเฟลีนจากการดู ฟัง สังเกต เป็นการเล่นที่อาศัยการดูคนอื่นหรือดูผู้ใหญ่ทำงาน หรือสังเกตการแสดงท่าทางของสัตว์ หรือชอบที่จะฟังเรื่องราวต่าง ๆ ฟังเพลง นิทานซึ่งทำให้เกิดความเพลิดเพลินและสนุกสนานได้

โคลัมบัส (เยาวยา เดชะคุปต์. 2528 : 19 - 20; อ้างอิงมาจาก Columbus. 1979 : 29) ได้แบ่งประเภทการเล่นออกเป็น 2 ชนิดคือ

1. การเล่นอย่างอิสระ เป็นการเล่นซึ่งเด็กมีอิสระในการเลือกเล่นตามลำพังหรือเล่นเป็นกลุ่มตามที่เด็กสนใจ ซึ่งการเล่นบทบาททางสังคมนั้นเป็นการเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่
2. การเล่นสมมติ เป็นการเล่นบทบาททางสังคมหรือการเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่ การเล่นชนิดนี้เด็กจะมีอิสระที่จะคิด และใช้จินตนาการได้อย่างเสรี เมื่อเด็กเล่นสมมติ เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 โครงสร้างทางสังคม
- 2.2 ได้มีโอกาสระบายอารมณ์
- 2.3 ปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
- 2.4 เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและใช้จินตนาการ

จากการที่นักการศึกษาได้กล่าวพฤติกรรมการเล่นและประเภทของการเล่นพอสรุปได้ว่า พฤติกรรมแต่ละประเภทเด็กมีโอกาสสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านวัตถุและบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับความพอใจของเด็กว่า ต้องการจะเล่นการเล่นชนิดใดซึ่งการเล่นแต่ละประเภทนั้นล้วนส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งสิ้น

การเล่นสมมติ

การเล่นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา เพราะการเล่น นอกจากจะเป็นการสนองตอบความต้องการทางจิตใจแล้ว การเล่นยังส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ จนกล่าวได้ว่าวัยนี้เป็นวัยแห่งการเล่น เด็กจะใช้เวลาส่วนใหญ่มหคกับการเล่น ดังนั้นพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กส่วนใหญ่จึงเป็นผลมาจากการเล่น (สมาใจ ทิพย์ชัยเมธา. และละออ ชุตติกร. 2526 : 165)

การเล่นมิใช่เป็นแต่เพียงสิ่งที่พัฒนาควบคู่ไปกับพัฒนาการทางความสามารถของเด็กเท่านั้น แต่การเล่นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยพัฒนาและส่งเสริมความสามารถของเด็ก (เลข

ปิยะอัจฉริยะ. 2524 : 1) การเล่นเกมหนึ่งที่นักจิตวิทยา นักมนุษยวิทยา และนักการศึกษาให้ความสนใจพร้อมกันว่ามีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาการทางความคิดและทางสังคมของเด็ก คือ การเล่นเกมสมมติ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่าน ได้แสดงทรรศนะต่อการเล่นเกมสมมติที่น่าสนใจดังนี้
 เพียเจต์ (Piaget) กล่าวว่า การเล่นเกมสมมติเป็นทางนำไปสู่การเจริญเติบโตทางสติปัญญา และเพิ่มความสามารถในการแยกแยะระหว่างจินตนาการและความเป็นจริง การเล่นเกมสมมติเป็นขั้นตอนแห่งความเปลี่ยนแปลง ไปสู่วิถีทางของความคิดเชิงเหตุผลที่สมบูรณ์ (จงกลนันทผล. 2535 : 17; อ้างอิงมาจาก Rubin and others. 1983)

โคแวน และแมคคูน-นิโคลิช (Cowan and Macune-Nicolish. 1981 : 786 - 787) กล่าวว่า การเล่นเกมสมมติเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะดังนี้

1. การกระทำกิจกรรมที่คุ้นเคยหรือกิจกรรมที่กระทำเสมอ ๆ ในชีวิตประจำวันโดยปราศจากวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการกระทำกิจกรรมนั้น เช่น การแสดงท่าทางตักอาหารเข้าปากตนเองโดยไม่มีจานและช้อน
2. การกระทำกิจกรรมซึ่งอาจจะไม่ให้ผลตามที่ควรจะเป็นไปตามปกติ เช่น การเล่นเกมสมมติเอากะเป๋าล้ายแขน ใบกมื่ออำลา แต่กลับไม่ออกไปจากบ้าน
3. การปฏิบัติต่อวัตถุที่ไม่มีชีวิตจิตใจราวกับว่าเป็นสิ่งมีชีวิต เช่น การบ้วนอาหารตุ๊กตา
4. การใช่วัตถุอย่างหนึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนวัตถุอย่างอื่น เช่น การสมมติว่าไม้ที่ลอยอยู่ในน้ำเป็นเรือ
5. การกระทำกิจกรรมที่มักจะถูกกระทำเป็นปกติ โดยบุคคลอื่น ๆ หรือสิ่งอื่น ๆ เช่น การเล่นเกมเป็นครูกับนักเรียน

ความสำคัญของการเล่นเกมสมมติ

นักวิจัยบางกลุ่มพบว่า การเล่นเกมสมมติมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางสติปัญญา ทางสังคม และพัฒนาการเรื่องความเข้าใจงานการอ่านอีกด้วย (Saltz and Saltz. 1986) และเพียเจต์ (Piaget. 1962 : 161 - 168) ได้เน้นความสัมพันธ์ของการเล่นเกมสมติกับสติปัญญาว่า การเล่นเกมสมมติเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการพัฒนาระบบภายใน โดยเชื่อมโยง

การรับรู้ปัจจุบันไปยังอดีตและอนาคตได้ ตลอดจนเป็นการพัฒนาการรับรู้ปัจจุบัน ไปสู่การคิดอย่างมีเหตุผล

การเล่นสมมติในทางสังคมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ผู้ใหญ่ควรส่งเสริมโดยการฝึกให้เด็กเล่นบ้างเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ซึ่งเห็นได้จากการศึกษาของสมิแลนสกี (Smilansky. 1968) พบว่า ในกลุ่มเด็กชาวอิสราเอล ระดับฐานะทางสังคมปานกลาง จะมีการสนับสนุนให้เล่นสมมติ และในงานวิจัยนี้มีการฝึกการเล่นสมมติให้เด็ก ซึ่งเน้นการแสดงบทบาทสมมติที่มีปฏิสัมพันธ์กัน โดยการใช้การแสดงละครแบบสังคม หรือการจินตนาการ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่าการเล่นสมมติจะช่วยในการพัฒนาการทางสติปัญญา สังคมและอารมณ์ และเขาได้ตั้งข้อสังเกตว่า เด็กจะไม่เข้าร่วมในการเล่นสมมติ ถ้าเด็กยังไม่ผ่านการฝึกให้เล่นตามบทบาทสมมติทางสังคมหรือเล่นเล่าเรื่องตามจินตนาการของตน

ตามหลักการทางทฤษฎีการเล่นสมมติในแง่จิตของฟรอยด์ (Freud) อธิบายว่า การเล่นเป็นพฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นโดยหลักการแห่งความพอใจ การที่เด็กเล่นสมมติเป็นนักบินอวกาศ นักขับรถแข่ง พยาบาล ครู เนื่องจากเด็กต้องการเป็นดังนั้นจริง ๆ ในการเล่นสมมติ เด็กสามารถบิดเบือนความจริง เพื่อที่จะสนองความพอใจของตนเอง

เพียเจท์ (Piaget) ได้ศึกษาสติปัญญามนุษย์ในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงร่วมกันระหว่าง สิ่งแวดล้อมกับอินทรีย์ โดยสติปัญญาจะทำให้เกิดความสมดุลย์ของโครงสร้างทางความคิด ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์กล่าวถึงพฤติกรรมการเล่นในลักษณะที่มีพัฒนาการเป็นขั้นตอน และมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางความรู้ ความเข้าใจ เมื่อพัฒนาการทางสมองสูงขึ้น การเล่นก็จะมีมากขึ้นและมีการใช้ความคิดมากขึ้นด้วย

ตาราง 1 ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางการเล่นกับพัฒนาการทางสติปัญญา

พัฒนาการทางสติปัญญา	พัฒนาการทางการเล่น
ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensory motor period (0-2 ปี)) ขั้นการคิดก่อนปฏิบัติการ Preoperational period (2-7 ปี) ขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรม Concrete operational period (7-15 ปี) ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม Formal operational period (11-15 ปี)	การเล่นแบบการฝึก (Practice games) การเล่นแบบสมมติ (Symbolic games) การเล่นแบบมีกฎเกณฑ์ (Games with rules)

ที่มา : (เกษรา กำภูมิประเสริฐ. 2525 : 10; อ้างอิงมาจาก Frost and Klein. 1979 : 9 - 10)

ผลจากการเล่นสมมติ

จกมล นันทพล (2535 : 25 - 27) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นสมมติไว้ว่า ในการเล่นสมมติเด็กสร้างจินตนาการของวัตถุและบทบาทในลักษณะเป็น 2 ด้านควบคู่กันไปคือ ด้านที่เป็นความจริงและด้านที่ถูกสมมติให้เป็น ซึ่งจากการเล่นสมมตินี้ มีงานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ด้านสติปัญญา การเล่นสมมติจะช่วยปรับปรุงความสามารถในด้านความคิด ความเข้าใจและมุมมองคนอื่นได้ดี จากงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า เด็กที่มีประสบการณ์ในการเล่นสมมติ จะสามารถทำคะแนนการทดสอบสติปัญญาได้ดีและค่อนข้างคงที่ (Saltz and Johnson. 1986; citing Smilansky. 1968) และงานวิจัยหลายชิ้นที่สนับสนุนว่า การฝึกการเล่นสมมตินี้มีผลต่อความคิดริเริ่มและจินตนาการของเด็กโดยการใช้แบบทดสอบของ Torrance of Originality พบว่า เด็กได้คะแนนสูงขึ้น

2. ด้านภาษา ผลจากการเล่นสมมติที่พบคือ ความสามารถในการสื่อสารทั้งคำพูดและท่าทางที่แสดงออก จากการวิจัยของแดนสกี (Dansky. 1980) พบว่าเด็กที่ฝึกการเล่นสมมติทางสังคม จะสามารถเรียงลำดับเรื่องก่อนหลังได้ เล่าเรื่องและผูกเรื่องได้โดยใช้คำพูดและจำแนกคำได้ดีกว่า ซึ่งแสดงว่าเด็กสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ได้ดีขึ้น

3. ด้านอารมณ์ ในบางครั้งเด็กอาจจะมีความรู้สึกที่รุนแรงภายในใจหลายประการที่ไม่สามารถแสดงออกมาได้ การเล่นสมมติสามารถช่วยให้เด็กได้ระบายความรู้สึกนั้น ๆ ออกมา ซึ่งเป็นการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของเด็กลงได้บ้าง และสามารถเปิดเผยความต้องการของเด็กออกมาโดยไม่รู้ตัว ตลอดจนช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ว่า ผู้ที่มีความคิดและมีความรู้สึกอย่างไร ความเข้าใจนี้เป็นการเรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา (ทศนา แซมณี. 2519 : 41 - 48)

4. ด้านสังคม การเล่นสมมติมีประโยชน์ทางด้านสังคมในการทำงานร่วมกัน การปฏิบัติตนในสังคมอย่างเหมาะสม สมาชิกในกลุ่มมักมีบทบาทขัดแย้งกันอยู่เสมอ ความขัดแย้งทำให้เกิดความไม่เข้าใจและเกิดความแตกแยกขึ้นได้ การเล่นสมมตินี้สามารถทำให้เด็กในกลุ่มเกิดความเข้าใจกันได้ และเกิดความสามัคคีปรองดองกันได้ (ทศนา แซมณี. 2519 : 41 - 48)

2.6 การเล่นกับพัฒนาการของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

การเล่นนอกจากจะทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานแล้ว สิ่งที่แฝงอยู่กับการเล่นก็คือ เด็กได้เรียนรู้ตนเองและสิ่งรอบตัว ตลอดจนเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุก ๆ ด้านให้แก่เด็กดังนี้

1. การเล่นกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย

ธรรมชาติของเด็กทุกคน ไม่ชอบอยู่นิ่ง ชอบเคลื่อนไหว ในขณะที่เด็กมีการเคลื่อนไหวทุกส่วนของร่างกาย จะทำให้กล้ามเนื้อแข็งแรง มีการทำงานประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อต่าง ๆ (วรารักษ์ รักวิจัย. 2533 : 124 - 125) การเล่นที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายซึ่งเป็นพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อใหญ่ ได้แก่ การเล่นออกกำลังกาย เช่น การวิ่ง การกระโดด การปีนป่าย การลาก การเข็น เป็นต้น และการเล่นกลางแจ้ง อันประกอบด้วยเครื่องเล่นสนาม ได้แก่ การदानไต่ ไม้ลื่น ชิงช้า บ้านโดเชือก การเล่นเหล่านี้

ล้วนส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรง และเป็นการฝึกประสาทสัมผัส นอกจากนี้การเคลื่อนไหวตามจินตนาการ การวาดภาพ การตัดกระดาษ การปั้นดินน้ำมัน งานประดิษฐ์ต่าง ๆ เป็นการเล่นที่ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อนิ้วมือ อันจะเป็นประโยชน์ในการทำกิจกรรมที่ใช้มือต่อไป

2. การเล่นกับพัฒนาการทางด้านอารมณ์และจิตใจ

การเล่นเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์และจิตใจ เมื่อเด็กได้เล่นจะทำให้เด็กเกิดความสุข มีอารมณ์เบิกบาน เด็กที่มีความคับข้องใจ กลัว อิจฉาริษยา อารมณ์เหล่านี้ สามารถระบายออกมาจากการเล่นได้ เช่น การฉีกกระดาษ การทุบดินน้ำมัน การเล่นตุ๊กตา นอกจากนี้การเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ เช่น การที่เด็กชอบเล่นชุดเสื้อผ้าผู้ใหญ่ที่นำใช้แล้ว เครื่องแบบตำรวจ ทหาร เด็กสมมติว่าตนเองเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามที่ต้องการ ซึ่งการเล่นลักษณะดังกล่าวนี้ ซิงเกอร์และเรเวนสัน (Singer and Revenson. 1978) ได้ทำการวิจัยและค้นพบว่าเด็กที่เล่นสมมติจะเป็นเด็กที่มีชีวิตชีวา และยิ้มมากกว่าเด็กที่ก้าวร้าว หรือเด็กที่เพียวเดินอยู่อย่างไม่มีจุดหมายในห้องเรียน

3. การเล่นกับพัฒนาการทางด้านสังคม

การเล่นเป็นสื่อหรือแนวทางที่จะช่วยให้เด็กฝึกวิธีการเข้าสังคม เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น ช่วยทำให้บรรยากาศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในขณะที่เด็กเล่นด้วยกัน เด็กจะเรียนรู้การแบ่งปัน การรอคอย การเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เรียนรู้การระวังรักษาของเล่นร่วมกับเพื่อน นอกจากนี้การเล่นช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ซึ่งเป็นคนอื่นที่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัวได้ด้วย และเนื่องจากเด็กอายุ 5-6 ปี จะเข้าสังคมได้ดีขึ้น ชอบอยู่กับเพื่อนเล่นด้วยกัน ช่วยเหลือ แบ่งปัน แต่ยังมีการแย่งและทะเลาะกันบ้าง (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2535 : 23) เมื่อเด็กได้มีโอกาสเล่นร่วมกับเพื่อน ๆ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เหล่านี้จะลดน้อยลงเป็นการฝึกที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น อันเป็นการเตรียมให้เด็กปรับตัวในสังคมได้ดีเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

4. การเล่นกับพัฒนาการทางด้านสติปัญญา

การเล่นที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ให้กับตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวและเปลี่ยนแปลงความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้ตรงกับความ เป็นจริง เด็กได้เรียนรู้สิ่งแวดล้อมโดยการสังเกต ค้นหา สำรวจ ทดลอง เลียนแบบ

การที่เด็กได้ใช้วัสดุหลายชนิดในการเล่น จะพัฒนาประสบการณ์ในทุกด้าน ในทฤษฎีของเพียเจท์ (Piaget) การที่เด็กได้มีโอกาสสัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ดิน ทราย น้ำ หิน ฯลฯ จะทำให้เด็กมีทักษะในการช่วยพัฒนาประสบการณ์รับรู้และการเคลื่อนไหว เกิดการเรียนรู้ และสิ่งที่จะช่วยกระตุ้นความคิดของเด็กอันเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น

งานวิจัยในต่างประเทศ

ฮาร์ทเลย์ แฟรงค์ และจอห์นสัน (ประภาพรรณ สุวรรณสุข. 2525 : 119; อ้างอิงมาจาก Hartley, Frank and Johnson. 1952) ได้ทำการศึกษาโดยการสังเกตการเล่นของเด็ก พบว่า

1. การเล่นเป็นการลอกเลียนแบบผู้ใหญ่
2. การเล่นเป็นการแสดงชีวิตจริง
3. การเล่นเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงผลปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ของเด็กในสังคม
4. การเล่นเป็นการแสดงออกตามความต้องการของเด็ก
5. การเล่นเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของเด็กที่สังคมไม่ยอมรับ
6. การเล่นเป็นการแสดงบทบาทสมมติ
7. การเล่นเป็นกระบอกสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของเด็ก
8. การเล่นเป็นการแก้ปัญหา และลองใช้วิธีการแก้ปัญหาเหล่านั้น

งานวิจัยในประเทศ

ธีราพร กุลนันทน์ (2530 : 104) ได้ศึกษาผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มทดลองที่ 1 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ 3-4 ปี กลุ่มทดลองที่ 2 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ 4-5 ปี กลุ่มทดลองที่ 3 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ 5-6 ปี ในสถานการณ์การเล่น 3 แบบคือ การเล่นบล็อก การเล่นพลาสติก สร้างสรรค์และการเล่านิทาน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมสูง

ที่สุด กลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคมต่ำที่สุดและทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มแตกต่างกัน โดยที่กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ขึ้นอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน และทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์สูงที่สุด

คาร์ณี ศิษย์เดช (2531 : 79) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับชั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่านและไม่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัย พบว่า เด็กที่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัยมีระดับชั้นการเล่นทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ไม่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533 : 113) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับชั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทย มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และด้านความมีระเบียบวินัยสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบทั่วไป และพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทย มีระดับชั้นการเล่นทางสังคมต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นสมมติ

งานวิจัยในต่างประเทศ

แดนสกี (Dansky. 1980 : 576 - 579) ได้ศึกษาโดยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ประเภทคือ ประเภทแรก เป็นเด็กที่มีการเล่นสมมติ ได้แก่ เด็กที่ใช้เวลาของการเล่นอิสระอย่างน้อยที่สุด 20% มาเล่นสมมติ ส่วนประเภทที่ 2 เป็นเด็กที่ไม่มีการเล่นสมมติ ได้แก่ เด็กที่ใช้เวลาในการเล่นอิสระเพียง 5% หรือน้อยกว่ามาเล่นสมมติ มีความสามารถในการใช้ชุดของวัสดุที่ผู้ดำเนินการทดลองนำไปในทางที่สร้างสรรค์มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีการเล่นสมมติ และเมื่อผู้ดำเนินการทดลองให้เด็กเสนอวิธีใช้ชุดวัสดุของเล่นที่ผู้ดำเนินการทดลองแจกให้หลาย ๆ แบบ เด็กที่มีการเล่นสมมติสามารถกระทำได้ดีกว่าอย่างมีนัยสำคัญ

เบิร์น และเบรนเนอร์ (Burn and Brainerd. 1979 : 512 : 521) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการเล่นแบบสร้างสรรค์และการเล่นแบบสมมติที่มีต่อทักษะด้านการรับรู้ด้านสติปัญญาและด้านอารมณ์ของเด็ก ซึ่งแบ่งเป็นการศึกษาวิจัย เป็นการทดลองหลัก (Main Experiment) และการศึกษาติดตาม (Follow-up Study) การทดลองหลักมีรูปแบบเป็นการทดสอบก่อน (Pretest) การฝึกเล่น (Training) และการทดสอบหลัง (Posttest) ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กชาวแคนาดา จำนวน 51 คน อายุเฉลี่ย 4 ปี 10 เดือน โดยกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 17 คน กลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกการเล่นแบบสร้างสรรค์ กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกการเล่นแบบสมมติ กลุ่มที่ 3 ไม่ได้รับการเล่นอะไรเลย

ผลการทดลองพบว่า การเล่นแบบสร้างสรรค์และการเล่นแบบสมมติทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นอย่างสังเกต ทั้งในด้านการรับรู้ ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์

งานวิจัยในประเทศ

เกษรา กำภูมิประเสริฐ (2529 : 71) ได้ศึกษาผลของการเล่นสมมติที่มีต่อ มโนทัศน์ทางการอนุรักษ์ ด้านความยาว ด้านมวลสาร และด้านปริมาณของของเหลว กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนอนุบาลจำนวน 40 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน กลุ่มควบคุม 20 คน ผู้วิจัยจัดให้กลุ่มทดลองได้รับการฝึกการเล่นสมมติ และในกลุ่มควบคุมได้รับการเล่นต่อภาพ การแผนรูป การเล่นวาดภาพระบายสี การเล่นพับกระดาษ และการเล่นต่อบล็อก ผลการวิจัยพบว่า มโนทัศน์ทางด้านอนุรักษ์ของกลุ่มทดลองภายหลังการเล่นสมมติดีขึ้นกว่าก่อนทดลองการเล่นสมมติ และภายหลังการเล่นสมมติ กลุ่มทดลองมีมโนทัศน์ด้านการอนุรักษ์ดีกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการเล่นสมมติ

3. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

3.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์

กูด (Good) ได้ให้ความหมายของประสบการณ์ว่า หมายถึงกระบวนการในการรับความรู้หรือการเกิดทักษะและทัศนคติ โดยการมีส่วนร่วมในการกระทำสิ่งต่าง ๆ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2536 : 176; อ้างอิงมาจาก Good. 1956 : 214)

คันทิงแฮม และคนอื่น ๆ (Ragan and Shepherd. 1971 : 701; citing Cunniham and others. n.d.) กล่าวว่า ประสพการณ์ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียนคือการให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์หรือมีส่วนร่วมในกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะทางสังคม ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยและการเรียนรู้เนื้อหาวิชา ผลของการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียน มีทักษะของความเป็นผู้นำ รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้ ในการจัดประสพการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม โรงเรียนและครูมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสม

3.2 หลักการจัดประสพการณ์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา

เป้าหมายและหลักการจัดประสพการณ์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา ภรณ์ คุรุรัตน์ (2523 : 76 - 81) ได้กล่าวถึงเป้าหมายและหลักการในการจัดประสพการณ์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา พอสรุปได้ดังนี้

การจัดประสพการณ์ให้แก่เด็กก่อนศึกษามีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้พัฒนาไปในรูปแบบที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้านคือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ครูหรือผู้ดูแลเด็กจึงควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุที่มาของพฤติกรรมและลักษณะพัฒนาการโดยทั่วไป เพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดประสพการณ์ที่จะส่งเสริมการพัฒนาดังกล่าว โดยให้สอดคล้องกับความพร้อม วุฒิภาวะ ความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของเด็ก ตลอดจนป้องกันหรือแก้ไขพฤติกรรมที่อาจเป็นปัญหาได้อย่างเหมาะสม

หลักการจัดประสพการณ์ให้กับเด็กก่อนประถมศึกษาควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การสร้างประสพการณ์ต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของเด็ก
2. การจัดประสพการณ์ต้องดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของเด็ก
3. การจัดประสพการณ์ต้องสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เพื่อให้เด็กมีโอกาสฝึกฝนตนเองให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

4. การจัดประสบการณ์ต้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ อุปกรณ์การจัดควรเป็นอุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่น ไม่จำเป็นต้องซื้อหามาทั้งหมด อาจนำวัสดุท้องถิ่นมาดัดแปลงทำเป็นอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา นั้น ไม่ได้แบ่งเป็นรายวิชา แต่จัดรวมกัน (บูรณาการ) เป็นหน่วยการสอนและประมวลทักษะต่าง ๆ ให้เด็กได้เรียนรู้ในรูปของกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมคือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง และเกมการศึกษา (พัฒนา ชัยพงศ์. ม.ป.ป. : 4) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 18 - 56) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมพอสรุปได้ดังนี้

การเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กพัฒนาอวัยวะส่วนให้มีความสัมพันธ์กันอย่างดีในการเคลื่อนไหว เด็กได้ออกกำลังกาย ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตามและสามารถเข้าใจคำสั่งและปฏิบัติตามได้ นอกจากนี้เด็กได้ฝึกจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ความกล้าแสดงออก ฝึกระเบียบวินัย ฝึกความจำ และเรียนรู้เกี่ยวกับจังหวะ ทำให้เด็กมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งกิจกรรมที่จัดประกอบด้วยกิจกรรมพื้นฐาน เป็นการฝึกปฏิบัติตามสัญญาณหรือข้อตกลง กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา เป็นการฝึกความคิดสร้างสรรค์และฝึกการเป็นผู้นำผู้ตาม การฝึกจินตนาการจากคำบรรยาย การฝึกความจำ

กิจกรรมสร้างสรรค์

กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กฝึกกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสระหว่างมือและตา ฝึกให้เด็กจดทน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รับผิดชอบ สามารถปรับตัวและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ฝึกการแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการโดยฝึกให้เด็กรู้จักชื่นชมในสิ่งที่สวยงาม เกิดความเพลิดเพลิน มีอารมณ์แจ่มใสว่าเรากำลังทำกิจกรรมที่จัดประกอบด้วย การวาดภาพ การเป่าสี การพิมพ์ภาพ การหยดสี การปั้น การประดิษฐ์ เศษวัสดุ เป็นต้น

กิจกรรมในวงกลม

กิจกรรมในวงกลมเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กเข้าใจเนื้อหา และเรื่องราวในแต่ละหน่วยการสอน เพื่อให้เด็กมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครู ผูกพันฐานการมีสมาธิในการทำงาน ยึดระยะความสนใจ เรียนรู้มารยาทในการฟังและการพูด ตลอดจนฝึกความมีระเบียบวินัย กิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดให้มีหลายรูปแบบ เช่น การสนทนา การอธิบาย การอภิปรายร่วมกัน การปฏิบัติการทดลอง การเล่นเกม การเล่นบทบาทสมมติ เป็นต้น

การเล่นกลางแจ้ง

การเล่นกลางแจ้งเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้ออกกำลังกายกลางแจ้ง ซึ่งจะช่วยให้มีสุขภาพดี มีประสบการณ์ตรงนอกห้องเรียน เด็กได้พัฒนาทางอารมณ์และสังคม ฝึกความคิดจินตนาการ กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งที่จัดให้เด็ก ได้แก่ การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นในบ้านตุ๊กตาในสนาม การเล่นมุมช่างไม้ การเล่นเครื่องเล่นสนาม เป็นต้น

เกมการศึกษา

เกมการศึกษาเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กฝึกการจำแนกด้วยสายตา การแยกประเภทหรือการจัดหมู่ การคิดหาเหตุผล การรู้จักสัญลักษณ์ที่มีความหมาย และการฝึกให้รู้ค่าของตัวเลข ฝึกให้เด็กมีคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ตลอดจนฝึกประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตาและทบทวนเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ เกมการศึกษาที่ควรจัดให้เด็ก ได้แก่ เกมจับคู่ ภาพตัดต่อ ภาพต่อเนื่อง การจัดหมู่ การหาความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและสัญลักษณ์ ฐานการบวก เป็นต้น

กิจกรรมการเล่นตามมุม

กิจกรรมการเล่นตามมุมเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทางด้านภาษา ความคิดสร้างสรรค์ ฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบในการทำงาน เป็นคนมีระเบียบวินัย ฝึกการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยให้รู้จักการรอคอย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ และให้อภัย เรียนรู้ และรับรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ภาษา วิทยาศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งมุมที่น่าสนใจควรจัดให้เด็ก ได้แก่ มุมบ้าน มุมร้านค้า มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ มุมธรรมชาติ มุมบล็อก มุมเกมการศึกษา

3.3 การจัดประสบการณ์การเล่นในบ้าน

ในการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้นั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงธรรมชาติและความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ เนื่องจากธรรมชาติของเด็กก่อนประถมศึกษาชอบเล่น และเด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีจากการเล่น เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กแสดงพฤติกรรมอันเป็นความสามารถของเด็ก เช่น ความสามารถในด้านร่างกาย ความคิด การใช้ภาษา การแสดงอารมณ์ และการสัมพันธ์กับผู้อื่น (รักตวรรษ คิริถาวร. 2632 : 27)

เด็กในวัยนี้จะมีพฤติกรรมและการแสดงออกหลาย ๆ อย่าง ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็นจึงชอบซักถามอยู่เสมอ ไม่ชอบอยู่นิ่ง ชอบจับหรือคัน รื้อสิ่งของต่าง ๆ ชอบเลียนแบบ ชอบแสดงบทบาทสมมติ และต้องการให้ผู้อื่นชมเชยว่าเป็นคนเก่ง (ภรณ์ คุรุวัตะ. 2535 : 115) และนอกจากนี้ พุสดี ภูอินทร์ และคนอื่น ๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช. 2526 : 46) กล่าวว่า การเข้ามาอยู่ในโรงเรียนนับเป็นการพลาจากบ้านเป็นครั้งแรกในชีวิตเด็กก่อนประถมศึกษา จึงเป็นหน้าที่ของครูจะต้องทำให้เด็กคุ้นเคยกับสถานที่ใหม่ โดยการจัดให้เด็กอยู่ในบรรยากาศที่เด็กมีความคุ้นเคย มีบรรยากาศเหมือนบ้าน ตัวอย่างเช่น ในศูนย์เด็ก หรือโรงเรียนอนุบาล ควรจัดให้มีมุมบ้าน ในมุมบ้านอาจมีของใช้ เช่น หม้อข้าว หม้อแกง หมอน ตุ๊กตาผ้า เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 18 - 21) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเล่นตามมุม ซึ่งมุมที่น่าสนใจควรจัดให้เด็ก ได้แก่ มุมบ้าน มุมหมอ มุมร้านค้า มุมวิทยาศาสตร์ มุมธรรมชาติ

ภรณ์ คุรุวัตะ (2535 : 116 - 117) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนดังนี้ การจัดห้องเรียนมีความสำคัญต่อเด็กระดับก่อนประถมศึกษาเป็นอันมาก ทั้งนี้ เพราะเป็นช่วงแรกของเด็กในการออกสู่สังคมนอกบ้าน ต้องเริ่มเรียนรู้ที่จะอยู่กับคนที่มีความรู้รอบรู้ด้วยกัน ต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ และการจัดช่วยให้เด็กปรับตัวได้อย่างเป็นสุขนั้น ไม่มีกิจกรรมใดดีไปกว่าการจัดให้เด็กเล่น เพราะการเล่นนอกจากจะช่วยให้เด็กปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้แล้ว ยังมีผลพลอยได้ติดตามมาอีกหลายประการ เช่น ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกมั่นคง อบอุ่น เป็นสุข เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีโอกาสตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของตนเอง มีความชื่นชอบในสิ่งที่ได้พบเห็น

มมบ้าน

เป็นแผนประสบการณ์ที่จัดที่เล่นสำหรับเด็ก เพื่อให้เด็กได้เล่นในสิ่งที่ตนชอบ ซึ่งจะช่วยให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และเป็นการพัฒนาทางสังคม อารมณ์และสติปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. 2525 : 13 - 14) โดยมีจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้เด็กพัฒนาการทางด้านภาษา
2. ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ
3. ฝึกการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยให้รู้จักรอคอย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละและให้อภัย
4. เข้าใจโครงสร้างของสังคมว่าในแต่ละครอบครัวมีบุคคลใดบ้างเกี่ยวข้องกันอย่างไร ในโรงเรียนประกอบด้วยใครบ้าง บุคคลใดต้องปฏิบัติตนอย่างไร

อุปกรณ์ในมมบ้าน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 13 - 14) ได้กล่าวถึงอุปกรณ์ที่ควรจัดไว้ในมมบ้าน ซึ่งได้แก่ สิ่งที่มีในบ้านซึ่งควรจะเป็นอะไรบางอย่างนั้นแล้วแต่สภาพแวดล้อมของเด็ก เช่น ตามบ้านของนักเรียนใช้เตาถ่าน มมบ้านก็ควรมีเตาอั้งโล่ ไม่ใช่เตาแก๊ส ของที่จะจัดไว้ในมมบ้านควรมีดังนี้

1. เครื่องครัว เตา
2. เครื่องใช้อื่น ๆ ที่เป็นของเล่น เช่น เตารีด เสื้อ ไทพ力士
3. ตุ๊กตาผ้าพร้อมทั้งเสื้อผ้า เสื้อผ้าของตุ๊กตานี้จะต้องครบเมื่อเด็กแต่งเอง เช่น ต้องมีเสื้อในกางเกงใน ทุกชิ้นต้องถอดออกซักได้ จำนวนต้องมีพอสำหรับเปลี่ยน หากเป็นไปได้ควรมีตุ๊กตาหรือตะกร้าสำหรับเก็บเสื้อผ้าด้วย
4. เครื่องแบบของคนอาชีพต่าง ๆ เช่น ตำรวจ ทหาร ช่างไฟฟ้า
5. เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น กระดาษพร้อมสำແຫຼກ กระบุง ไม้คาน เครื่องจับปลา ฯลฯ เป็นต้น
6. เสื้อผ้าที่ไม่ใช่แล้วเหมาะสำหรับให้เด็กแต่งเล่นบทบาทสมมติ

นิคม ทาแดง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2526 : 218) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมมุมบ้านเด็กไว้ว่า เครื่องใช้และของใช้ต่าง ๆ ในบ้านเด็ก สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมได้อีกมุมหนึ่ง โดยเฉพาะกิจกรรมเลียนแบบสังคม การเล่นสมมติเป็นกลุ่มตามลำพังของเด็ก โดยไม่มีการควบคุมหรือรบกวนจากผู้ใหญ่ จะทำให้เด็กเข้าใจและเห็นความสำคัญของบทบาทซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ วราภรณ์ รักวิจัย (2527 : 121) ได้กล่าวไว้ว่า มุมบ้านได้แก่มุมที่มีลักษณะจำลองของบ้าน มีของเล่นสิ่งของจำลองต่าง ๆ โดยเด็กอาจจะสมมติตนเองเป็นพ่อแม่ พี่น้อง ในการเลียนแบบผู้ใหญ่ เช่น แม่กำลังทำอาหาร พ่อทำงาน ซึ่งจากการแสดงออกของเด็กจะช่วยให้ผู้ใหญ่ทราบว่าเด็กเรียนรู้และมีความเข้าใจในชีวิตประจำวัน เด็กจะได้เรียนรู้บทบาทของพ่อแม่และบุคคลในบ้าน จากพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก ครูอาจจะวิเคราะห์ได้ว่า เด็กได้รับการเลี้ยงดูแบบใด และบางครั้งสามารถช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับตัวเด็กได้

อุปกรณ์ที่ควรจัดไว้ในมุมบ้าน

เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิงที่ไม่ใช้แล้วแต่น่าดู ชวนใจให้เด็กอยากสวมใส่เล่น รวมทั้งเสื้อผ้า เครื่องแบบต่าง ๆ หมวก รองเท้าสั้นสูงไม่เกิน 2 นิ้ว กระเป๋าถือ ตะกร้า ร่มขนาดเล็ก รวมทั้งสายสร้อยลูกปัดต่าง ๆ และผ้าพันคอสวย ๆ บรรดาชุดเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่กล่าวข้างต้น ครูจะเป็นผู้จัดผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามา หรือตามหน่วยที่สอนประจำสัปดาห์ ครูจำเป็นต้องระลึกเสมอว่า จะต้องเตรียมจัดมุมบ้านนี้ให้เรียบร้อยก่อนเวลาที่เด็กจะมาถึงสถานศึกษา อาจดัดแปลงมุมนี้ให้เป็นร้านค้า ห้องเสริมสวย โรงพยาบาล ห้องขายอาหาร เป็นต้น (ลัดดา นิลมณี. 2531 : 114 - 118)

ราศรี ทองสวัสดิ์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2526 : 362 - 371)

ได้กล่าวถึงการสร้างเสริมลักษณะนิสัยของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาด้วยการเล่น พอสรุปได้ว่า เมื่อเด็กมาถึงโรงเรียนเป็นครั้งแรกส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาด้านลักษณะนิสัยมากมายและแตกต่างกัน ซึ่งเป็นงานหนักที่ครูจะต้องช่วยปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้ และเปลี่ยนลักษณะนิสัยที่ไม่ดีเสีย การกระทำเช่นนี้เด็กจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเองจึงจะได้ผลดี เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดด้วยการเล่น ดังนั้นครูจึงมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเล่นให้เด็กได้รับประโยชน์อย่างกว้างขวาง การจัดที่เล่นต่าง ๆ เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ให้เด็กซึ่งจะช่วยให้เด็กได้มีลักษณะนิสัยที่ดีนั้น การจัดที่เล่นหนึ่งคือ การเล่นในมุมบ้าน ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์การเล่นดังต่อไปนี้

1. เพอร์นิเจอร์ขนาดเล็กเล็กหรือหากสภาพความเป็นอยู่ของเด็กในแต่ละเวลาที่โรงเรียนตั้งอยู่ไม่มีโต๊ะ เก้าอี้ อาจใช้เสื่อปูแทนก็ได้
2. ตุ๊กตาสัตว์ ที่รีดผ้า เตารีด ไม้แขวนเสื้อ เปลเด็ก
3. เต้า เครื่องครัว เช่น หม้อ กระทะ จาน ชาม อ่างล้างจาน ไม้กวาด
4. โทรศัพท์ นาฬิกา ผ้าปูโต๊ะ ผ้าเช็ดสาม
5. ตุ๊กตาผ้า เสื้อผ้าสำหรับเปลี่ยน สำหรับตุ๊กตานั้นหากเป็นไปได้ควรเย็บด้วยผ้าที่มีความนุ่มพอสมควร คอกลมลงได้ ทั้งนี้เพื่อว่าในยามที่เด็กอุ้มพาตไหล่ ตุ๊กตาจะอยู่ในท่าซบ ซึ่งจะทำให้ความรู้สึกอบอุ่นดีกว่ นอกจากนั้นก็ยังพับได้ซึ่งในเวลาเล่นอาจจับนั่งหิ้งเก้าอี้หรือข้างฝาได้ ทำให้ดูสมบทบาทมากขึ้น
6. เสื้อผ้าของผู้หญิง เช่น กระโปรงขนาดพอเหมาะกับเด็ก ถ้ายาวไปควรตัดให้พอเหมาะกับขนาดของเด็ก
7. เครื่องประดับอื่น ๆ เช่น ผ้าพันคอ ผ้าโพกผม กระเป๋าถือ เครื่องแบบทหาร เครื่องแบบคนในอาชีพอื่น ๆ ฯลฯ

การจัดมุมบ้าน

ลัดดา นิลละมณี (2531 : 117) ได้กล่าวถึง การจัดมุมบ้านไว้ว่า บริเวณที่เล่นควรชิงด้วยผ้ามาทำเป็นฉากกั้น ใช้ตุ๊กและชั้นวางของกันห้องด้วย ซึ่งจะช่วยให้เด็กมองและนึกเรื่องเล่นตาม จิตอุปกรณ์ เครื่องเล่นต่าง ๆ ไว้อย่างกว้างขวาง เท่าที่จะสามารถจัดให้ได้ เช่นให้มีบริเวณกว้างพอ ที่เด็กจะใช้เล่น เลี้ยงน้ำชา เล่นทำครัว ไม่ให้ไปปะปนกับบริเวณที่เล่นแต่งตัวและเอนอนนอน ควรจัดโต๊ะให้เด็กเล่นแป้งขนม ฝ ที่ทำครัวด้วย เด็กจะได้มีโอกาสแสดงการเล่นแบบ การใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำขนมในบทบาทของผู้เป็นแม่ นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2525 : 14) ได้กล่าวถึงการจัดมุมบ้านไว้ดังนี้

การจัดมุมบ้านเพื่อไม่ให้เปลืองเนื้อที่ ควรจัดเข้ามุมห้องในสภาพของบ้าน อาจเป็นห้องนั่งเล่น ครัว แล้วมีอุปกรณ์การเล่นมาวางข้างบนชั้น หากโรงเรียนไม่มีงบจัดหาชั้นวางของได้ ก็อาจใช้ลังไม้หรือลังกระดาษมาวางซ้อน ๆ กัน หรือถ้าไม่มีก็เพียงหาภาชนะมาใส่ของไว้ให้เป็นหมวดหมู่ก็ได้

การเล่นในหมู่บ้าน

การเล่นในหมู่บ้านเป็นการเล่นสมมติแสดงบทบาทการเล่นเลียนแบบของเด็ก ซึ่งหมายถึงการเล่นที่ใช้ทำทางและการแสดงออกที่เลียนแบบหรือสมมติสถานการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา การจัดกิจกรรมประเภทนี้ ครูเป็นเพียงผู้เสนอแนะ สนับสนุนให้เด็กแสดงออกตามสถานการณ์ ครูควรส่งเสริมความคิดความเข้าใจของเด็กมากกว่าให้เด็กทำตามความคิดของครู (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2535 : 103) การเล่นสมมติจะเป็นการสร้างประสบการณ์เพื่อให้เด็กเข้าใจบทบาทต่าง ๆ ของผู้ใหญ่ในสังคม การเล่นสมมติไม่ใช่การแสดงบนเวที แต่การเล่นสมมติอาจจะเกิดขึ้นได้เองทุกแห่งทุกเวลาเมื่อเด็กอยากเล่น การเล่นในหมู่บ้าน เมื่อถึงเวลาครูอนุญาตให้เด็กเข้าไปเล่นตามใจชอบ ปกติเด็กจะเล่นร่วมกันเป็นหมู่โดยแบ่งบทบาทหน้าที่ เลียนแบบบุคคลต่าง ๆ ในครอบครัว หรือเลียนแบบสภาพต่าง ๆ ที่เด็กพบเห็นมา เมื่อเล่นเสร็จแล้วให้เด็กเก็บของเข้าที่

นอกจากนี้ มุมบ้านคือมุมที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้โดยอาศัยบทบาทสมมติ เด็กอาจจะสมมติตนเองเป็นพ่อแม่ น้องเล็ก ๆ หรือตัวสัตว์ประหลาดได้ การเล่นส่วนใหญ่มักจะเป็นการเล่นแบบผู้ใหญ่ และจากการแสดงออกของเด็ก จะช่วยให้ผู้ใหญ่ทราบว่าเด็กเรียนรู้และเข้าใจโลกเพียงใด และอย่างไร เด็กแสดงความไม่พอใจต่อผู้อื่นหรือแสดงออกถึงความกลัวหมดได้ในมุมนี้ สำหรับเด็กที่มีความวิตกกังวลหรือยุ่งยากในใจ มุมนี้มีความสำคัญต่อเด็กเหล่านั้นมากที่สุด (เยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 33) ครูจึงมีหน้าที่ช่วยจัดสถานที่ และเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้กับเด็ก เช่น เสื้อผ้า ตุ๊กตา ไม้เท้า แก้วน้ำ ของเล่นประเภทเครื่องครัวและเครื่องใช้ในบ้าน สำหรับให้เด็กเล่นสมมติเกี่ยวกับชีวิตในครอบครัว หรือเด็กอาจจะเล่นสมมติในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ในร้านตัดผม ร้านเสริมสวย ร้านอาหาร ร้านขายของ เป็นต้น เด็กจะได้แสดงบทบาทและใช้คำพูดตามความเข้าใจและตามจินตนาการ (พัชรี ผลโยธิน. 2532 : 399)

คุณค่าทางการศึกษา

การให้เด็กมีประสบการณ์การเล่นหมู่บ้าน จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา ในการทำกิจกรรมการเล่นหมู่บ้าน เด็กได้เล่นเลียนแบบกริยาและคำพูดของผู้ใหญ่ ได้ฝึกสนทนา ได้ตอบ ตั้งคำถาม การที่เด็กได้เล่นด้วยกัน เด็กจะต้องพูดจาโต้ตอบตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยให้เด็กฝึกการออกเสียงคำต่าง ๆ ไปในตัว ทั้งยังเป็นการฝึกนำคำมาเรียบเรียงประโยคได้ด้วย พัฒนาการทางภาษาจึงเกิดขึ้นได้ในขณะที่เด็ก

เล่นสมมติ และจากการที่เด็กรู้จักผสมผสานความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ จนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในขณะที่เล่นได้ สิ่งเหล่านี้มีผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก

2. พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เช่น การใช้คำพูดและการเลือกของเล่นมาใช้ในการเล่น เด็กอาจมีจินตนาการโดยการสมมติของบางอย่างเป็นของอีกอย่างหนึ่ง เช่น สมมติใบไม้แทนเงินสำหรับไปซื้อของในร้านขายของ หรืออาจนำใช้เงินซื้อของ แต่เด็กใช้คำพูดว่า "สมมติฉันจ่ายเงินแล้วนะ เธอเอาของมาให้ฉันซิ"

3. พัฒนาการทางด้านสังคม การเล่นสมมติช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อน ๆ เด็กได้รู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนในการเล่น ได้เรียนรู้สภาพของชีวิตจริง ๆ ได้ทำงานร่วมกับเพื่อน รู้จักช่วยเหลือเพื่อน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน เด็กจะฝึกปฏิบัติในเรื่องเหล่านี้ตลอดเวลาที่เล่น และนอกจากนี้หากครูได้ฝึกความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัย โดยการฝึกให้เด็กรู้จักเก็บของเข้าที่ทุกครั้งเมื่อสิ้นสุดการเล่นสิ่งเหล่านี้จะเป็นการสร้างเสริมลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์ให้แก่เด็ก

การเล่นสมมติจะช่วยให้เด็กเข้าใจโครงสร้างของสังคมดีขึ้น โดยจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ในสังคมของครอบครัวนั้นย่อมประกอบด้วย พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา นอกจากนี้ยังมีเพื่อนบ้านอีก สำหรับบางท้องที่เด็กอาจรู้จักไปถึงผู้ปกครองท้องถิ่นหรือบทบาทของบุคคลในชุมชน เช่น ตำรวจ บุรุษไปรษณีย์ หมอ พยาบาล

4. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ เด็กบางคนได้รับความกดดันจากบ้านหรือบางคนมาจากบ้านที่ไม่เข้าใจเด็ก การให้ความรักความเอาใจใส่ไม่เท่าเทียมกัน กีดกันไม่ให้เด็กทำกิจกรรมบางอย่าง ด้วยเหตุผลที่ว่าไม่ใช่เรื่องของเด็ก แท้จริงวัยนี้เป็นวัยของการปูพื้นฐานในชีวิต หากเราต้องการปลูกฝังให้เด็กรักการทำงานไม่เกียจคร้าน ก็น่าจะให้โอกาสกับเด็กบ้าง ดังนั้นผมบ้านนี้อาจช่วยทดแทนสิ่งนี้ได้

สำหรับเด็กโดยทั่วไป เมื่อได้ทำกิจกรรมที่ตนชอบ พอเหมาะกับวัย ครูผู้ควบคุมกิจกรรม มีความเข้าใจที่จะให้โอกาสเล่นอย่างอิสระ ทำให้เด็กได้รับความพอใจ อารมณ์แจ่มใส รักเพื่อน รักห้องเรียน รักโรงเรียน ซึ่งนับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะเรียนหนังสือในระดับประถมศึกษาต่อไป

แนวคิดการพัฒนาแบบการเล่นในบ้าน

การเล่นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญแก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษา เพราะการเล่นเป็นกระบวนการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ให้กับเด็ก เด็กที่มีโอกาสได้เล่นจะก่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ เช่น เด็กสามารถคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เกิดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม เกิดการสำรวจ ค้นคว้า และการทดลองสิ่งต่าง ๆ ช่วยทำให้เด็กได้ระบายอารมณ์ ช่วยส่งเสริมสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง และอื่น ๆ ที่เป็นพัฒนาการของเด็ก

การเล่นในบ้านเป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถเล่นได้อย่างอิสระตามบทบาทของบุคคลในสังคมที่ตนพอใจ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งเด็กได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กในวัยเดียวกัน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม เด็กจะต้องช่วยเหลือ แบ่งปัน ไม่ว่าพื้นที่สำหรับเล่น หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ พฤติกรรมดังกล่าวจะส่งผลต่อการปรับตัวของเด็กในอนาคต นอกจากนี้การเล่นในบ้าน เด็กสามารถเล่นและแสดงออกได้อย่างเต็มที่ จึงเป็นโอกาสที่ครูสามารถสังเกตและเข้าใจเด็กได้มากขึ้น หากพบว่าเด็กคนใดมีปัญหา ก็สามารถช่วยแก้ปัญหาให้เด็กได้

ในการพัฒนาการเล่นในบ้านนั้น ควรมีการจัดสถานที่เล่นให้กว้างขวางพอที่เด็กสามารถเข้าเล่นได้อย่างสะดวกและปลอดภัย หากห้องเรียนมีพื้นที่น้อยควรจัดมุมบ้านให้เป็นสัดส่วน การเล่นควรมีข้อกำหนดเพื่อให้เด็กเล่นอย่างมีเป้าหมาย อีกทั้งควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นหลายโอกาส เช่น ช่วงเวลาก่อนเข้าห้องเรียนในตอนเช้า หลังจากทำกิจกรรมสร้างสรรค์เสร็จแล้ว และช่วงเวลาอื่นเมื่อเด็กต้องการจะเล่น แต่ทั้งนี้ควรให้เด็กทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จสิ้นเสียก่อน การเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นมากเท่าใดทำให้เด็กได้มีโอกาสเล่นในบ้านได้อย่างทั่วถึง อันจะทำให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมากยิ่งขึ้น และนอกจากนี้ในการจัดอุปกรณ์การเล่น ควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการนำอุปกรณ์มาร่วมเล่นเท่าที่ทำได้ หรือควรจัดหาอุปกรณ์ที่ทำด้วยวัสดุพื้นบ้าน อุปกรณ์ที่เป็นของจริง อุปกรณ์ดังกล่าวจะเป็นสิ่งเร้าให้เด็กเข้าเล่นในบ้านมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้เมื่อพบว่าเด็กคนใดไม่เข้าเล่นในบ้านเลย ครูควรมีบทบาทในการเข้าร่วมมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก เพื่อชักจูงใจให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมอันจะส่งผลให้เด็กสามารถเล่นร่วมกับผู้อื่นได้ในโอกาสต่อไป

มุมบ้านที่ดีนั้นควรจะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการครบทุกด้าน ทางด้านร่างกาย เด็กสามารถพัฒนาการเคลื่อนไหว เช่น การเคลื่อนตัวหยิบจับสิ่งของ เด็กได้บริหารกล้ามเนื้อแขน ขา

ตลอดจนกล่อมเนือมือ พัฒนาการทางด้านอารมณ์เด็กสามารถใช้การเล่นมุมบ้านทดแทนความกดดันอันเกิดจากบ้านหรือจากโรงเรียน เช่น เด็กที่ไม่ได้รับโอกาสให้ทำกิจกรรมบางอย่าง เด็กสามารถเล่นในมุมบ้านได้อย่างอิสระ โดยอาจจะสมมติว่าตนได้ทำกิจกรรมนั้น ๆ และได้ระบายความคิด ความรู้สึก ตามกิจกรรมนั้น ๆ ดังนั้นการจัดมุมบ้าน จึงควรจัดอย่างมีระบบโดยเน้นถึงการเล่นอย่างมีจุดประสงค์ โดยลักษณะการเล่นในกิจกรรมนั้น ๆ เอื้อต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กตามจุดประสงค์ด้วย นอกจากนี้ควรจัดอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับกิจกรรมนั้นอันจะส่งผลต่อพฤติกรรมอันพึงประสงค์ และพัฒนาการของเด็กตามวิถีการเล่น ครูสามารถพัฒนารูปแบบการเล่นมุมบ้านที่เจาะจงได้ เช่น การเล่นเพื่อพัฒนาการช่วยเหลือของเด็ก ครูสามารถจัดกิจกรรมขึ้นมาได้จากพื้นฐานทฤษฎีและความเชื่อที่ว่าเด็กเรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์การเล่น และการทำกิจกรรมควรให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง โดยการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง และการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กนั้นควรจัดให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ทั้งกับสื่อวัสดุและกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะการทำงานร่วมกับกลุ่ม จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางสังคม จากพื้นฐานทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นให้เห็นว่าการเล่นก่อให้เกิดพัฒนาการทุกด้าน โดยเฉพาะการเล่นที่เด็กได้มีโอกาสแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการทำงานร่วมกัน

การจัดกิจกรรมการเล่นมุมบ้านแบบเจาะจงอาจเป็นรูปแบบการเล่นมุมบ้านอย่างหนึ่งที่เชื่อว่าจะพัฒนาพฤติกรรมช่วยเหลือได้โดยใช้อุปกรณ์ประกอบต่อไปนี้เป็นหลักในการเล่น คือ

1. ประสบการณ์ตามธรรมชาติของเด็กที่เด็กคุ้นเคยและพบเห็นในชีวิตประจำวัน สร้างเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม

2. การเล่นต้องเล่นเป็นกลุ่มเพื่อให้เด็กได้ใช้กลไกตามชุดกิจกรรม อันจะทำให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้

3. เป็นการเล่นอย่างมีจุดประสงค์เป็นกรอบในการกำหนดชุดกิจกรรม ได้แก่ การช่วยเหลือกันในครอบครัว การช่วยเหลือกันในโรงเรียน และการช่วยเหลือกันในสังคม

การเล่นมุมบ้านเป็นการเล่นที่สร้างเสริมพัฒนาการทางสังคมให้แก่เด็กได้ในแง่ต่าง ๆ ครูจึงควรตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาการเล่นมุมบ้านให้มีความหมายต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาเป็นการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมแก่เด็กได้อย่างแท้จริง

3.4 บทบาทของโรงเรียนต่อการพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

หลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ควรเป็น การจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กได้ปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและเตรียมความพร้อมสำหรับ พัฒนาการด้านต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ในขั้นสูงขึ้น เด็กควรมีโอกาสเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ การหาเหตุผลและการแก้ปัญหา เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและการเรียนรู้ ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย การเรียนรู้สำหรับเด็กจึงไม่ใช่ "การสอนหนังสือ" ให้เด็ก แต่ควรเป็นการจัดบรรยากาศที่เด็กจะพัฒนาพื้นฐาน ความสามารถเบื้องต้นโดยครูควรพิจารณา ว่าเด็กจะเลือกประสบการณ์อะไร และกิจกรรมอะไร เพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าวและ ตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่เป็นอยู่โดยควรคิดว่าการเตรียมเด็กตามความต้องการ ของสังคมวันนี้ จะทำให้พลเมืองของชาติที่ดีในวันข้างหน้า (เยาวยา เดชะคุปต์. 2536 : 115 - 116)

โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญต่อการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และเตรียม ความพร้อมสำหรับพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ และนอกจากนี้ ฟีนีย์และคนอื่น ๆ (Feeney and others. 1987 : 205 - 210) กล่าวถึงวิธีการที่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาจะเกิดการ เรียนรู้ว่า เด็กระดับก่อนประถมศึกษาจะเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะหรือความคิดรวบยอดเกินกว่าหนึ่งอย่าง การเรียนรู้ของเด็ก วิธีการ หนึ่งคือ การเรียนรู้จากการเล่น

3.5 บทบาทของครูต่อการพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

การให้เด็กได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ในวัยนี้ ควรอาศัยการเล่นเป็นหลักสำคัญ เพราะเป็น กิจกรรมที่เด็กทุกคนชอบ เด็กจะต้องลอง ได้ทำ ได้รู้ ได้เห็นด้วยตนเอง การฝึกระเบียบวินัยต่าง ๆ สามารถที่จะสอดแทรกขณะที่เด็กเล่นได้เป็นอย่างดี เด็กจะรู้สึกเต็มใจปฏิบัติตามโดยไม่ต้องมีใคร มาบังคับ ซึ่งจะต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก โดยจะต้องมีกิจกรรมหลาย ๆ แบบ เพื่อให้เด็กได้เลือกเล่นอย่างเสรี ครูควรฝึกให้เด็กมีระเบียบวินัยในการเล่น โดยการเล่นควร ให้มีการฝึกมารยาทในการเล่น ไม่ให้แย่งของเล่นกันและ เมื่อเสร็จแล้วจะต้องนำของเล่นไปเก็บ

ไว้ที่เดิมให้เรียบร้อย กิจกรรมการเล่นไม่ควรยากหรือง่ายเกินไป ให้เหมาะกับวัย ความสนใจ และความสามารถของเด็ก (ภรณ์ คุรุทัศนะ. 2535 : 115 - 116)

สมาใจ ทิพย์ชัยเมธา และละออ ชุตติกร (2526 : 180 - 182) กล่าวถึง การเล่นของเด็กมีจุดน่าสนใจอย่างหนึ่งคือ เมื่อเด็กเกิดความรู้เรื่องที่จะเล่นแล้ว ก็เล่น ไม่สนุก เด็กจะหยุดเล่นทันที แต่ถ้าการเล่นอะไรก็ตามที่เด็กรู้จัก เกิดความรู้แล้วเห็นจริงในการเล่นนั้น เด็กจะมีความสุขและเล่นได้นาน การเล่นที่พึงพอใจของเด็กอย่างหนึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การเล่นอย่างอื่น ๆ ซึ่งเกิดจากความคิด ความรู้ ความเข้าใจของเด็กมาก่อน ดังนั้นครูระดับก่อนประถมศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงความต้องการและความสามารถในการเล่นของเด็ก ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการในการเล่น มีดังต่อไปนี้

1.1 เด็กต้องการสถานที่สำหรับเล่นอย่างเพียงพอ คำว่าสถานที่เล่นอย่างเพียงพอในที่นี้ไม่ได้หมายถึงความกว้างของสถานที่ ในทางตรงกันข้าม เด็ก ๆ มักจะชอบเล่นในที่แคบ ๆ มากกว่า เช่น มุมใดมุมหนึ่งของห้อง ใกล้เคียง ๆ โต๊ะตัวใหญ่หรือเก้าอี้ตัวหนึ่ง เด็กก็สามารถเล่นกันได้นาน ๆ สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษานั้น ในห้องเรียนหนึ่ง ๆ ก็สามารถจัดมุมเพื่อการเล่นได้หลายอย่างในเวลาเดียวกัน การเล่นบางอย่างมีเสียงดังรบกวน เช่น การเล่นไม้บล็อก มุมของการเล่นเช่นนี้สมควรปูเสื่อเพื่อไม่ให้เสียงรบกวนการเล่นที่ต้องการความสงบ เมื่อมีมุมของการเล่นหลายมุม เด็กก็สามารถเลือกการเล่นที่ตนชอบและพอใจได้ เมื่อต้องการเล่นไม่จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียนเท่านั้น แม้ในสนามก็อาจจัดให้เล่นได้ ดังเราจะเห็นว่า โรงเรียนอนุบาลส่วนมากจะมีบ้านหลังเล็ก ๆ ให้เด็กเข้าไปนั่งคุยกัน เล่นหรือเล่นเลียนแบบชีวิต การจัดเตรียมสถานที่เล่นนั้นความปลอดภัยในการเล่นด้วย

1.2 เด็กต้องการระยะเวลาที่จะเล่น เวลาในการเล่นของเด็กนั้นกล่าวกันว่าวันหนึ่ง ๆ เว้นจากการรับประทานอาหารแล้ว เด็กสามารถเล่นได้ตลอดเวลา การเล่นของเด็กจะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ถ้าเรามองดูการเล่นของเด็กอย่างแท้จริง เราจะเห็นว่าการเล่นของเด็กแต่ละอย่างนั้นเด็กได้ใช้สติปัญญา ความฉลาด ไหวพริบในตัวของเด็กออกมาต่อสู้กับปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น การที่เด็กจะต้องเลิกเล่นเพื่อทำกิจวัตรอื่น ๆ เช่น รับประทานอาหาร ฯลฯ ถ้าเป็นการให้เด็กเลิกเล่นอย่างฉับพลันไปล้างมือแล้วมานั่งคอยที่โต๊ะอาหารนาน ๆ นั้น ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องนัก ทางที่เหมาะสมควรเป็นการเริ่มให้เด็กรู้จักว่าจนจะถึงเวลารับประทานอาหารแล้ว

ให้เด็กค่อย ๆ เปลี่ยนกิจกรรมการเล่นนั้นอย่างช้า ๆ พร้อมกับฝึกนิสัยที่ดีคือ การเก็บของเล่น อย่างถูกวิธี แล้วนำไปเก็บเข้าที่ของมันให้ถูกต้อง วิธีเช่นนี้จะทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณเคารพ ขอบเขต ความคิดคำนึง ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก็ไม่ต้องถูกรบกวนหรือสะกิดกันอย่างรุนแรง เด็กจะมี อารมณ์แจ่มใสในการเล่นของเขาได้ตลอด อนึ่งคุณต้องคอยสังเกตเป็นพิเศษสำหรับความเชื่อของ เด็กบางคน ดังนั้นควรแนะนำให้เด็กคนนั้นได้รู้ตัวและเปลี่ยนแปลงก่อนคนอื่นสักเล็กน้อย

1.3 เด็กต้องการเพื่อนเล่น ตามปกติเด็กอายุขวบครึ่งถึง 2 ขวบ สามารถเล่น ได้อย่างเพลิดเพลินกับของเล่นคนเดียว เด็กวัยนี้ยังไม่คิดว่าจะต้องการเพื่อนเล่น ความต้องการ ของเขาคือการมีผู้ใหญ่สักคนหนึ่งเป็นเพื่อนอยู่ข้าง ๆ ขณะที่เขากำลังเล่น แต่เมื่อเด็กอายุ 3 ขวบ แล้ว เด็กเริ่มสนใจเพื่อนเล่น ถ้าอยู่ในวัยเดียวกันก็จะเล่นด้วยกันได้ เข้าอกเข้าใจกันรวดเร็ว ขณะเดียวกันอาจมีการขัดใจกันอย่างรวดเร็ว ถ้าผู้ใหญ่ไม่ยุ่งกับการทะเลาะกันของเด็กมากจนเกินไป เด็กจะสามารถปรับตัวเข้าหากันและเล่นด้วยกันได้อีก

1.4 การจัดของให้เด็กเล่น การจัดของให้เด็กเล่นนั้นจะต้องเข้าใจว่าเป็นเพียง การแนะนำสิ่งของให้เด็กเสียเวลาในการตัดสินใจเลือก การมีของเล่นมาก ๆ เป็นสิ่งดีสำหรับ เด็ก แต่ควรเก็บของที่เด็กไม่สนใจในขณะนั้นเสียก่อน ของเล่นที่เด็กเล่นเบื่อแล้วอาจหาที่เก็บไว้ ให้เรียบร้อย และถ้าเราสังเกตดูให้ดีจะเห็นว่าอีกไม่นานเด็กจะสามารถกลับมาเล่นได้อีกอย่าง สนุกสนาน สิ่งซึ่งควรจำใส่ใจเกี่ยวกับการจัดของให้เด็กเล่นอีกประการหนึ่งคือ ต้องมีที่เก็บของเล่น เก็บอย่างมีระเบียบ ฝึกหัดให้เด็กรู้จักเก็บเองทุกครั้ง

1.5 เด็กต้องการความช่วยเหลือในการเล่น ขณะเด็กกำลังเล่นกันอยู่ ถ้ามีผู้ใหญ่ คอยอยู่ด้วย ส่วนมากเราจะเห็นผู้ใหญ่ชอบรบกวนการเล่นของเด็กเสมอ แนะนำอย่างนั้นอย่างนี้ซึ่ง ผู้ใหญ่คิดว่าเข้าดีกว่าสนุกกว่าที่เด็กกำลังเล่นอยู่ ความจริงขณะที่เด็กกำลังเล่นอยู่นั้น วิธีการเล่น ของเขาเกิดจากประสบการณ์เดิมผสมกับความคิดสร้างสรรค์พลังความสามารถในตัว ดังนั้นถ้ามอดู แล้วไม่ถึงกับเสียหายเกิดอันตราย ควรจะเปลี่ยนให้เขาเล่นต่อไปจนกว่าเขาจะถามปัญหาซึ่งแก้ ไม่ตก ถึงตอนนั้นผู้ใหญ่จึงควรแนะนำให้และการแนะนำควรมีหลาย ๆ แบบเพื่อให้เด็กได้มีโอกาส ตัดสินใจเลือกสิ่งซึ่งตนเองสามารถเล่นได้ ในทางตรงข้ามถ้าเราเห็นว่าการเล่นของเด็กจะเป็น ทางนำไปสู่อันตรายอย่างมาก จึงใช้วิธีละมุนละไมในการหักท้วงชี้แจงเหตุผลเพื่อสร้างความ เข้าใจที่ถูกต้องและท้ายสุดสำหรับการห้ามปราม ต้องไม่ลืมว่าเด็กระดับก่อนประถมศึกษาชั้นชอบ ฟังเหตุผลและคำชมเชย

1.6 เด็กต้องการกำลังใจในการเล่น เด็กมักจะภาคภูมิใจและพอใจในสิ่งที่เขากำลังเล่นอยู่ ถึงแม้ว่าบางครั้งการเล่นของเด็กนั้นสายตาของผู้ใหญ่แล้วรู้สึกว่ายังเล่นไม่ถูก ยังเล่นไม่เป็น ยังเล่นไม่ดีพอ ดังนั้นการวิจารณ์การเล่นของเด็กควรคำนึงถึงความสามารถของเด็กแต่ละคน ควรพูดในลักษณะให้กำลังใจ และคิดค้นการเล่นให้สนุกยิ่งขึ้น การเล่นของเด็กก็ไม่แตกต่างไปจากการทำงานของผู้ใหญ่ ขณะที่เด็กเล่นวิธีเล่นนั้นคือบทเรียน คือ สิ่งสำคัญยิ่งของเขา ดังนั้นเมื่อมีผลงานจากการเล่นของเขาเกิดขึ้น เขาต้องการให้ใครสักคนหนึ่งได้เห็นผลงานนั้น ผู้ใหญ่ไม่ควรมองข้ามจุดนี้ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กไม่ควรจะอ้างว่ามีงานยุ่ง งานหนัก ไม่สามารถปลีกเวลาชื่นชมผลงานของลูก สำหรับครูเด็กระดับก่อนประถมศึกษาชั้นนั้น ต้องสนใจเรื่องการชมเชยผลงานของเด็ก พร้อมทั้งให้กำลังใจ ขณะเดียวกันจะฝึกเด็กให้รู้จักยอมรับความสามารถ รู้จักชื่นชมผลงานของผู้อื่นด้วยเสมอ

1.7 เด็กชอบคิดค้นและทดลองหาวิธีเล่นด้วยตนเอง พ่อแม่ทั้งหลายมักจะชอบให้คำแนะนำที่ดีแก่ลูกขณะที่ลูกกำลังเล่น เช่น แนะนำลูกควรทำอย่างนั้น ลูกควรจะทำอย่างนี้อยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ด้วยความรักความหวังดีที่จะให้ลูกของตนเป็นคนฉลาด ความจริงแล้วคำแนะนำเช่นนั้นมีประโยชน์น้อยกว่าที่พ่อแม่จะปล่อยให้ลูกได้หาวิธีเล่นและคิดค้นทดลองการเล่นด้วยตัวของเขาเอง ดังนั้นจึงปล่อยให้เด็กมีโอกาสให้คิดค้นและทดลองหาวิธีเล่นด้วยตนเองให้ยาวนานที่สุดที่เขาต้องการในภาวะที่อำนวยให้

1.8 เด็กไม่ชอบฟังคำวิจารณ์ขณะกำลังเล่น ผู้ใหญ่ส่วนมากชอบวิจารณ์การเล่นของเด็กในขณะที่เด็กกำลังเล่น ด้วยคิดว่า การวิจารณ์ของตนจะทำให้เด็กเล่นได้ดีขึ้น โดยไม่เคยคิดถึงความรู้สึกของเด็กว่าจะมีความรู้สึกไม่พอใจมากน้อยเพียงไร การที่เด็กถูกวิจารณ์ในการเล่นบ่อย ๆ จะทำให้ไม่ค่อยกล้าเล่นกล้าทำในสิ่งที่คิดได้ และเด็กจะมีความรู้สึกไม่เชื่อมั่นในแนวความคิดของตนเอง อันจะยังผลให้เกิดเป็นคนขลาดอายในภายหลัง

2. ความสามารถในการเล่น แยกออกได้ดังนี้

2.1 ความสามารถในการเล่นขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะตัว ความสามารถเฉพาะตัวของเด็กจะสังเกตเห็นจากจังหวะเคลื่อนไหวในตัวที่แตกต่างกัน เด็กบางคนเราเห็นว่าเป็นคนรวดเร็ว คล่องแคล่วไปเสียทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการพูด การเล่น แต่เด็กบางคนหาเป็นเช่นนั้นไม่ ดังนั้นครุมีความจำเป็นจะต้องสังเกตเกี่ยวกับกิริยาในการเล่นของเขาอย่างถี่ถ้วน เพราะเราไม่อาจ

ทราบได้ว่าสมองเล็ก ๆ ของเขานี้เมื่ออะไรที่ยังไม่สมบูรณ์หลงเหลืออยู่ ดังนั้นจึงปล่อยให้เด็กได้เล่นไปตามแบบหรือวิธีการของเขาโดยไม่รบกวนและเร่งเร้า

2.2 ความสามารถในการเล่นขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะทางกาย วุฒิภาวะทางกายของเด็กแตกต่างกันเมื่อมีอายุแตกต่างกันนั้น จะสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น เด็กอายุ 3 ขวบ จะไม่สามารถยกเก้าอี้ที่นั่งของตนไปยังที่อื่นได้คล่องแคล่วและรวดเร็วเท่ากับเด็ก 5 ขวบ เป็นต้น นอกจากความแตกต่างกันโดยอายุแล้ว ควรจะได้ทราบส่วนละเอียดกว่านี้คือ เด็กอายุใกล้เคียงกัน หรือเท่ากันนั้นมีวุฒิภาวะทางกายต่างกันด้วย

2.3 ความสามารถในการเล่นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ประสบการณ์ต่างๆ ของเด็กขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมอันสำคัญคือ ภาวะทุกประการในครอบครัวของเด็ก ตั้งแต่ฐานะทางเศรษฐกิจ จำนวนบุคคลในครอบครัว การศึกษาของบุคคลในครอบครัว และวัฒนธรรมต่าง ๆ ของครอบครัวของเด็ก

2.4 ความสามารถในการเล่นขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา ระดับสติปัญญาของเด็กจะแสดงออกให้เราเห็นในการเล่นมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้สติปัญญาแก้ปัญหาในการเล่น ถ้าเราสังเกตการเล่นของเด็กกลุ่มย่อยกลุ่มหนึ่งมีเด็กเล่นกันอยู่ 3-4 คน ในกลุ่มนั้นจะมีเด็กอยู่ 1 คนซึ่งจะเป็นผู้เสนอแนะแนวทางในการเล่นและการปรับปรุงหรือเปลี่ยนการเล่นของเขาให้สนุกขึ้น ตื่นอยู่ตลอดเวลา ขณะเดียวกัน เด็กอีก 3 คน จะยอมปฏิบัติตามเป็นอย่างดี และอาจจะมีการขัดแย้งขึ้นบ้างเล็กน้อย บางครั้งเราจะเห็นว่าเด็กคนหนึ่งสามารถจะพูดจาหวานล่อให้เกิดการปรองดองและเริ่มเล่นกันใหม่ได้

สรุปได้ว่าโรงเรียนและครูมีบทบาทสำคัญในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก เด็กจะเกิดการเรียนรู้มากขึ้นเพียงใด ขึ้นอยู่กับการจัดหาอุปกรณ์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งครูจำเป็นต้องศึกษาถึงความต้องการและความสามารถของเด็ก ให้กำลังใจ ชมเชย เมื่อมีผลงานจากการเล่นเกิดขึ้น ขณะเดียวกันควรฝึกเด็กให้รู้จักยอมรับความสามารถ รู้จักชื่นชมผลงานของผู้อื่นด้วยเสมอ

จะเห็นว่าประสบการณ์การเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ในการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น การเล่นกับเพื่อนบ้านหรือกับเพื่อนที่โรงเรียน จะทำให้เด็กรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น เด็กจะเรียนรู้ถึงการผลัดเปลี่ยนกันเล่น การรอคอย การแบ่งปัน และรู้จักตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ อันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาทางสังคมของเด็ก การทำกิจกรรมการเล่นที่บ้านนั้น

เด็กจะต้องใช้ทำทางและการแสดงออกที่เลียนแบบหรือสมมติสถานการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งความสำคัญของบทบาทสมมตินั้น จะเป็นทางด้านสังคมเป็นอันดับแรก เด็กได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตน ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้จะส่งผลให้เด็กสามารถแสดงบทบาทแบบคนอื่น ๆ ได้ และเริ่มมีความคิดเข้าใจต่อผู้อื่นได้มากขึ้น เกิดการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น อันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทางสังคมของเด็กต่อไป

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมทางสังคมและประสบการณ์การเล่นของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาดังกล่าวจะเห็นว่า ประสบการณ์ที่จะจัดให้กับเด็กนั้น ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการ ความสนใจ วุฒิภาวะและความพร้อมของเด็ก อันจะทำให้การพัฒนาเด็กบรรลุตามเป้าหมาย การเล่นมุมบ้าน ซึ่งเป็นการเล่นสมมตินั้น เป็นการเล่นที่เด็กวัยนี้ชอบและได้รับความสนุกสนานมาก อีกทั้งยังส่งผลถึงการเรียนรู้ในการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง มีพฤติกรรมการช่วยเหลือแตกต่างจากเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบปกติ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. แบบแผนการทดลองและการดำเนินการทดลอง
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย หญิง ระดับก่อนประถมศึกษาอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเด็กเล็ก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนวัดควนวิเศษ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง จำนวน 3 ห้องเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย หญิง ระดับก่อนประถมศึกษาอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเด็กเล็ก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนวัดควนวิเศษ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยดำเนินการดังนี้

2.1 สุ่มห้องเรียน 2 ห้องเรียน เพื่อใช้เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.2 สุ่มนักเรียนในแต่ละห้องเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัย ห้องเรียนละ 30 คน โดยกลุ่มที่อยู่ในห้องทดลองได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง และกลุ่มที่อยู่ในห้องควบคุมได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาครั้งนี้ มีเครื่องมือในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. อุปกรณ์ในหมู่บ้าน ในการศึกษาครั้งนี้ขั้นตอนในการเลือกจัดสื่อและอุปกรณ์ในหมู่บ้านดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1.1 ศึกษาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2522 : 1 - 54)

1.1.2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์หมู่บ้าน ของลัดดา นิละมณี (2531 : 111 - 121) และการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

1.2 คัดเลือกอุปกรณ์ในหมู่บ้าน โดยคำนึงถึงวัย ความสามารถ ความสนใจและประสบการณ์ ที่เด็กได้รับจากการเล่นอุปกรณ์เหล่านั้น โดยศึกษาจากหลักการเลือกของเล่นสำหรับเด็ก พฤติกรรมการเล่น และประโยชน์ของการเล่นของ ภาณี คุรุรัตน์ (2535 : 33 - 42) และในการจัดชุดกิจกรรมได้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังนี้

1.2.1 เป็นกิจกรรมที่เล่นเป็นกลุ่ม

1.2.2 เป็นกิจกรรมที่มีการแบ่งปัน ร่วมมือกัน และตามบทบาทในสังคม เพื่อทำกิจกรรมนั้น ๆ

1.2.3 หลักพื้นฐานการเล่นหมู่บ้านและพัฒนาการเด็ก

ชุดกิจกรรมการเล่นหมู่บ้าน 10 ชุด ได้แก่

- 1) ชุดครอบครัวของจีน
- 2) ชุดจัดบ้านให้น่าอยู่
- 3) ชุดคุณครูที่รัก
- 4) ชุดหมอชาวบ้าน
- 5) ชุดงานเลี้ยงสังสรรค์
- 6) ชุดร้านขายอาหาร
- 7) ชุดหม้อข้าวหม้อแกง
- 8) ชุดร้านขายผลไม้

9) ชุดร้านเสริมสวย

10) ชุดขนมปั้นเป้ง

1.3 นำชุดกิจกรรมการเล่นหมู่บ้าน 10 ชุดให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพิจารณาความเหมาะสมกับวัยของเด็ก ความเหมาะสมของชุดกิจกรรมและอุปกรณ์การเล่นของแต่ละสัปดาห์ ดังมีรายนามดังนี้

อาจารย์สุปราณี กนิษฐานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาอนุบาลศึกษา

สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยสงครณ

อาจารย์อารี เกษมรัติ

อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

อาจารย์เกื้อกุล เตชะเสน

อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

1.4 ปรับปรุงชุดกิจกรรมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งพิจารณาให้เพิ่มอุปกรณ์การเล่นในบางกิจกรรม และปรับปรุงกิจกรรมชุดร้านขายผลไม้ เป็นชุดร้านขายผัก-ผลไม้ ตัดชุดขนมปั้นเป้ง และได้รวมชุดครอบครัวของฉันทกับชุดหม้อข้าวหม้อแกงเข้าด้วยกัน ซึ่งคงเหลือ 8 กิจกรรมเพื่อใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) ชุดครอบครัวของฉันท

2) ชุดจัดบ้านให้น่าอยู่

3) ชุดคุณครูที่รัก

4) ชุดหมอชาวบ้าน

5) ชุดงานเลี้ยงสังสรรค์

6) ชุดร้านขายอาหาร

7) ชุดร้านขายผัก-ผลไม้

8) ชุดร้านเสริมสวย

2. แบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาจากตำรา เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ

2.2 ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือตามแนวของนิยามศัพท์ และจากผู้มีประสบการณ์ในการสอนระดับก่อนประถมศึกษา

2.3 ศึกษาแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของ รัตนวดี รอดภิรมย์ (2533) และของศิรินารถ วัฒนกุล (2537) ซึ่งพบว่าสามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือได้

2.4 สร้างแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งเป็นแบบทดสอบเชิงรูปภาพ 3 ตัวเลือก มีจำนวน 46 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเอง 20 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น 26 ข้อ

2.5 นำแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมโดยใช้เกณฑ์สองในสาม ดังมีรายชื่อดังนี้

ผศ.ประณต คำจิม

อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

อาจารย์ศุภกุล เกียรติสุนทร

อาจารย์ประจำภาควิชาอนุบาลศึกษา

สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาสงครณ

อาจารย์รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี

อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

2.6 นำแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วมาปรับปรุงโดยคัดเลือกแบบทดสอบที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันสองในสาม คงเหลือแบบทดสอบทั้งหมด 43 ข้อ พร้อมแก้ไขภาษาและรูปภาพให้ถูกต้องตามข้อเสนอนะของผู้เชี่ยวชาญ และเพื่อเป็นการยืนยันคุณภาพของแบบทดสอบว่าสามารถวัดพฤติกรรมได้ตรงตามจริง ผู้วิจัยจึงนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นเด็กเล็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนวัดควนวิเศษ จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นเด็กที่ครูประจำชั้นคัดเลือกมาเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมช่วยเหลือสูงจำนวน 10 คน และเด็กที่มีพฤติกรรมช่วยเหลือต่ำ จำนวน 10 คน เพื่อตรวจหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธี Known-Group Technique โดยใช้สูตร t -test (ไพศาล หวังพานิช. 2531 : 180 - 181) ปรากฏว่า ได้ค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมช่วยเหลือจากกลุ่มที่มีลักษณะพฤติกรรมช่วยเหลือสูง และกลุ่มที่มีลักษณะพฤติกรรมช่วยเหลือต่ำ เท่ากับ 3.238 แสดงว่า แบบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือฉบับนี้ สามารถทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.7 นำแบบทดสอบวัดพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยทดลองกับนักเรียนชั้นเด็กเล็ก ของโรงเรียนเทศบาลวัดท่าโพธิ์ เนื่องจากมีลักษณะ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนใกล้เคียงกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสอบซ้ำ (Test-Retest Method) ซึ่งมีระยะเวลาการทดสอบห่างกัน 14 วัน และคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากการสอบครั้งแรกกับการสอบครั้งที่สอง โดยใช้สูตร Pearson Product-Moment Coefficient Correlation (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 163 - 164) ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

2.8 จัดทำแบบทดสอบสำหรับเด็กและคู่มือการใช้แบบทดสอบสำหรับครู

3. คู่มือชุดการเล่นหมู่บ้านแบบเจาะจงสำหรับครู ผู้วิจัยได้ดำเนินการขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการเด็กและพัฒนาการทางสังคม

3.2 สร้างชุดการเล่นหมู่บ้านแบบเจาะจงเป็นรายสัปดาห์

3.3 สร้างคู่มือการเล่นหมู่บ้านแบบเจาะจง

3.4 นำคู่มือการเล่นหมู่บ้านแบบเจาะจงให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของวิธีใช้ชุดกิจกรรม ลักษณะวิธีการเล่น บทบาทของครู และนักเรียน โดยยึดเกณฑ์สองในสามของผู้เชี่ยวชาญ ดังมีรายนามดังนี้

อาจารย์สุปราณี กนิษฐานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาอนุบาลศึกษา

สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตลพบุรี

อาจารย์อารี เกษมวิติ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

อาจารย์เกื้อกุล เตชะเสน อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

3.5 ปรับปรุงคู่มือการเล่นหมู่บ้านแบบเจาะจง โดยแก้ไขเกี่ยวกับวิธีการเล่นของเด็ก และบทบาทของครูในการจัดกิจกรรม ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

แบบแผนการทดลองและการดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control-Group Posttest-Only Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 219) ตามตารางดังนี้

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER	-	X	TE
CR	-	-	TC

เมื่อ CR หมายถึง กลุ่มควบคุมที่สุ่มตัวอย่างมาได้

ER หมายถึง กลุ่มทดลองที่สุ่มตัวอย่างมาได้

X หมายถึง การจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง

- หมายถึง การจัดประสบการณ์แบบปกติ

TC หมายถึง การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม

TE หมายถึง การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

วิธีดำเนินการทดลอง

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. ดำเนินการทดลองโดยให้กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่เล่นมุมบ้านแบบเจาะจง ซึ่งจัดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเล่นตามมุม เด็กสามารถเล่นได้ตามความสนใจหลังจากที่ทำกิจกรรมสร้างสรรค์เสร็จแล้ว ตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ครูเตรียมอุปกรณ์ประจำสัปดาห์

2.2 ครูแนะนำการเล่นในวันแรกของการจัดกิจกรรม

2.3 ให้เด็กเล่นอิสระ

2.4 ในการศึกษาครั้งนี้ถ้าเด็ก ๆ ไม่เกิดความสนใจ หรือเล่นอย่างไม่มีจุดหมาย ผู้วิจัยอาจจะเริ่มต้นเข้าไปเล่นกับเด็ก แล้วปลุกตัวเล็งห่างออกไปเมื่อเห็นว่าเด็กเริ่มเล่นต่อไปได้เองแล้ว ส่วนในกรณีที่พบว่าเด็กคนใดคนหนึ่งเล่นมุมบ้านอยู่ตลอดเวลา ผู้วิจัยอาจจะแนะนำเชิญชวนให้ไปเล่นมุมอื่น ๆ เช่น มุมบล็อก มุมเกมการศึกษา เป็นต้น เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กคนอื่น ๆ ได้เล่นมุมบ้านอย่างทั่วถึง

3. ให้กลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่เล่นมุมบ้าน ซึ่งจัดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการเล่นตามมุม โดยจัดอุปกรณ์แบบปกติ เด็กสามารถเล่นได้ตามความสนใจหลังจากที่ทำกิจกรรมสร้างสรรค์เสร็จแล้ว

4. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการทดลองทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. นำแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ในการให้คะแนนพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา จะพิจารณาแบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 การช่วยเหลือตนเอง มีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

ให้ 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ให้ 1 คะแนน เมื่อเด็กสามารถช่วยเหลือตนเองโดยขอร้องให้ผู้อื่นช่วย
เพียงเล็กน้อย หรือขอให้ผู้อื่นคอยให้กำลังใจ

ให้ 2 คะแนน เมื่อเด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้

ส่วนที่ 2 การช่วยเหลือผู้อื่น มีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

ให้ 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่ช่วยผู้อื่น

ให้ 1 คะแนน เมื่อเด็กช่วยเหลือผู้อื่นโดยไปบอกให้คนอื่นมาช่วย หรือ
บอกให้ไปขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

ให้ 2 คะแนน เมื่อเด็กช่วยเหลือผู้อื่นโดยตนเองเป็นปฏิบัติ
(เข้าไปช่วยเหลือเอง)

6. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษามาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

แผนการดำเนินกิจกรรม

กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
<u>ลักษณะการเล่น</u> 1. เล่นอิสระหลังจากทำกิจกรรมสร้างสรรค์เสร็จแล้ว 2. อุปกรณ์การเล่นจัดรวมกันให้เด็กเลือกเล่นได้ตลอดภาคเรียน 3. ให้โอกาสเด็กเล่นคนเดียวหรือหลายคนตามความสนใจ <u>วิธีการดำเนินการ</u> 1. ตรวจสอบความเรียบร้อยและความเหมาะสมของอุปกรณ์	<u>ลักษณะการเล่น</u> 1. เล่นอิสระหลังจากทำกิจกรรมสร้างสรรค์เสร็จแล้ว 2. อุปกรณ์การเล่นจัดเป็นชุดกิจกรรมตามจุดประสงค์ของการเล่น และจะเปลี่ยนกิจกรรมทุก ๆ สัปดาห์ ดังนี้ - สัปดาห์ที่ 1 ชุดครอบครัวของฉัน - สัปดาห์ที่ 2 ชุดจัดบ้านให้น่าอยู่ - สัปดาห์ที่ 3 ชุดคุณครูที่รัก - สัปดาห์ที่ 4 ชุดหมอชาวบ้าน - สัปดาห์ที่ 5 ชุดงานเลี้ยงสังสรรค์ - สัปดาห์ที่ 6 ชุดร้านขายอาหาร - สัปดาห์ที่ 7 ชุดร้านขายผัก ผลไม้ - สัปดาห์ที่ 8 ชุดร้านแต่งผม 3. เด็กเล่นเป็นกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 6 คน <u>วิธีการดำเนินการ</u> 1. จัดชุดการเล่นประจำสัปดาห์ทุก ๆ วันจันทร์ โดยเริ่มจากชุด 1 2 3 ... ตามลำดับ

กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
2. ครูชี้แจงวิธีการเล่นและระเบียบการเล่น	2. ครูแนะนำชุดกิจกรรมในวันแรกที่เด็กเริ่มเล่น และชี้แจงกฎ กติกาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเล่น
3. ให้นักเรียนเล่นอิสระจนหมดเวลา	3. ให้นักเรียนเล่นอิสระจนหมดเวลา
4. เตือนให้นักเรียนเก็บของเข้าที่ก่อนหมดเวลา	4. เตือนให้นักเรียนเก็บของเข้าที่ก่อนหมดเวลา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ ดังนี้

1. การหาค่าเฉลี่ยของคะแนน ใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.

2528 : 59)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. การหาค่าความแปรปรวนของคะแนน ใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา

สายยศ. 2528 : 63)

$$s^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนน

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

ΣX^2 แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

3. การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบแบบ Known-Group Technique

โดยใช้ t-test (ไพศาล หวังพานิช. 2531 : 180 - 181)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่มีการแจกแจงแบบที

$\bar{X}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่มีพฤติกรรมช่วยเหลือสูง

$\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่มีพฤติกรรมช่วยเหลือต่ำ

S_1^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มที่มีพฤติกรรมช่วยเหลือสูง

S_2^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มที่มีพฤติกรรมช่วยเหลือต่ำ

n_1 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมช่วยเหลือสูง

n_2 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมช่วยเหลือต่ำ

4. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร Pearson Product-Moment

Coefficient Correlation (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 163 - 164)

$$r_{tt} = \frac{N\Sigma XY - \Sigma X \Sigma Y}{\sqrt{[N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2][N\Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

N แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

ΣXY แทน ผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างคะแนนการสอบครั้งแรก (X)
และคะแนนการสอบครั้งที่สอง (Y)

ΣX^2 แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนการสอบครั้งแรก

ΣY^2 แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนการสอบครั้งที่สอง

5. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม ใช้สูตร t-test for Independent Sample (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 84)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{(n_1-1) s_1^2 + (n_2-1) s_2^2 \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

โดยมี $df = n_1 + n_2 - 2$

เมื่อ $\bar{X}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง

$\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม

s_1^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มทดลอง

s_2^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มควบคุม

n_1 แทน จำนวนนักเรียนของกลุ่มทดลอง

n_2 แทน จำนวนนักเรียนของกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
S^2	แทน ค่าความแปรปรวน
t	แทน อัตราส่วนวิกฤตที่พิจารณาจากค่าตาราง
**	แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
กลุ่มทดลอง	แทน เด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง
กลุ่มควบคุม	แทน เด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบปกติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง และการเล่นมุมบ้านแบบปกติ ซึ่งได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง และการเล่นมุมบ้านแบบปกติ ปรากฏผลวิเคราะห์ใน
ตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการ
การจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจงและการเล่นมุมบ้านแบบปกติหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	พฤติกรรมการช่วยเหลือ		t
		$\bar{X}$	S ²	
กลุ่มควบคุม	30	49.80	194.89	3.756**
กลุ่มทดลอง	30	62.57	152.18	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 แสดงว่า เด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์
การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง มีพฤติกรรมการช่วยเหลือแตกต่างจากเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง และการเล่นมุมบ้านแบบปกติ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา อันเป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษาได้เห็นถึงความสำคัญ และประโยชน์ของการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านอย่างมีเป้าหมาย และสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านให้กับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจงและการเล่นมุมบ้านแบบปกติ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจงมีพฤติกรรมการช่วยเหลือแตกต่างจากเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบปกติ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย หญิง ระดับก่อนประถมศึกษา อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเด็กเล็ก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนวัดควนวิเศษ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย หญิง ระดับก่อนประถมศึกษา อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเด็กเล็ก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนวัดควนวิเศษ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 2 ห้องเรียน เพื่อกำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยสุ่มนักเรียนในแต่ละห้องเรียนเพื่อใช้ในการวิจัยห้องเรียนละ 30 คน

✓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. อุปกรณ์ในหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้จัดรายการอุปกรณ์ในหมู่บ้านเป็นชุดกิจกรรม รวมทั้งสิ้น 8 ชุด ทั้งนี้ได้จัดเสนอแก่เด็กสัปดาห์ละ 1 ชุด
2. แบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของรัตนวดี รอดภิรมย์ (2533) และศิรินารถ วัฒนกุล (2537) เป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบไปหาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการสอบซ้ำ (Test-Retest Method) คำนวณจากสูตร Pearson Product-Moment Coefficient Correlation ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88
3. คู่มือการเล่นหมู่บ้านแบบเจาะจงสำหรับครู

✓ วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในช่วงกิจกรรมการเล่นตามมุม ดังนี้

กลุ่มทดลอง เป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นหมู่บ้านแบบเจาะจง

กลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นหมู่บ้านแบบปกติ

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 40 ครั้ง เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน
2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง และการเล่นมุมบ้านแบบปกติ โดยใช้สูตร t-test for Independent

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

เด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจงมีพฤติกรรมการช่วยเหลือแตกต่างจากเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่า การจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจงและการเล่นมุมบ้านแบบปกติ ส่งผลต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจงมีพฤติกรรมการช่วยเหลือสูงกว่าเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบปกติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1. กิจกรรมการเล่นมุมบ้านแบบเจาะจงเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอย่างอิสระ เด็กแต่ละคนสามารถแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ กันโดยเน้นการเล่นเป็นกลุ่มไม่เกิน 6 คน เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโฟรเบล (Froebel) ที่กล่าวว่า การให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญยิ่งขึ้น นอกจากนี้ดีวอี้ (Dewey) เชื่อว่าการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กโดยให้เด็กลงมือปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้โดยการกระทำ และในการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม

ให้แก่เด็กนั้น ควรจัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ
ความหมายปฏิสัมพันธ์ในแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) ที่เชื่อว่าการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็ก
ได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ทั้งกับสื่อวัสดุ และกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะการทำงานร่วมกับกลุ่ม จะช่วยให้
เด็กเกิดการเรียนรู้ทางสังคม ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่รับรู้ปฏิริยาโต้ตอบจากผู้อื่น (จักรสิน
พิเศษสาร, 2521 : 160 - 170) การเรียนรู้ดังกล่าวเป็นการฝึกให้เด็กสำนึกในหน้าที่
ของตนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม รู้จักสิทธิของตน และเคารพสิทธิของผู้อื่น ให้ความสำคัญเมื่อ
รู้จักการให้ การแบ่งปัน และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Seefeldt, 1980 : 83)

2. กิจกรรมการเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง เป็นกิจกรรมที่จัดอุปกรณ์อย่างหลากหลาย
และประกอบด้วยอุปกรณ์ที่เป็นของจริงในบางกิจกรรม โดยเด็กมีส่วนร่วมในการนำอุปกรณ์ เช่น
ผัก ผลไม้ ที่สามารถหามาได้มาเล่นด้วย และกิจกรรมการเล่นจะเปลี่ยนทุกสัปดาห์ จึงทำให้
เด็กมีความกระตือรือร้นและให้ความสนใจตลอดเวลา ผลการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนข้อเท็จจริง
เกี่ยวกับธรรมชาติของเด็กที่ว่าเด็กต้องการเล่นเพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น ก่อให้เกิด
เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน อันจะเป็นสิ่งเร้าให้เด็กมีความกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรม
มากขึ้น อันจะเป็นผลให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น เพราะในการเล่นร่วมกันย่อมมีบางอย่าง
เข้ากันไม่ได้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะต้องเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น การให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือ
ผู้อื่น การแบ่งปัน นับเป็นบทเรียนที่เด็กจะต้องเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่แวดล้อม
และในการที่จะให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีและปฏิบัติจนเป็นนิสัย ครูจะเป็นบุคคล
สำคัญที่จะช่วยให้เด็กเป็นไปตามที่ประสงค์ โดยครูเป็นผู้จัดให้เด็กเล่นนั่นเอง (ราศี ทองสวัสดิ์,
2526 : 366) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เฮิร์ลอค (Hurlock) ที่กล่าวว่า การที่เด็ก
เรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเด็กยังมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเพียงใด
เด็กจะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือที่จะทำกิจกรรมมากขึ้นไปด้วย (Hurlock, 1978 : 239)

3. กิจกรรมการเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง เป็นกิจกรรมการเล่นสมมติในบทบาทการเล่น
เลียนแบบซึ่งเปลี่ยนไปทุกสัปดาห์ เด็กสามารถเล่นใช้ท่าทางและการแสดงออกของบุคคลในสังคม
เด็กจะเล่นร่วมกันโดยแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความสนใจของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด
ของภรณ์ คุรุรัตน์ (2523 : 76 - 81) ที่กล่าวว่า หลักการจัดประสบการณ์ระดับก่อน
ประถมศึกษา จะต้องจัดให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของ
เด็ก นอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมการเล่นมุมบ้านแบบเจาะจงเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นการเล่น

เป็นกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวว่า การที่จะสอนให้เด็กเป็นคนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่นั้น ไม่สามารถสอนเด็กโดยวิธีบอกกล่าวได้ เพราะในการเล่นเป็นกลุ่มเด็กจะต้องปรับตัวเข้ากับเพื่อน ต้องอดทนและรู้จักตามใจเพื่อนบ้าง สิ่งเหล่านี้เกิดจากการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและจะเกิดขึ้นโดยเด็กไม่รู้ตัว (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2525 : 2) นอกจากนี้ มุสเซน (Mussen) กล่าวว่า เด็กระดับก่อนประถมศึกษาเป็นวัยที่เริ่มพัฒนาในการเข้าสังคม ซึ่งจะขยายจากสังคมภายในครอบครัวออกสู่สังคมภายนอก เด็กจะเพิ่มความสามารถในการช่วยเหลือตนเองและเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น (Mussen, 1956 : 383) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประเสริฐ ดันสกุล (2517 : 161 - 162) ที่กล่าวว่าการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กอื่น ๆ รู้จักการให้และการรับ สามารถเลียนแบบและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยเฉพาะกับเด็กในวัยเดียวกัน พฤติกรรมทางสังคมและทัศนคติเกี่ยวกับสังคมที่เกิดขึ้นในวัยนี้ มีความมั่นคงและถาวรมาก ถ้าหากได้รับการส่งเสริมจากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว และเมื่อโตขึ้นสิ่งเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

4. กิจกรรมการเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน ที่เด็กสามารถพบเห็นในครอบครัวและสังคมภายนอก รอบ ๆ ตัว เด็ก เด็กสามารถเล่นเลียนแบบในบทบาทของบุคคลที่เด็กคุ้นเคย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เยาวพา เดชะคุปต์ (2528 : 20) ที่กล่าวว่า การเล่นสมมติของเด็กในระยะแรกนั้นจะเป็นการเล่นที่เกี่ยวกับบ้าน และสภาพการณ์ที่เด็กคุ้นเคย ต่อมาการเล่นจะขยายกว้างออกไปเกี่ยวกับโลกรอบ ๆ ตัวและบุคคลที่รู้จัก และนอกจากนี้กิจกรรมการเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสนับสนุนแนวคิดของมาร์ที คูร์รัตน์ (2523 : 76 - 81) ที่กล่าวว่า หลักการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาต้องจัดให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสฝึกตนเองให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นนั้น และในการเล่นเด็กจะเริ่มแบ่งบทบาทหน้าที่เลียนแบบบุคคลตามสภาพการณ์ที่ตนคุ้นเคย เด็กจะเล่นโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีการช่วยเหลือ เริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของซีเฟลด์ท์ (Seefeldt, 1980 : 7 - 11) ที่กล่าวว่า ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 5-6 ปี นั้นเด็กมีความเป็นมิตรมากขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น เริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นประสบการณ์ที่นำไปสู่การเรียนรู้ในการปรับตัว

าให้สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีกฎเกณฑ์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ดารณี ดิษยเดช . 2531 : 58)

5. กิจกรรมการเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง เป็นกิจกรรมที่ต้องเปลี่ยนทุก ๆ สัปดาห์ ครูจึงมีบทบาทในการแนะนำกิจกรรมใหม่ทุกครั้ง นอกจากนี้ครูได้มีโอกาสปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็กในด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน ความร่วมมือ ความมีระเบียบวินัย ตลอดจนลักษณะนิสัยอื่น ๆ ก่อนที่เด็กจะลงมือเล่น สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับคนที่แวดล้อมอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ราศี ทองสวัสดิ์ (2526 : 363 - 366) ที่กล่าวว่า การจะแก้ลักษณะนิสัยให้ได้ผลดีน่าจะได้จัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมที่จะฝึกลักษณะนิสัยได้จะต้องเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบทำ ซึ่งได้แก่การเล่น ดังนั้นครูจึงมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเล่นให้เด็กได้รับประโยชน์อย่างกว้างขวางครบถ้วน นับเป็นการเล่นที่เด็กจะเริ่มฝึกที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

จากการที่เด็กได้เล่นกิจกรรมการเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง เด็กได้มีโอกาสเล่นอย่างอิสระและเล่นเป็นกลุ่ม เด็กแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แต่เมื่อเด็กได้มีโอกาสแสดงบทบาทหลายครั้ง อีกทั้งมีเพื่อนที่มีทักษะทางสังคมมากกว่าและกล้าแสดงออกเป็นผู้ชักชวนให้เด็กเล่น จึงทำให้เด็กกล้าแสดงออกและมีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น ทำให้เด็กได้รับความพอใจ สนุกสนานเพลิดเพลินและมีความมั่นใจที่จะเล่นในกิจกรรมอื่นต่อไป และในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งนั้นย่อมมีการทะเลาะเบาะแว้งเกิดขึ้น ก็จะมีเพื่อนในกลุ่มคอยประนีประนอมให้เหตุการณ์ดำเนินไปด้วยดี นอกจากนี้ขณะที่เล่นด้วยกันจากการสังเกตพบว่า เด็กได้มีการพูดคุยเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่กำลังเล่น การเล่าเรื่องภายในครอบครัว เด็กบางคนสามารถเล่าเรื่องและผูกเรื่องตามจินตนาการได้ และเด็กมักจะเป็นผู้นำกลุ่มในการเล่นด้วย เด็กบางคนสามารถพูดจาไพเราะและเมื่อพบว่าเพื่อนใช้คำพูดไม่ไพเราะก็จะตักเตือนและสอนให้พูดด้วย สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นการพัฒนาทางด้านภาษาของเด็ก และนอกจากนี้จากการที่เด็กได้มีโอกาสเล่นร่วมกันเป็นกลุ่ม เด็กจะคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เด็กบางคนชอบช่วยเหลือเพื่อนเมื่อตนเองไม่ว่างก็จะคอยเตือนให้เพื่อนคนอื่นเข้าไปช่วย เช่น เมื่อเห็นว่าเพื่อนถูกริบปั้นไม่ได้ ตักกระต้อนมาได้ เด็กก็จะเข้าไป

ช่วยเหลือ และในการจัดอุปกรณ์เพื่อเตรียมตัวเล่นในแต่ละกิจกรรม เด็กจะร่วมมือกันจัดอุปกรณ์ เพื่อการเล่นจะได้เริ่มต้นได้เร็วขึ้น และเมื่อเล่นเสร็จแล้วในสัปดาห์แรกครูจะต้องเตือนให้เด็กเก็บของเข้าที่ แต่หลังจากนั้นเด็กจะเริ่มมีความรับผิดชอบช่วยกันเก็บของเข้าที่ เมื่อเห็นว่าเพื่อนคนใดคนหนึ่งไม่ช่วย เด็กจะเตือนกันเองภายในกลุ่ม ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้จะช่วยฝึกให้เด็กรู้จักความรับผิดชอบ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะเป็นทักษะทางสังคมของเด็กในการที่จะอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง มีพฤติกรรมการช่วยเหลือสูงกว่าเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบปกติ ซึ่งการจัดกิจกรรมไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด อีกทั้งอุปกรณ์น้อย จึงทำให้เด็กไม่ใช้มุมบ้านเป็นที่เล่นเท่าที่ควร ดังนั้นครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมการเล่นมุมบ้านอย่างมีเป้าหมาย ในช่วงกิจกรรมการเล่นตามมุม ควรจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย และควรจัดวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นจริงบ้างโดยครูและเด็กร่วมกันจัดหา เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น

2. ก่อนที่ครูจะให้เด็กทำกิจกรรม ควรมีการชี้แจง แนะนำกฎ กติกา ข้อตกลงต่าง ๆ และอุปกรณ์แต่ละชนิดให้เด็กทราบ เน้นให้เด็กช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ในการทำกิจกรรมครูเป็นเพียงผู้สนับสนุนให้เด็กแสดงออกตามสถานการณ์เท่านั้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กดังนี้

1.1 พัฒนาการทางด้านภาษา

1.2 พัฒนาการทางสติปัญญาด้านความคิดสร้างสรรค์

1.3 พัฒนาการทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ และความมีระเบียบวินัย

1.4 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเล่นอื่น ๆ ที่มีรูปแบบและเป้าหมาย
ที่ชัดเจนเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านที่ต้องการ

บรรณาการ

บรรณานุกรม

- เกษรา กำภูมิประเสริฐ. ผลของการเล่นสมมติที่มีต่อมโนทัศน์ทางการอนุรักษ์ด้านความยาว
ด้านมวลสาร และด้านปริมาณของของเหลว. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.
- เกษลดา มานะจติ. สื่อการเรียนรู้และเครื่องเล่นของเด็กก่อนวัยเรียน. เชียงใหม่ :
สหวิทยาลัยล้านนา วิทยาลัยครูเชียงใหม่, 2529.
- _____. ผลการจัดห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ต่อความพร้อมในการเรียนของเด็กปฐมวัย
ในโรงเรียนสาธิตแผนกอนุบาล วิทยาครูเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สหวิทยาลัยล้านนา
วิทยาลัยครูเชียงใหม่, 2532. อัดสำเนา.
- ชจิตพรรณ ทองคำ. การเล่นบทบาทสมมติอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่มีต่อผลการคลาย
การยืดตนเองเป็นศูนย์กลางและความพร้อมทางภาษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อน
ประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศุภสกลาตพรวัว, 2534.
- _____. แผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก เล่ม 1. กรุงเทพฯ :
ศุภสกลาตพรวัว, 2534.
- _____. เอกสารชุดฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาหน่วยที่ 6.
กรุงเทพฯ : ชติมาการพิมพ์, 2529.
- จักรสิน พิเศษสาธิต. ทฤษฎีและนักปรัชญาการศึกษาชาวตะวันตก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
วัฒนาพานิช, 2521.
- จงกล นันทผล. การสังเกตพฤติกรรมการช่วยเหลือจากการเล่นแบบสมมติในศูนย์บ้านของ
เด็กก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2535. อัดสำเนา.
- ฉวีวรรณ กิณาวงศ์. การศึกษาเด็ก. กรุงเทพฯ : พิชฌเศ, 2526.
- ฉันทนา ภาคบงกช. "การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาและสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย,"
ใน เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ทำอย่างไรเด็กปฐมวัยจึงจะเก่ง
และเป็นคนดี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

คารณ คิษยเดช. การศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่าน
ศูนย์และไม่ผ่านศูนย์เด็กปฐมวัย. ปรินทิพพานิช กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

ทีศนา แซมณี. "การใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอน," ครูศาสตร์. 6(2) :
41-48; กรกฎาคม-สิงหาคม 2519.

ธีราพร กลุณานันท์. การศึกษาผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของ
เด็กปฐมวัย. ปรินทิพพานิช กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

นงลักษณ์ สิ้นสืผล และละออ ชุตีกร. "การสร้างเสริมให้เด็กช่วยตนเองและอยู่ร่วมกับ
ผู้อื่นได้ดี," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัย
ศึกษาหน่วยที่ 11. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.

นวิรัตน์ วัฒนะนนท์. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของ
เด็กปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างศูนย์เด็กปฐมวัยของกรมพัฒนาชุมชน กรมอนามัย
และกรมศาสนา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
อัดสำเนา.

นิคม ทาแดง. "การจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน," ใน เอกสารการสอน
ชุดวิชาพฤติกรรมการสอนปฐมวัยศึกษาหน่วยที่ 9. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
กราฟิอาร์ต, 2526.

ประณต คำจิม. เอกสารการสอนวิชาจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก. กรุงเทพฯ : คณะศึกษ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

ประภาพรรณ สุวรรณสุข. "เด็กกับการเล่น," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรม
วัยเด็กหน่วยที่ 10. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2525.

ประเสริฐ ต้นสกุล. พัฒนาการเด็ก. กรุงเทพฯ : ศ.ส.การพิมพ์, 2517.

ผุสดี กุญอินทร์ และคณะ. "แนวคิดในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย," ใน
เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 2.
กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2526.

- พัชรีย์ ฝอยอิน. "การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย," ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
ฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยหน่วยที่ 6. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532.
- ไพศาล หวังพานิช. วิธีการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- พัฒนา ชัยพงศ์. "การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา," ใน
เอกสารชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 2. ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. การเล่นของเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- _____. เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อะไร อย่างไร. เน้นบุรี : สถานสงเคราะห์หญิง
ปากเกร็ด, 2523.
- เยาวพา เตชะคุปต์. กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.
- _____. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.
- ราศรี ทองสวัสดิ์. "การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านการเล่น," ใน เอกสาร
การสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 7. กรุงเทพฯ :
รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2526.
- รัตนวดี รอดภิรมย์. การศึกษาพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู
แตกต่างกัน. ปรินันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- รัตนวรรณ ศิริภาพร. ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทักษะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ได้
เล่นกิจกรรมการเล่นเพื่อคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง. ปรินันท์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
พื้นฐานการศึกษา (ฝ่ายวัดผลและวิจัย) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2531.

- ลัดดา นีละมณี. คู่มือครูอนุบาลนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาสู่การเรียนรู้กิจกรรม
เสรีระดับเด็กวัยก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2531.
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. "การเล่นเป็นเรียนของเด็ก," กรุงเทพฯ : แสงศิลป์การพิมพ์,
2533.
- วราภรณ์ รักวิจัย. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : แสงศิลป์การพิมพ์, 2533.
- _____. การศึกษาก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- วัฒนา บุญฤทธิ. การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึกของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนต่างกัน. ปรินทิเนียนท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- ศรีสมวงศ์ วรณศิลป์. การเล่นของเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยเซคม, 2520.
- ศุภกุล เกียรติสุนทร. การศึกษาการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนกับพฤติกรรมความช่วยเหลือของ
เด็กปฐมวัย. ปรินทิเนียนท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- สมชัย ทิพย์ชัยเมธา และละออ ชูติกร. "การเล่นเกมส์สำหรับเด็กปฐมวัย," ใน
เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 4. กรุงเทพฯ :
อรุณการพิมพ์, 2527.
- สุรีย์ ธีรดากร. จิตวิทยาพัฒนาการ. นนทบุรี : สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, 2523.
- หรรษา นิลวิเชียร. ปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2535.
- อรรณพ สุ่มประดิษฐ์. พฤติกรรมก้าวร้าวเพื่อ ความมีระเบียบวินัย และระดับชั้นการเล่น
ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป.
ปรินทิเนียนท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2533. อัดสำเนา.
- Asher, S.R. and A.R. Taylor. "Social Skill Training with Children :
Evaluating Processes and Outcomes," Studies in Educational
Evaluation" 8(3) : 237-245; 1983.
- Bar-Tal and others. "Helping Behavior Among Preschool Children :
An Observational Study," Child Development. 5(3) : 396-420;
1982.

- Bee, H. The Development Child. 4th ed. New York : Harper and Row Publishers, 1985.
- Bloom, B.S. Stability and Change in Human Characteristics. New York : John Wiley and Son, 1964.
- Buckley, S. and B. Ness. "Egocentrism, Empathy and Altruistic Behavior in Young Children," Developmental Psychology. 15(3) : 329-345; January, 1987.
- Dansky, J.L. "Make Believe : A Mediator of the Relationship Between Play and Associative Fluency," Child Development. 51 : 576-579; 1980.
- Dinkmeyer, D.C. and R. Dreikurs. Encouraging Children to Learn. Englewood Cliffs : Prentice-Hall, 1963.
- English, H.B. and A.C. English. A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychanalytical Terms. New York : David McKay Co., 1958.
- Good, C.V. Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill, 1964.
- Gresham, F.M. "Validity of Social Skill Measures for Assessing Social Competence, in Low-Status Children : A Multivariate Investigation," Developmental Psychology. 17(4) : 390-397; July, 1981.
- Hurlock, E.b. Child Development. 6th ed. New York : McGraw-Hill, 1978.
- Maier, H.W. Three Theories of Child Development. New York : Harper and Row Publishers, 1965.
- Midlarsky, E. and E.H. Mary. "Competence Reticence and Helping by Children and Adolescents," Developmental Psychology. 21(3) : 534-541; May, 1985.
- Mussen, P.H. and J.J. Conger. Child Development and Personality. New York : Harper and Brothers, 1956.
- Page, G.T., J.B. Thomas and A.R. Marshall. International Dictionary of Education. Nichols Publishing Co., 1977.
- Pepitone, E.A. Children in Cooperation and Competition. Lexington : Mass Lexington, 1980.
- Rheingold, H.L., F.H. Dale and J.W. Meredith. "Sharing in Second Year of Life," Child Development. 47(4) : 1148-1158; December, 1976.
- Rubin, K.H., G. Fein and B. Vandenberg. Handbook of Child Psychology. New York : Wiley, 1983.

- Rudolph, M. and D.H. Cohen. Kindergarten and Early Schooling. New York : Prentice Hall, Inc., 1984.
- Stanhope, L., O.B. Richard and N.Y. Parker-Cohen. "Temperament and Helping Behavior in Preschool Children," Developmental Psychology. 223(3) : 353; May, 1987.
- Staub, E. "The Use of Role Playing and Induction in Children's Learning of Helping and Sharing Behavior," Child Development. 42(3) : 805-816; September, 1971.
- Steven, S. "The Socialization of Presocial Behavior in Children," Child Development. 63(3) : 200-202; February, 1987.
- Salome, Estes. "Play With Peer : A Comparison of the Social Interaction of Preschool Girls and Boys," Dissertation Abstracts International. 40 : 1349-A; September, 1979.
- Seefeldt, C. Teaching Young Children. New Jersey : Englewood Cliffs Prentice-Hall, 1980.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

- คู่มือดำเนินการทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือ
- ตัวอย่างแบบทดสอบพฤติกรรมการช่วยเหลือ
- คู่มือการจัดกิจกรรมการเล่นแบบบ้านแบบเจาะจง
- ตัวอย่างชุดการจัดกิจกรรมการเล่นแบบบ้านแบบเจาะจง

คู่มือดำเนินการทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือ ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

คำชี้แจง

แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน จำนวน 43 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดการช่วยเหลือตนเอง จำนวน 18 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดการช่วยเหลือผู้อื่น จำนวน 25 ข้อ

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. จัดเตรียมสถานที่สำหรับการทดสอบเป็นรายบุคคล
2. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กโดยการสนทนาก่อนทำการทดสอบ
3. จัดเตรียมอุปกรณ์ในการทดสอบดังนี้
 - 3.1 แบบทดสอบและคู่มือการทดสอบ อย่างละ 1 ฉบับ
 - 3.2 ดินสอสีหรือสีเทียน
4. ผู้ดำเนินการทดสอบแนะนำวิธีการตอบแบบทดสอบตามคู่มือทดสอบ
5. ผู้ดำเนินการทดสอบทำการทดสอบเด็กทีละข้อจนครบทุกข้อของตอนที่ 1 จากนั้นจะหยุดให้เด็กหยุดพักประมาณ 5 นาที เพื่อไปดื่มน้ำ หรือไปห้องน้ำ หรือเปลี่ยนอิริยาบถแล้วจึงดำเนินการทดสอบตอนที่ 2 ต่อไป

เกณฑ์การให้คะแนน

ในการให้คะแนนพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาจะพิจารณาดังนี้

ตอนที่ 1 การช่วยเหลือตนเอง มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้ 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ให้ 1 คะแนน เมื่อเด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยขอให้ผู้อื่นช่วยเหลือเพียงเล็กน้อย หรือขอให้ผู้อื่นคอยให้กำลังใจ

ให้ 2 คะแนน เมื่อเด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้

ตอนที่ 2 การช่วยเหลือผู้อื่น มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้ 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่ช่วยเหลือผู้อื่น

ให้ 1 คะแนน เมื่อเด็กช่วยเหลือผู้อื่นโดยบอกให้ผู้อื่นมาช่วย หรือบอกให้ไปขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

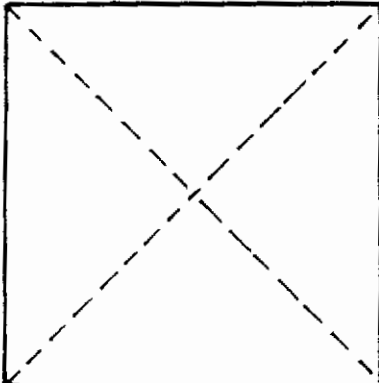
ให้ 2 คะแนน เมื่อเด็กช่วยเหลือผู้อื่น โดยตนเองเป็นผู้ปฏิบัติ (เข้าไปช่วยเหลือด้วยตนเอง)

การดำเนินการสอบ

- ผู้ดำเนินการทดสอบ : "วันนี้คุณครูมีภาพที่น่าสนใจมาให้ให้นักเรียนดู และเลือกกากบาทข้อละ 1 ภาพจากเรื่องที่ครูเล่า แต่มีข้อตกลงกันว่า เมื่อครูบอกให้นักเรียนดูข้อไหน นักเรียนก็ดูข้อนั้น นักเรียนทำตามข้อตกลงนี้ได้ไหมคะ"
- : หยิบให้นักเรียนตอบ
- : "ต่อไปครูจะแนะนำให้นักเรียนรู้จักเครื่องหมายกากบาท"
- : เขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ให้นักเรียนดู แล้วบอกนักเรียนว่า "นี่คือเครื่องหมายกากบาท"

หน้า 1

- ผู้ดำเนินการทดสอบ : นักเรียนเปิดหน้า 1 ข้อ 1 แล้วกากบาทในช่องว่างทั้งสามช่องตามตัวอย่างที่ครูเขียนให้ดู"
- : สังเกตและแนะนำวิธีการเขียนเครื่องหมายกากบาท พร้อมทั้งชมเชยเด็กเมื่อเขียนกากบาทได้ถูกต้อง

		
---	--	--

ตอนที่ 1

แบบทดสอบวัดการช่วยเหลือตนเอง

(ตัวอย่าง)

หน้า 1 ข้อ 2

ผู้ดำเนินการสอบ : "นักเรียนข้อ 2 นะคะ"

"นักเรียนชี้ที่ภาพแรก ภาพแรกเป็นภาพเด็กกำลังแปรงฟัน"

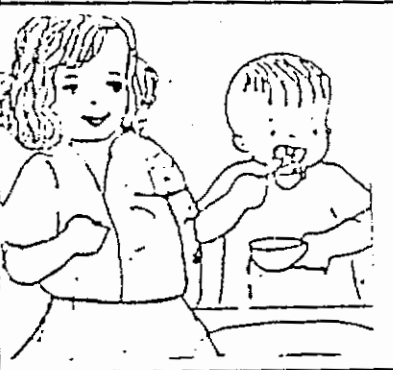
"ต่อไปชี้ภาพที่สองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพผู้ใหญ่แปรงฟันให้เด็ก"

"ต่อไปชี้ภาพที่สามนะคะ ภาพที่สามเป็นภาพผู้ใหญ่ช่วยดูแลเด็กแปรงฟัน"

"นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"

"เวลานักเรียนจะแปรงฟันก่อนเข้านอน นักเรียนทำแบบภาพใด"

"นักเรียนข้อ 2 พร้อมทั้งตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ"

เวลานักเรียนจะแปรงฟันก่อนเข้านอน นักเรียนทำแบบภาพใด		
		
ภาพแรก แปรงฟันด้วยตนเอง	ภาพที่สอง ผู้ใหญ่ช่วยแปรงฟันให้	ภาพที่สาม ผู้ใหญ่ช่วยดูแลและแปรงฟัน

"ต่อไปครูจะให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"

ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

หน้า 2 ข้อ 1

ผู้ดำเนินการสอบ : "นักเรียนข้อ 1 นะคะ"

"นักเรียนชี้ภาพแรก ภาพแรกเป็นภาพเด็กหัดน้ำดื่มเอง"

"ชี้ภาพที่สองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพผู้ใหญ่ป้อนน้ำให้เด็ก"

"ต่อไปชี้ภาพที่สาม ภาพที่สามเป็นภาพผู้ใหญ่หัดน้ำให้เด็กดื่ม"

"นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"

"นักเรียนจะดื่มน้ำหลังจากรับประทานอาหาร นักเรียนทำแบบภาพใด"

"นักเรียนข้อ 1 พร้อมทั้งตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ"

นักเรียนต้องการดื่มน้ำหลังจากรับประทานอาหาร นักเรียนทำแบบภาพใด		
		
ภาพแรก หัดน้ำดื่มเอง	ภาพที่สอง ให้ผู้ใหญ่ป้อนน้ำให้	ภาพที่สาม ให้ผู้ใหญ่หัดน้ำให้ดื่ม

"ต่อไปครูจะให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"

ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

หน้า 2 ข้อ 2

ผู้ดำเนินการสอบ : "นักเรียนข้อ 2 นะคะ"

"นักเรียนชี้ภาพแรก ภาพแรกเป็นภาพเด็กเล่นป่ายบนราวบันได"

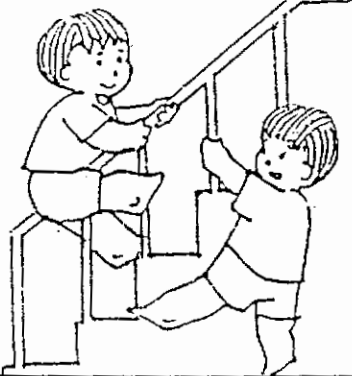
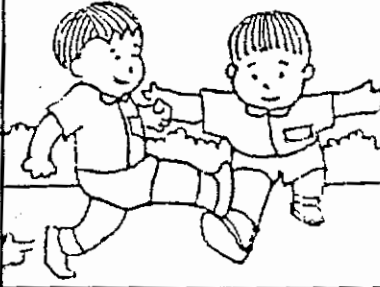
"ชี้ภาพที่สองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพเด็กวิ่งเล่นในสนาม"

"ต่อไปชี้ภาพที่สาม ภาพที่สามเป็นภาพเด็กสะพายกระเป๋าวิ่งเล่นในสนาม"

"นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"

"ขณะนักเรียนรอผู้ใหญ่มารับกลับบ้าน นักเรียนทำแบบภาพใด"

"นักเรียนข้อ 2 พร้อมทั้งตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ"

ขณะที่นักเรียนรอให้ผู้ใหญ่มารับกลับบ้าน นักเรียนทำแบบภาพใด		
		
<u>ภาพแรก</u> เล่นป่ายกับเพื่อนบนราวบันได	<u>ภาพที่สอง</u> วิ่งเล่นกับเพื่อนในสนาม	<u>ภาพที่สาม</u> สะพายกระเป๋าวิ่งเล่นกับเพื่อนในสนาม

"ต่อไปครูจะให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"

ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

หน้า 3 ข้อ 1

ผู้ดำเนินการสอบ : "นักเรียนดูข้อ 1 นะคะ"

"นักเรียนชี้ภาพแรก ภาพแรกเป็นภาพเด็กเดินไปห้องน้ำคนเดียว"

"ชี้ภาพที่สองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพเด็กบอกให้ครูพาไปห้องน้ำ"

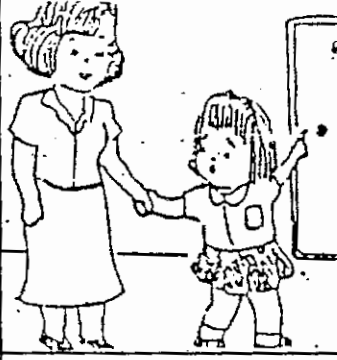
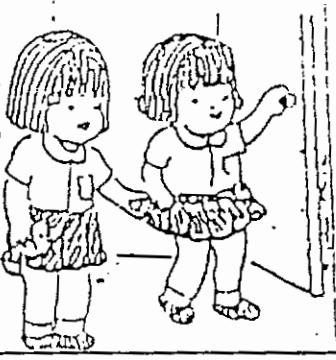
"ต่อไปชี้ภาพที่สาม ภาพที่สามเป็นภาพเด็กชวนเพื่อนพาไปห้องน้ำ"

"นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"

"เมื่อนักเรียนปวดปัสสาวะขณะที่รับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียน

นักเรียนทำแบบภาพใด

"นักเรียนดูข้อ 1 พร้อมทั้งตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ"

เมื่อนักเรียนปวดปัสสาวะขณะที่รับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียน นักเรียนทำแบบภาพใด		
		
ภาพแรก เดินไปห้องน้ำคนเดียว	ภาพที่สอง บอกให้ครูพาไปห้องน้ำ	ภาพที่สาม ชวนเพื่อนพาไปห้องน้ำ

"ต่อไปครูจะให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"

ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

หน้า 3 ข้อ 2

ผู้ดำเนินการสอบ : "นักเรียนข้อ 2 นะคะ"

"นักเรียนชี้ภาพแรก ภาพแรกเป็นภาพเด็กวางหนังสือทิ้งไว้บนพื้น"

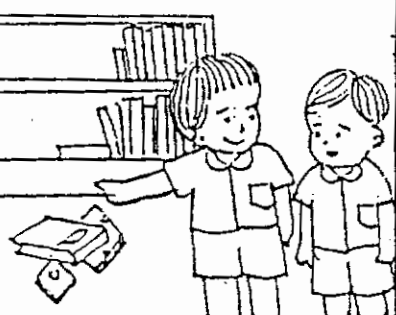
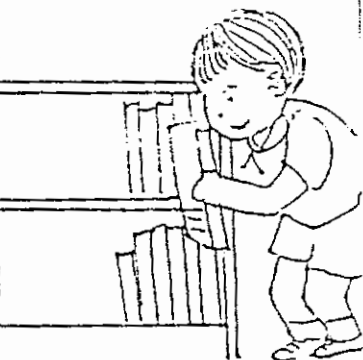
"ชี้ภาพที่สองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพเด็กบอกเพื่อนให้ช่วยเก็บหนังสือ"

"ต่อไปชี้ภาพที่สาม ภาพที่สามเป็นภาพเด็กเก็บหนังสือเข้าที่แล้วไปหาผู้ใหญ่"

"นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"

"ขณะที่นักเรียนดูภาพอยู่ที่มุมหนังสือ ผู้ใหญ่มารับกลับบ้าน นักเรียนทำแบบ
ภาพใด"

"นักเรียนข้อ 2 พร้อมทั้งตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ"

ขณะที่นักเรียนดูภาพอยู่ที่มุมหนังสือ ผู้ใหญ่มารับกลับบ้าน นักเรียนทำแบบภาพใด		
		
<u>ภาพแรก</u> วางหนังสือไว้บนพื้นแล้วรีบไปหา ผู้ใหญ่	<u>ภาพที่สอง</u> บอกเพื่อให้ช่วยเก็บหนังสือ เพราะรีบกลับบ้าน	<u>ภาพที่สาม</u> เก็บหนังสือเข้าที่แล้วไปหา ผู้ใหญ่

"ต่อไปครูจะให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"

ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

ตอนที่ 2

แบบทดสอบวัดการช่วยเหลือผู้อื่น

หน้า 1 ข้อ 1

ผู้ดำเนินการสอบ : "นักเรียนข้อ 1 นะคะ"

"นักเรียนชี้ภาพแรก ภาพแรกเป็นภาพเด็กหยิบกระเป๋าล้างชั๊บน้ำให้เพื่อน"

"ชี้ภาพที่สองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพเด็กนั่งเฉยไม่สนใจเพื่อน"

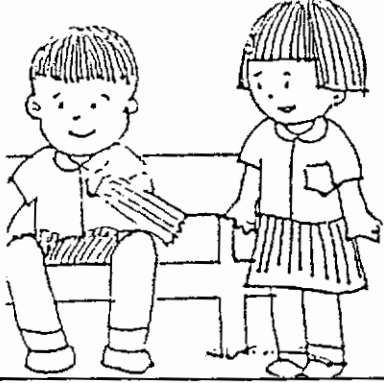
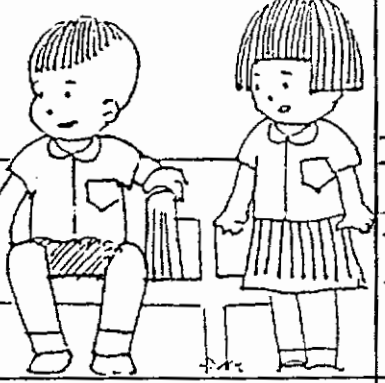
"ต่อไปชี้ภาพที่สาม ภาพที่สามเป็นภาพเด็กบอกให้เพื่อนไปนั่งม้านั่งตัวอื่น"

"นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"

"ขณะที่นักเรียนนั่งรอผู้ใหญ่เพื่อจะรับกลับบ้าน เพื่อนห้องอื่นมาชวนนั่งด้วย"

นักเรียนทำแบบภาพใด"

"นักเรียนข้อ 1 พร้อมทั้งตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ"

ขณะที่นักเรียนนั่งรอผู้ใหญ่เพื่อจะรับกลับบ้าน เพื่อนห้องอื่นมาชวนนั่งด้วย นักเรียนทำแบบภาพใด		
		
ภาพแรก	ภาพที่สอง	ภาพที่สาม
หยิบกระเป๋าวางบนตักแล้วล้างให้เพื่อน	นั่งเฉย ไม่สนใจเพื่อน	บอกให้เพื่อนไปนั่งม้านั่งตัวอื่น

"ต่อไปครูจะให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"

ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

หน้า 1 ข้อ 2

ผู้ดำเนินการสอบ : "นักเรียนข้อ 2 นะคะ"

"นักเรียนชี้ภาพแรก ภาพแรกเป็นภาพเด็กบอกให้เพื่อนช่วยเก็บฟุตบอลให้เพื่อนห้องอื่น"

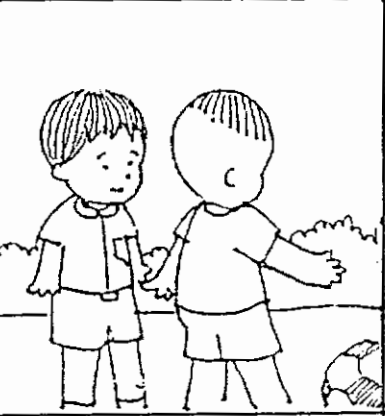
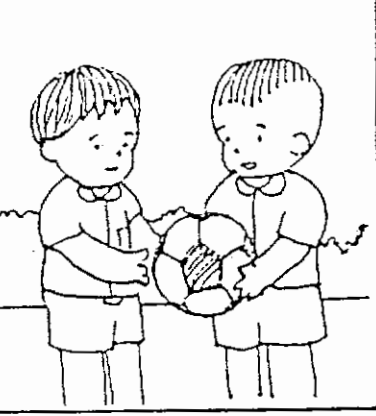
"ชี้ภาพที่สองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพเด็กเดินผ่านไปโดยไม่สนใจ"

"ต่อไปชี้ภาพที่สาม ภาพที่สามเป็นภาพเด็กเก็บฟุตบอลส่งให้เพื่อนห้องอื่น"

"นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"

"ขณะที่เพื่อน ๆ ห้องอื่นเล่นฟุตบอล เพื่อนเตะฟุตบอลมาตกใกล้ตัวนักเรียน นักเรียนทำแบบภาพใด"

"นักเรียนข้อ 2 พร้อมทั้งตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ"

ขณะที่เพื่อน ๆ ห้องอื่นเล่นฟุตบอล เพื่อนเตะฟุตบอลมาตกใกล้ตัวนักเรียน นักเรียนทำแบบภาพใด		
		
ภาพแรก	ภาพที่สอง	ภาพที่สาม
บอกให้เพื่อนช่วยเก็บฟุตบอลให้เพื่อนห้องอื่น	เดินผ่านไปโดยไม่สนใจ	เก็บฟุตบอลส่งให้เพื่อนห้องอื่น

"ต่อไปครูจะให้ให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"

ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

หน้า 2 ข้อ 1

ผู้ดำเนินการสอบ : "นักเรียนดูข้อ 1 นะคะ"

"นักเรียนชี้ภาพแรก ภาพแรกเป็นภาพเด็กผู้หญิงยืนมาเล่นกระดานหก"

"ชี้ภาพที่สองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพเด็กบอกผู้หญิงไปเล่นของเล่น
อย่างอื่น"

"ต่อไปชี้ภาพที่สาม ภาพที่สามเป็นภาพเด็กเล่นกระดานหกโดยไม่สนใจ"

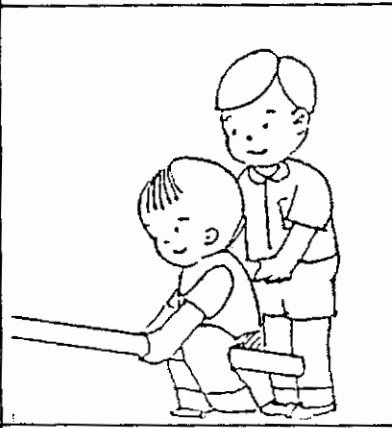
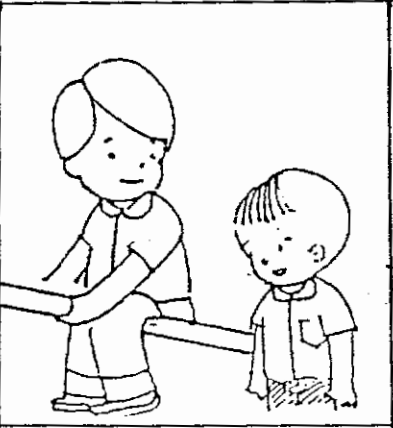
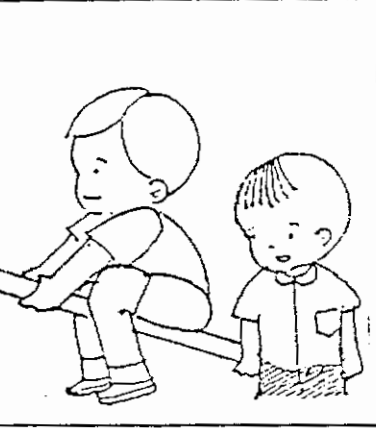
"นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"

"ขณะที่นักเรียนกำลังเล่นกระดานหก มีน้องอนุบาลหนึ่งมาขอเล่นด้วย"

นักเรียนทำแบบภาพใด"

"นักเรียนดูข้อ 1 พร้อมทั้งตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ"

12

ขณะที่นักเรียนนั่งเล่นกระดานหก มีน้องอนุบาลหนึ่งมาขอเล่นด้วย นักเรียนทำแบบภาพใด		
		
ภาพแรก ผู้หญิงยืนมาเล่น	ภาพที่สอง บอกผู้หญิงไปเล่นของเล่น อย่างอื่น	ภาพที่สาม เล่นกระดานหกต่อไปโดยไม่สนใจน้อง

"ต่อไปครูจะให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"

ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

หน้า 2 ข้อ 2

ผู้ดำเนินการสอบ : "นักเรียนข้อ 2 นะคะ"

"นักเรียนชี้ที่ภาพแรก ภาพแรกเป็นภาพเด็กวิ่งไปช่วยคุณแม่ถือของ"

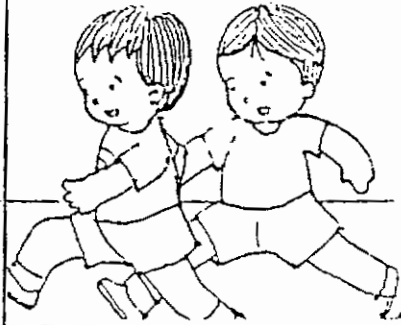
"ชี้ภาพที่สองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพเด็กวิ่งเล่นกับเพื่อนโดยไม่สนใจ"

"ต่อไปชี้ภาพที่สาม ภาพที่สามเป็นภาพเด็กไปบอกผู้อื่นให้ช่วยเหลือของ"

"นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"

"ขณะที่นักเรียนวิ่งเล่นกับเพื่อน ๆ คุณแม่กลับจากตลาดพอดี นักเรียนทำแบบ
ภาพใด"

"นักเรียนข้อ 2 พร้อมทั้งตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ"

ขณะที่นักเรียนวิ่งเล่นกับเพื่อน ๆ คุณแม่กลับจากตลาดพอดี นักเรียนทำแบบภาพใด		
		
<u>ภาพแรก</u> วิ่งไปช่วยคุณแม่ถือของ	<u>ภาพที่สอง</u> วิ่งเล่นกับเพื่อนต่อไปโดยไม่สนใจ	<u>ภาพที่สาม</u> ไปบอกผู้อื่นให้ช่วยเหลือของ

"ต่อไปครูจะให้ให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"

ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

หน้า 3 ข้อ 1

ผู้ดำเนินการสอบ : "นักเรียนข้อ 1 นะคะ"

"นักเรียนชี้ภาพแรก ภาพแรกเป็นภาพเด็กไม่สนใจเพื่อน"

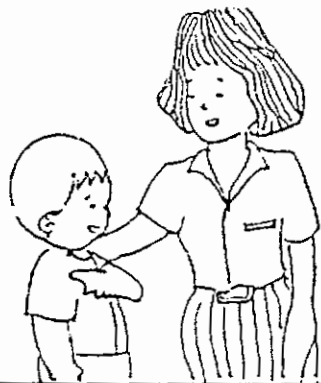
"ชี้ภาพที่สองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพเด็กไปบอกครูว่าทำน้ำหก"

"ต่อไปชี้ภาพที่สาม ภาพที่สามเป็นภาพเด็กช่วยเช็ดน้ำให้เพื่อน"

"นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"

"ขณะที่รอรับประทานอาหารพร้อมกับเพื่อน ๆ นักเรียนทำน้ำหกรดเสื้อผ้าของเพื่อน นักเรียนทำแบบภาพใด"

"นักเรียนข้อ 1 พร้อมทั้งตั้งใจฟังครูอีกครึ่งนะคะ"

ขณะที่รอรับประทานอาหารพร้อมกับเพื่อน ๆ นักเรียนทำน้ำหกรดเสื้อผ้าของเพื่อน นักเรียนทำแบบภาพใด		
		
ภาพแรก ไม่สนใจเพื่อน	ภาพที่สอง ไปบอกคุณครูว่าทำน้ำหก	ภาพที่สาม ช่วยเช็ดน้ำให้เพื่อน

"ต่อไปครูจะให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"

ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

หน้า 3 ข้อ 2

ผู้ดำเนินการสอบ : "นักเรียนข้อ 2 นะคะ"

"นักเรียนชี้ที่ภาพแรก ภาพแรกเป็นภาพเด็กเข้าไปหาเพื่อนแล้วจับมือไปเล่น"

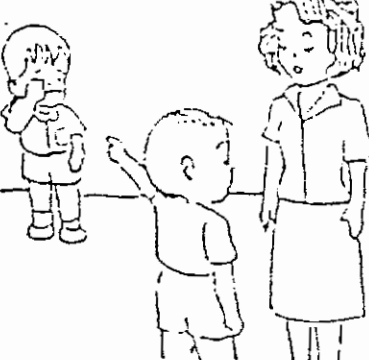
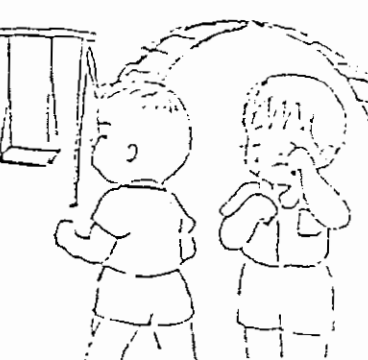
"ชี้ภาพที่สองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพเด็กเดินไปบอกครูว่าเพื่อนกำลังร้องไห้ให้ครูมาดู"

"ต่อไปชี้ภาพที่สาม ภาพที่สามเป็นภาพเด็กเดินผ่านเพื่อนที่ร้องไห้ ไปเล่นเครื่องเล่นสนาม"

"นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"

"ขณะที่นักเรียนเดินไปเล่นที่สนามเด็กเล่น เห็นเพื่อนร้องไห้ นักเรียนทำแบบภาพใด"

"นักเรียนข้อ 2 พร้อมทั้งตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ"

ขณะที่นักเรียนเดินไปเล่นที่สนามเด็กเล่น เห็นเพื่อนร้องไห้ นักเรียนทำแบบภาพใด		
		
<u>ภาพแรก</u> เข้าไปหาเพื่อนแล้วจับมือไปเล่น	<u>ภาพที่สอง</u> เดินไปบอกครูว่า เพื่อนกำลังร้องไห้ ให้ครูมาดู	<u>ภาพที่สาม</u> เดินผ่านเพื่อนที่ร้องไห้ไปเล่นเครื่องเล่นสนาม

"ต่อไปครูจะให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"

ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

แบบทดสอบ

พฤติกรรมกรรการช่วยเหลือ

ชื่อ _____

ชั้น _____

โรงเรียน _____ ได้คะแนน _____

วันที่ดำเนินการสอบ _____

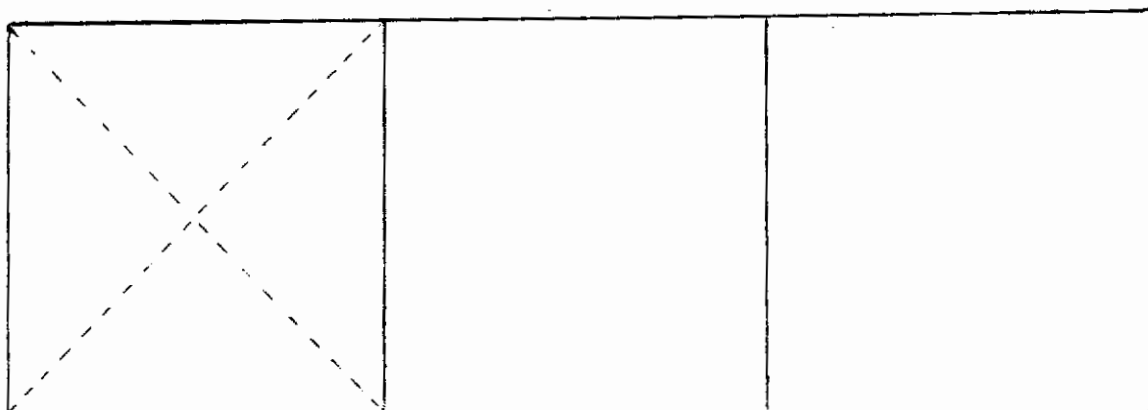
ผู้ดำเนินการสอบ _____

ตอนที่ 1

แบบทดสอบวัดการช่วยเหลือตนเอง

1

1

2

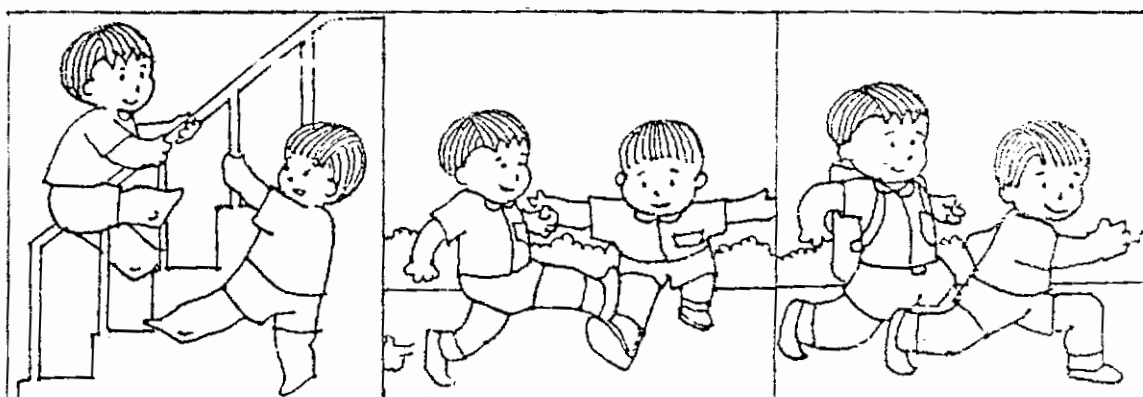

2

1

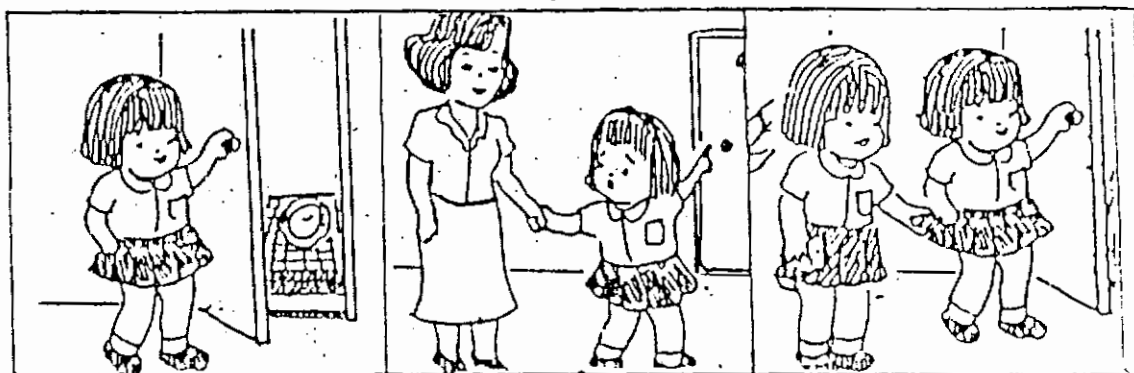

2

3

1

2

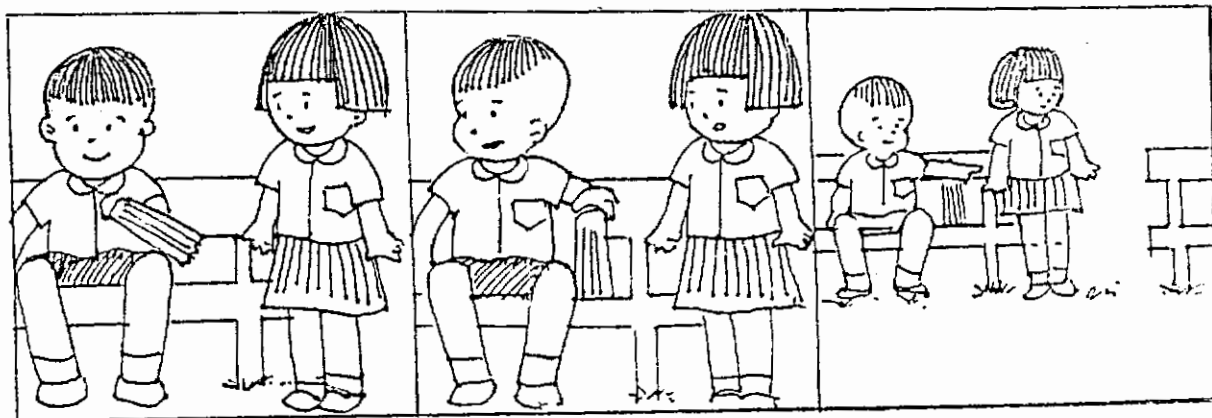

ตอนที่ 2

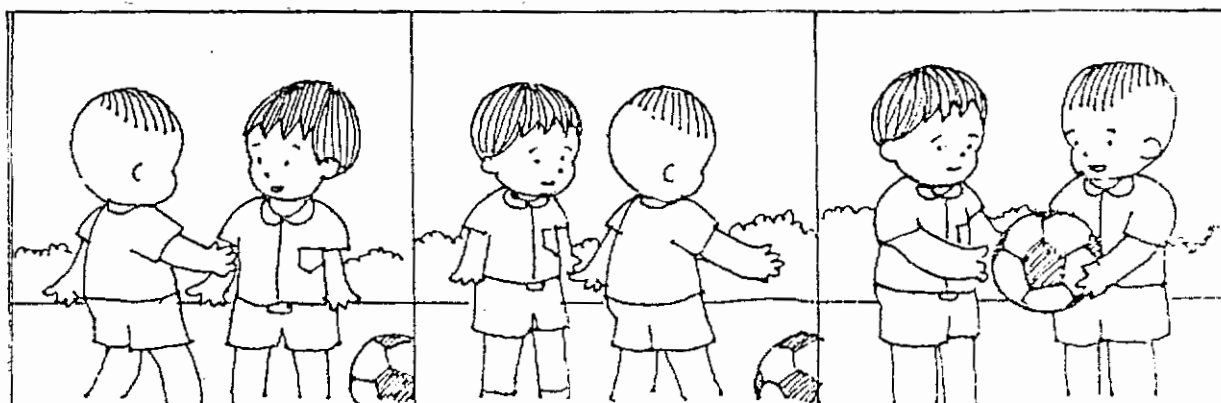
แบบทดสอบวัดการช่วยเหลือผู้อื่น

1

1

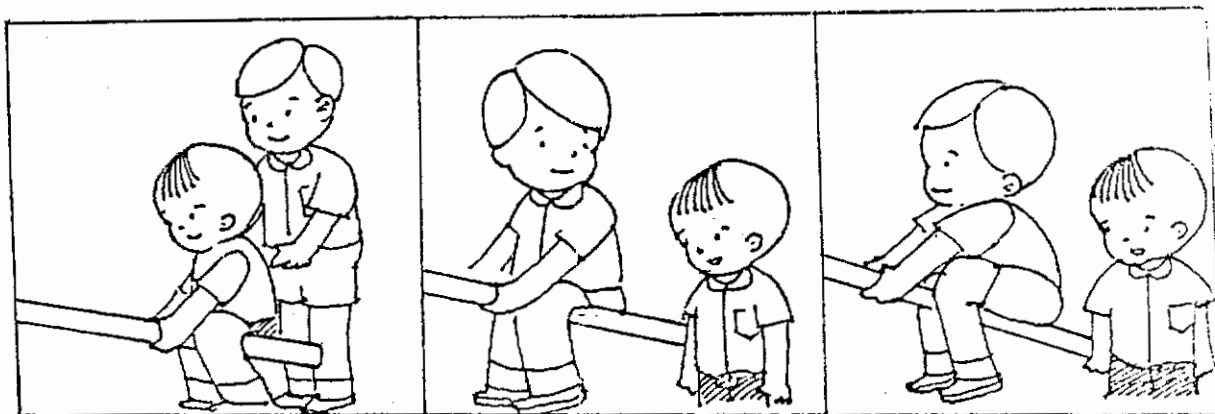

2

2

1

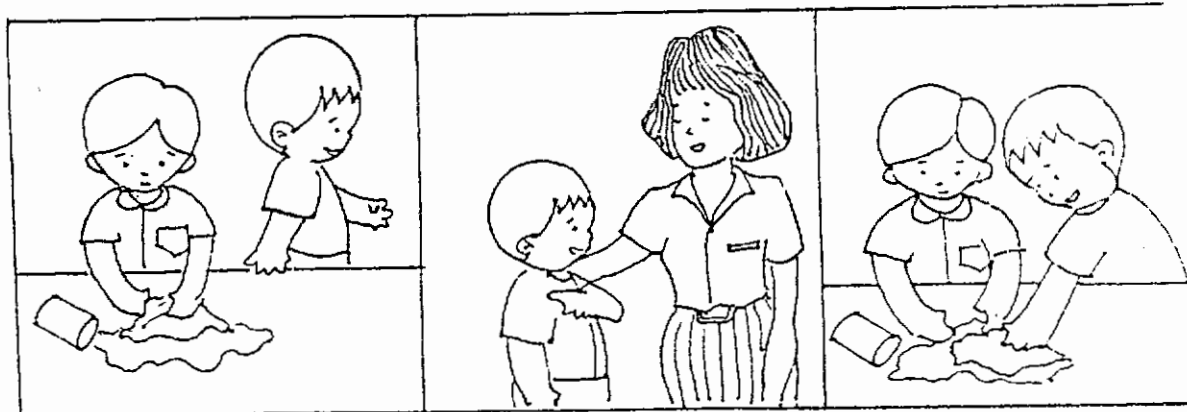

2

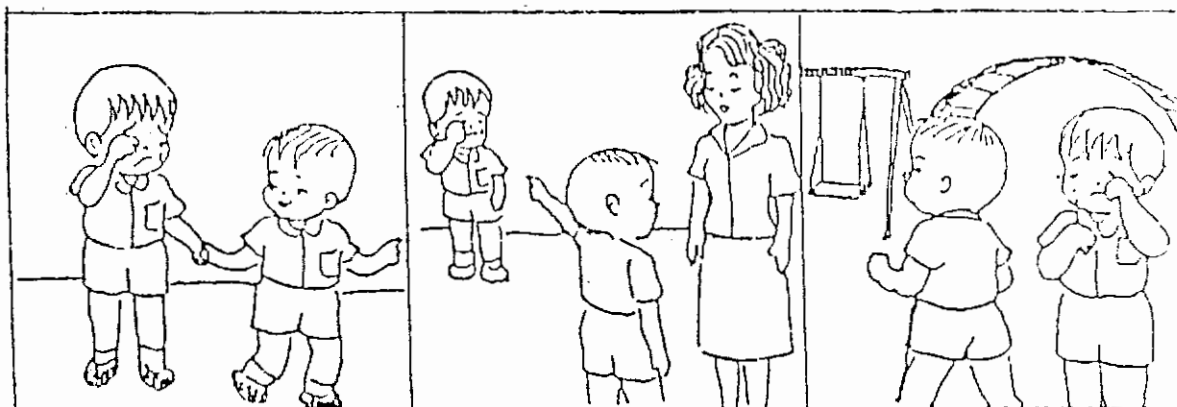

3

1

2

คู่มือการจัดกิจกรรมการเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง

คำชี้แจง

ในการจัดกิจกรรมการเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้พิจารณาคัดเลือกกิจกรรมโดยเน้นกิจกรรมที่เล่นเป็นกลุ่ม มีการช่วยเหลือการแบ่งปัน การร่วมมือกันเพื่อทำกิจกรรมนั้น ๆ และในการจัดอุปกรณ์ ผู้วิจัยได้จัดอุปกรณ์การเล่นโดยกำหนดเป็นชุดกิจกรรม ซึ่งในแต่ละชุดกิจกรรมใช้เวลาในการเล่น 1 สัปดาห์ ในช่วงกิจกรรมการเล่นตามมุม ทั้งนี้เด็กสามารถเล่นได้ตามความสนใจและตามบทบาทของบุคคลในสังคมในชุดกิจกรรมนั้น ๆ

วัตถุประสงค์

ในการจัดชุดกิจกรรมการเล่นมุมบ้านแบบเจาะจง มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างของสังคม เรียนรู้บทบาทของบุคคลในสังคมแต่ละครอบครัว ตลอดจนบทบาทของบุคคลรอบข้าง
2. เพื่อฝึกการปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยให้รู้จักรอคอย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
3. เพื่อฝึกการเล่นและการทำงานร่วมกัน
4. เพื่อฝึกการคิด การช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น
5. เพื่อฝึกให้เป็นคนมีระเบียบวินัย รับผิดชอบในการทำงาน
6. เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดของเด็ก

บทบาทของครู

1. จัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ให้เรียบร้อยทุกครั้งก่อนเวลาที่เด็กเล่นมุมบ้าน
2. แนะนำชุดกิจกรรม ประจำสัปดาห์ ลักษณะการเล่น ขอบเขตของการเล่นและข้อตกลงต่าง ๆ โดยครูอาจจะเลือกเวลาที่เด็กอยู่ร่วมกันในช่วงเวลาดังกล่าวตอนเช้า
3. เปลี่ยนชุดกิจกรรมทุก ๆ สัปดาห์

ข้อกำหนดในการเล่นหมู่บ้าน

1. เด็กสามารถเล่นหมู่บ้านได้ครั้งละไม่เกิน 6 คน
2. เมื่อเพื่อนเล่นอุปกรณ์ชิ้นใดอยู่ เด็กจะต้องรอคอย ไม่แย่งเพื่อนเล่น
3. เมื่อหมดเวลาเล่นจะต้องเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

ตัวอย่าง

ชุดการจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านแบบเจาะจง

สัปดาห์ที่ 1

<u>ชื่อชุดกิจกรรม</u>	ครอบครัวของฉัน
<u>จุดประสงค์</u>	เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับ 1. การทำงานร่วมกัน 2. บทบาทของพ่อแม่ และสมาชิกในครอบครัว 3. การช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น 4. ความสัมพันธ์ในครอบครัว
<u>ลักษณะการเล่น</u>	ให้เด็กเล่นได้ตามความสนใจ ตามบทบาทของบุคคลในครอบครัว
<u>อุปกรณ์</u>	1. ชุดเสื้อผ้าเด็ก ผู้ใหญ่ 2. ชุดหม้อข้าวหม้อแกง 3. ตุ๊กตาผ้า 4. ผ้านกเป็ด 5. กระเป๋า เครื่องประดับ หมวก ผ้าผูกคอ 6. เตารีด ที่รองรีด 7. โทรศัพท์ 8. ไข่อาหาร 9. เครื่องสำอางที่ใช้หมดแล้ว 10. เปล

สัปดาห์ที่ 2

<u>ชื่อชุดกิจกรรม</u>	จัดบ้านให้น่าอยู่
<u>จุดประสงค์</u>	เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับ 1. การทำงานร่วมกัน 2. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น 3. ความมีระเบียบวินัย การรอคอย
<u>ลักษณะการเล่น</u>	ให้เด็กร่วมมือกันในการจัดบ้านให้สวยงาม
<u>อุปกรณ์</u>	1. แจกันดอกไม้ 2. โต๊ะทำงาน 3. หมอนอิง เสื่อ 4. ไม้กวาด ที่ตักผง ผ้าเช็ดตัว ไม้ขัดพื้น 5. โทรศัพท์ 6. กระถางต้นไม้ 7. หนังสือพิมพ์ หนังสือภาพ 8. ผ้าปูโต๊ะ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวบังอร ชื่อสกุล จำปา

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 36 หมู่ 3 ต.นาตาล่วง อ.เมืองตรัง จ.ตรัง 92000
โทร. (075) 212427

สถานที่ทำงาน โรงเรียนวัดควนวิเศษ อ.เมืองตรัง จ.ตรัง โทร. (075) 218379

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2513 มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสภาราชินี อ.เมืองตรัง จ.ตรัง

พ.ศ. 2516 มัธยมศึกษาปีที่ 5 (สมัครสอบ) จากโรงเรียนวิเชียรมาตุ อ.เมืองตรัง
จ.ตรัง

พ.ศ. 2520 ศษ.บ. (การสอนภาษาอังกฤษ) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ. 2538 กศ.ม. (การศึกษาระดับมัธยม) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์
การเล่นแบบแบบเจาะจงกับการเล่นแบบแบบปกติ

บทคัดย่อ
ของ
บังอร จำปา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

มกราคม 2538

การวิจัยครั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบเจาะจง กับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กนักเรียนชายหญิง อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเด็กเล็ก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนวัดควนวิเศษ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน โดยให้กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบเจาะจง และกลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน รวมทั้งสิ้น 40 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาแนวทางจากแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .88 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ Randomized Control Group Posttest-Only Design สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบค่าที่ t-test แบบ Independent

ผลการวิจัยพบว่า เด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบเจาะจงมีพฤติกรรมการช่วยเหลือแตกต่างจากเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

HELPING BEHAVIORS OF PRESCHOOL CHILDREN EXPERIENCED SPECIFIC
ACTIVITIES AND REGULAR ACTIVITIES IN HOUSE CORNER

AN ABSTRACT

BY

BANGON JUMPA

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

January 1995

The Purpose of this study was to compare helping behaviors of preschool children experienced specific activities and regular activities in house corner.

The 60 subjects were 5-6 years old of preschool children, academic year 1994 at Wattkaunviseds School, Trang Province, were simple randomly selected for this study. Thirty subjects then, were randomly assigned into an experimental group and the other 30 were assigned into control group. The experimental group was carried 40 times, 5 times per week for consecutive weeks.

The instrument of this study was the test on helping behaviors which had the reliability .88. The Randomized Control-Group Posttest-Only Design was used for this study. The result showed that the helping behaviors of preschool children experienced specific activities and regular activities in house corner were significantly different at .01